

У ІМЯ ДАСТОЙНАЙ БУДУЧЫНІ

Работнікам сельскай гаспадаркі і перапрацоўчай прамысловасці аграпрамысловага комплексу Дарагія сябры! Сярдэчна віншую вас з прафесійным святам. У гэты дзень самых цёплых слоў заслугоўваюць усе, хто самааддана працуе на палях і фермах, у цэхах перапрацоўчых прадпрыемстваў аграпрамы. Нават у сённяшніх няпростых умовах вы не дапусцілі зніжэння ўраджайнасці збожжавых культур, нарошчваеце вытворчасць малака і мяса, у поўнай меры забяспечваеце жыхароў краіны якаснымі прадуктамі харчавання. Людзі, занятыя ў сельскай гаспадарцы і перапрацоўчай прамысловасці, — гэта наша гордасць, залаты фонд нацыі. Дзякуючы вашай стараннасці створана надзейная база для далейшага развіцця аграрнай галіны. Сёння па абсалютнай большасці відаў сельгаспрадукцыі ў разліку на душу насельніцтва рэспубліка займае першае месца ў СНД. Прычым шырока экспартуе яе за мяжу, папаўняючы валютай казну дзяржавы. Перакананы, што вы імкнесьці і далей будзеце нацэлены на павышэнне эканамічнай эфектыўнасці сельгасвытворчасці ў імя дастойнай будучыні нашага народа. Зычу ўсім працаўнікам і ветэранам беларускага аграпрамысловага комплексу добрага здароўя, шчасця, дабрабыту, новых працоўных здзяйсненняў.

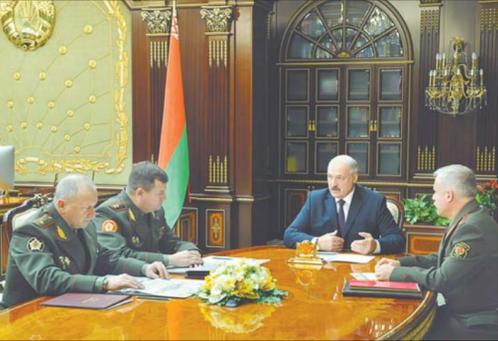
Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.Р. ЛУКАШЭНКА.

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

У КАНТЭКСЦЕ РАЗВІЦЦА СІТУАЦЫІ

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка ўхваліў новы план прымянення рэгіянальнай групой войскаў Беларусі і Расіі для разгляду на пасяджэнні Вышэйшага дзяржаўнага савета Саюзнай дзяржавы. План, які будзе дзейнічаць у будучай пяцігодцы, прадставіў кіраўніку дзяржавы міністр абароны Андрэй Раўкоў, паведамляе БЕЛТА.

Новы пяцігадовы план павінен быць зацверджаны на пасяджэнні Вышэйшага дзяржаўнага савета, дзе старшыняўе Прэзідэнт Беларусі. Гэта будзе адно з цэнтральных пытанняў парадку дня. Чакаецца, план уступіць у сілу ў студзені будучага года. Аляксандр Лукашэнка пацікавіўся, наколькі ён ўлічвае новыя тэндэнцыі, змены становішча вакол Беларусі. На думку кіраўніка дзяржавы, пытанне неабходна разглядаць у кантэксце ўзаемаадносін на постсавецкай прасторы, дзе функцыянуюць тры буйныя інтэграцыйныя аб'яднанні (СНД, ЕАЭС і Саюзная дзяржава), а таксама развіцця сітуацыі ў сумежных дзяржавах. «Усім вядома, што ва Украіне робіцца, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка. — Мы з гэтым не можам не лічыцца». Ён дадаў, што даводзіцца ўлічваць існуючую там сітуацыю, патак нелегалаў, зброі і гэтак далей.

Кіраўнік дзяржавы звярнуў увагу і на тое, што адбываецца каля заходніх межаў Беларусі, дзе назіраецца ўзмацненне групой Паўночнаатлантычнага альянсу (НАТА), у прыватнасці ваенна-паветранага і наземнага складніка. «Мы таксама гэта ведаем. Мы ведаем аб пашырэнні сістэмы ПРА Злучаных Штатаў Амерыкі на Захадзе, ведаем таксама пра нейкія задумы па ядзернай зброі. Усе гэта нам даводзіцца ўлічваць», — сказаў Прэзідэнт. Як было даложа кіраўніку дзяржавы, змены знешняй абстаноўкі былі максімальна ўлічаны ў плане. Акрамя таго, Аляксандр Лукашэнка азнаёміўся з тым, як прадстаўлены інтарэсы і падыходы Беларусі ў арганізацыі, будаўніцтве і прымяненні рэгіянальнай групой войскаў. Прэзідэнту таксама было даложа пра змены, якія прапануе ўнесці ў новы план Расія.

ЁСЦЬ ХЛЕБ — БУДЗЕ І ЗАЎТРА

Спецыялісты па маркетынгу магілёўскай булачна-кандытарскай кампаніі «Дамачай» Наталля ЗУБЧОНАК (злева), Таццяна КЛЕПЧА і Марыя СЕЛЬЧАНКА дэманструюць вясельныя караваі, выпечаныя паводле старажытных традыцый.

ЦЫТАТА ДНЯ

Іван НАСКЕВІЧ, старшыня Следчага камітэта:

«Кіраўніком дзяржавы пастаўлена задача ўсеабакова, поўна, аб'ектыўна і апераўіўна расследаваць крымінальныя справы. Прэзідэнт звярнуў увагу на неабходнасць абароны правоў і законных інтарэсаў усіх удзельнікаў крымінальнага працэсу, дзяржавы і грамадства. Нарайне з відавочнымі поспехамі ў нашай дзейнасці ў нас яшчэ дастаткова рэзерву. Напрыклад, трэба прыняць вычарпальныя меры па кампенсацыі ўрон ад учыненых злачынстваў, усталяваны ўсіх прычын і ўмоў, якія спрыяюць здзяйсненню супрацьпраўных дзеянняў. Над усімі гэтымі праблемамі мы будзем працаваць».

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 14.11.2015 г.

Долар ЗША	17869,00 ▲
Еўра	19249,00 ▲
Рас. руб.	268,12 ▼
Укр. грыўня	774,72 ▲

■ Прамая лінія

Пра платную рыбалку і жанчын на паляванні

Фота Сяргея НІКОЛАЕВІЧА.

У «Звяздзе» прайшла «прамая лінія» са старшыней Беларускага таварыства паляўнічых і рыбаловаў Юрыем ШУМСКІМ.

Ігар, г. Кобрын: — Улетку была агучана ідэя аб тым, што ў Беларусі будуць навуцаць на абавязковых курсах падрыхтоўкі да здачы спецыяльнага паляўнічага экзамену на выхаванне абыходжання з лупкам і арбалетам. Скажыце, калі ласка, чым было прадкывавацца такое рашэнне?

— Арбалет у руках паляўнічага можна назваць хутчэй такім своеасаблівым хобі. А ўключылі мы яго ў спіс зброі па жаданні паляўнічых. Ёсць ахвотнікі па-справаду сябе ў ролі першабытных здабытчыкаў. Але такая зброя мае адну ўласцівасць. Агнястрэльная наразная зброя дазваляе страляць на адлегласць да 250 метраў. А вось з тым жа лупкам эфектыўна можна страляць толькі метраў да 50. Да таго ж на 200-250 метраў да звера падкрэсьціцца можна спакойна. Чаго не скажаш пра куды меншую адлегласць. Дабаўце сюды цяжкую экіпіроўку і хвалюванне паляўнічага. Штосьці хрусне пад нагой — і звер спалохаецца і ўцячэ...

СТАР. 3

■ Нерухомасць

СЁЛЕТА СТАЛІЧНАЕ ЖЫЛЛЁ ЎЖО ПАТАННЕЛА НА ЧВЭРЦЬ

Аналітыкі адзначаюць, што і ў лістападзе на другасным рынку жылля працягнецца зніжэнне цэннікаў на стандартныя кватэры

У кастрычніку другасны рынак жылля ажывіўся пасля зацішша, якое наступіла ў пачатку восені. Актывізаваліся пакупнікі, якія прытрымлівалі грошы ў чаканні пераменаў. У выніку колькасць здзелак вырасла да ўзроўню ліпеня-жніўня. Улічваючы, што гэта былі сёлета самыя прадукцыйныя месяцы на рынку жылля, можна сказаць: ён ажыў і пачынае працаваць у звычайным рэжыме, пра што паведамляе ў сваім аглядзе аддзел кансалтынга і аналітыкі групы кампаній «Твая сталіца». Разам з тым, на першасным рынку жылля не ўсё так радасна, бо арганізатары будаўніцтва адзначаюць сур'ёзны недахоп рэальных кліентаў з грошымі. У сувязі з гэтым цэнавая палітыка забудовшчыкаў павіна карэктавацца...

БУДУЕМ ТРОХПАКАЁУКУ ПА 900 ДОЛАРАЎ ЗА «КВАДРАТ»

Сталічныя эксперты рынку нерухомасці канстатуюць, што кастрычнік не прынёс істотных зменаў на рынак новабудовляў. Сярэдні кошт квадратнага метра зафіксаваны на вераснёвым узроўні — 1370 долараў. Масавае бюджэтнае жыллё прапануецца ўжо значна танней. Ваганне цен на новабудовлі класа «Эканом» у мінулыя месяцы складала каля 1%. Кошт «квадрата» ў аднапакетных кватэрах гэтага класа сёння знізіўся да 1175 долараў, двухпакетных — 1150 долараў, трохпакетных — 1100 долараў.

Нягледзячы на ўяўную стабільнасць сярэдніх коштаў, у кастрычніку частка забудовшчыкаў усё ж знізіла цену квадратнага метра. Акрамя таго, на рынку з'яўляецца усё больш аб'ектаў класаў «Эканом» і «Стандарт», у якіх кошт квадратнага метра праходзіць у дыйназоне ад 900 да 1000 долараў. Сярод апошніх актуальных тэндэнцый трэба адзначыць наступную: трохпакетныя кватэры цяпер можна свабодна набыць па цене 900 долараў за квадратны метр.

СТАР. 2

УВАГА, «ПРАМАЯ ЛІНІЯ»!

Сёння, 14 лістапада, у рэдакцыі газеты «Звязда» адбудзецца «прамая лінія» з намеснікам міністра ўнутраных спраў — начальнікам міліцыі грамадскай бяспекі Мікалаем Аляксандравічам МЕЛЬЧАНКАМ.

Пытанні, якія тычацца асабістай і маёмаснай бяспекі, своеасавага рэагавання на паведамленні аб правапарушэннях, прафілактыкі злачынстваў, аказання аховы паслужыўцаў Дзяржаўна-тэлекамунікацыйнага ўпраўлення, можна будзе задаць з 10 да 12 гадзін па тэлефоне (8017) 2871871.

ЗАВОЧНАЯ «ПРАМАЯ ЛІНІЯ»

Жывём з алергіяй Чаму ў адных імунная сістэма працуе добра, а ў іншых падводзіць? Што такое імунітэт і адкуль бярыцца алергія? Праблему алергіі — атапічнага дэрматыту, бронхіальнай астмы і іншых захворванняў — можна абмеркаваць у рамках нашай завочнай «прамой лініі» з галоўным пазаштатным дзіцячым алерголагам Міністэрства аховы здароўя, кіраўніком Рэспубліканскага цэнтру алергалогіі дзіцячага ўзросту, загадчыкам кафедры поліклінічнай педыятрыі Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі, доктарам медыцынскіх навук, прафесарам Уладзімірам Фёдаравічам ЖАРНАСЕКАМ.

Да 17 лістапада пакайдзіце, калі ласка, свае пытанні па нумары рэдакцыі 8 017 287 18 29 (Святлане Барысенцы) або дасылайце на электронную пошту: info@zviazda.by

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

СМІ даведаліся аб таймеры на борце А321

На борце расійскага авіялайнера Airbus A321, які пацярпеў катастрофу над Сінаем, быў таймер. Так сцвярджае амерыканская тэлекампанія Fox News са спасылкай на крыніцу, блізкаю да расследавання. Яна паведаміла аб тым, што таймер быў усталяваны «на дзве гадзіны», мабыць, гаворка ідзе пра час з моманту вылету самалёта з аэрапорта Шарм-эш-Шэйха раніцай 31 кастрычніка. А321 кампаніі «Кагалымавія» з 224 чалавекі на борце разбіўся праз 23 хвіліны пасля ўзлёту. Іншая крыніца тэлекампаніі распавяла аб некаторых высновах расследавання. Паводле яе даных, на борце была закладзена бомба. Прычым знаходзілася яна ў месцы, якое прымыкае да паліваправода або паліўнага бака самалёта. Выбух павінен быў падпаліць паліва, што, на думку Fox News, можа растлумачыць дэфіцыт рэчываў доказаў на месцы крушэння. Абедзве крыніцы тэлекампаніі паказалі на дачыненне да выбуху супрацоўніка аэрапорта Шарм-эш-Шэйха.

Хто падрэжа святочныя выдаткі?

Жыхары Расіі і Грэцыі больш за астатніх еўрапейцаў скараціць святочныя выдаткі на Каляды і Новы год. Пра гэта паведамляюць інфармагенцыі са спасылкай на сацыялагічнае апытанне кансалтынгавай групы Deloitte. У сярэднім, паводле даследавання, каляндарныя выдаткі еўрапейцаў скараціцца на 0,28% і складуць 513 еўра на сям'ю. У Расіі, як чакаецца, святочны бюджэт зменшыцца на 6,96% — да 217 еўра. Больш сур'ёзнае скарачэнне выдаткаў чакае грэчаскія семі — на 8,63% да 402 еўра. Акрамя гэтага, свае выдаткі зменшаць жыхары Партугаліі (на 5,55%) і Італіі (на 3,08%). У той жа час французскія, брытанскія, нямецкія і іспанскія пакупнікі, як мяркуюць Deloitte, у гэтым годзе павялічаць выдаткі. Найбольш на Каляды выдаткуюць семі ў Вялікабрытаніі — 884 еўра. Не стануць саромецца ў траты таксама датчане (617 еўра на сям'ю), французцы (577 еўра) і немцы (423 еўра).

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

Хваробы, якія дакладна вас наведваюць па меры старэння

Медыкі канстатуюць: узроставыя хваробы цяжка пазбегнуць. Прычым гаворка не ідзе пра хваробы, якія наведваюць пасля 60 гадоў. Напрыклад, у 24 гады могуць з'явіцца галаўны боль і мігрэнь, а ў 33 нязрэка выяўляюцца праблемы са спінай (ліша The Daily Mail). Спецыялісты падлічылі, у якім узросце якая праблема дасць аб сабе знаць. Такім чынам, як паказала апытанне 2000 чалавек, у людзей 32 гадоў могуць з'явіцца праблемы з ляджымі, слабасць у каленях — да 37 гадоў. Да таго ж, да 50 гадоў у большасці жанчын ужо ёсць прыпылак, а да 40 гадоў сярэднежыццёвы час чалавек скараціцца на болі ў суставах. Прычым нават занятыя спортам у маладосці вас не выратуюць. У кожнага пятага праблемы якраз выкліканы спартыўнымі траўмамі. Увогуле пасля 30 трэба рыхтавацца да галаўнога болю, складанасці са страўнікава-кішачным трактам і суставамі. Не дзіўна, што дзве трэці людзей, старэйшых за 30 гадоў, адчуваюць, як з часам іх здароўе слабее. Праўда, 60% пачынаюць ставіцца да яго адказней. З 3 і 10 прызналіся: лад жыцця, які вёўся ў маладосці, паўдаваць пра сябе значыць цяпер. Самы значны «уклад» рабілі дроннае харчаванне, адсутнасць троніровак, празмернае спажыванне алкаголю і недасыпанне.

КОРАТКА

Па даручэнні Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка дзяржаўны сакратар Савета бяспекі Станіслаў Зась прадставіў учора калектыву Следчага камітэта новага кіраўніка ведамства — Івана Наскевіча.

Улады Францыі ўвялі ўчора кантроль на граніцах з усімі суседнімі краінамі. Тэрмін дзеяння гэтай меры, якая на працягу першага тыдня будзе мець выбарачны характар, прадоўжыцца па 13 снежня.

У Мадрыдзе прэзентавалі перакладзеную на іспанскую мову пазму Максіма Багдановіча «Вежа міру». На прэзентацыі прысутнічаў пасол Беларусі ў Іспаніі (па сумяшчальніцтве) Павел Латушка.

Валютная аблігацыі Мінфіна для насельніцтва не будуць абкладзены падарходным падаткам.

■ Я зноў выбіраю «Звязду»

ТУТ ЗАЎСЁДЫ ЗНОЙДЗЕЦЦА ШТО ПАЧЫТАЦЬ

Алена БЕРАСНЕВА, член Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па дзяржаўным будаўніцтве, мясцовым самакіраванні і рэгламенце:

— Выданне вельмі каштоўнае для мяне па некалькіх прычынах. Па-першае, газета выходзіць на нацыянальнай мове. У гэтым плане яна адзіна сярод усіх агульнанацыянальных друкаваных сродкаў масавай інфармацыі нашай краіны. «Звязда» прытрымліваецца традыцыі і дбае пра інтарэсы свайго чытача.

Па-другое, для мяне як для дэпутата Палаты прадстаўнікоў вельмі цікава і рознабаковая. Тут знойдзецца што пачытаць дзейнасці — ад палітыка да пенсіянера і нават школьніка. У «Звяздзе» вельмі прафесійна-навуковыя агляды калектыву супрацоўнікаў газеты вельмі адказна ставяцца да сваёй працы, не адасабляюцца ад чытача. У кожным нумары, акрамя матэрыялаў пра падзеі ў краіне і свеце, можна знайсці тэкст, што называецца «для душы».

Увогуле, «Звязда» — газета, блікая кожнаму беларусу.

Па-трэцяе, сама газета вельмі цікава і рознабаковая. Тут знойдзецца што пачытаць дзейнасці — ад палітыка да пенсіянера і нават школьніка. У «Звяздзе» вельмі прафесійна-навуковыя агляды калектыву супрацоўнікаў газеты вельмі адказна ставяцца да сваёй працы, не адасабляюцца ад чытача. У кожным нумары, акрамя матэрыялаў пра падзеі ў краіне і свеце, можна знайсці тэкст, што называецца «для душы».

ПІШАМ ПРА ТОЕ, ШТО САПРАЎДЫ ВАЖНА

Падпісача на газету можна ў любым аддзяленні паштовай сувязі; з дапамогай аплатна-даведачнага тэрміналу РУП «Белпошта»; праз сістэму «Інтэрнэт-падпіска» на сайце www.belpost.by; у кіёсках «Белсаюздрука»; у паштальёнаў.

5 разоў на тыдзень!

Падпіска, дарэчы, можа стаць добрым падарункам для вашых родных і блізкіх, для вашых сяброў.

Ідзе падпіска на «Звязду»

на I квартал 2016 года!

«Райаграсэрвіс»: ЗЯМЛЯ ГАСПАДАРОМ ТРЫМАЕЦЦА

Кіраўніцтва і рабочыя задаволены агульнай справай. Дырэктар ААТ «Докшыцкі райаграсэрвіс» Васіль ВАСЮКОВІЧ (злева) і старшы камбайнер Уладзімір ЛАУЦЭВІЧ.

Недздарма кажуць, што «ўсялякая хата гаспадаром трымаецца». Граматына кіраўніцтва, добрае надвор'е і рухлівае праца — асноўныя складнікі поспеху сельскага гаспадарання. Своечасова выкананая сезонная праца — значыць, не толькі збырок, але і забяспечыць: скаціну — кормам, сябе — грашыма, дзяржаву — запасамі. Менавіта так працуюць у ААТ «Докшыцкі райаграсэрвіс», якое займаецца мяса-малочнай вытворчасцю і вырошчваннем сельскагаспадарчых культур.

Прадпрыемствам год як кіруе Васіль ВАСЮКОВІЧ, які ведае спецыфіку работ на кожнай пядзі глебы сваёй гаспадаркі, бо дагтуль ён узначальваў яе далучаны да райаграсэрвіса калгасы. Ра атрымана больш як 50 цэнтнераў збожжа — самы высокі паказчык за апошнія пяць гадоў. Кукурузнага сіласу нарыхтавана ў 1,5 раза больш, чым у 2014-м — звыш 22 000 тон (летась было 16 000). Сабраным рапсам докшыцкі калектыв увогуле забяспечыў палову аб'ёму ўсяго раёна. Ураджайнасьць складала 22,8 цэнтнера за гектара, усяго сабралі 1476 тон.

— З грошай за рэалізацыю рапсу мы выплачваем зарплату, купляем запчасткі для тэхнікі, — распавёў Васіль Міхайлавіч. — Палкоўкі з рапсу вырабляюць і дызельнае біяпаліва, і алей, і жмых для гатавання камбікорму, гэта прадукт запатрабаваны. Ураджайнасьць рапсу — 22-24 цэнтнера з гектара, а збожжа — у сярэднім прыкладна 30-35, аднак рапс у п'яць разоў даражэйшы за збожжа. Быццам у пацвяджэнне слоў дырэктара звышчэй тэлефон, на другім канцы пытаюцца пра магчымасць набыць рапс.

— Ужо толькі з новага ўраджаю, за раз больш няма, —

адказвае кіраўнік. Дырэктар прадпрыемства прывёз карэспандэнта «Звязды» па сваіх уладаннях, працягласць якіх — каля 46 кіламетраў. Дарэчы, амаль усе дарогі гаспадаркі заасфальтаваныя, гравійнай засталася толькі адна, але і яна ў хуткім часе прыбраўца ў іншую «вопратку».

Пра тое, што гаспадарка моцная, сведчыць палетка. Ураджай з іх сабраны, глеба ўзарана, азімыя пасяяны. Паабалалі іншыя зямельнікі горы магутных каранёў і

Нават буслінае гняздо на воданапорнай вежы выявілі, вышыней не менш за метр, нібыта зробленае ў тры паверкі.

— Яны многа гадоў вяртаюцца сюды — вась і набудалі, — не бачыць нічога здзіўнага мой суразмоўца. — А вось моладзь наша часта, на жаль, усё роўна з'яжджае з вёскі. Асабліва адтуль, дзе ў гаспадарцы няма інфраструктуры: школы, садка, месцаў адпачынку. Ды і працаваць, дарэчы, тут умеюць. Сваімі сіламі рэканструявалі

прадучэння крадзяжоў усталяваны GPS-навігатар, па якім адразу відаць, дзе знаходзіцца механізацар, ці быў зліў паліва, ці не адхіліўся ён ад маршруту.

— Тэхніка ў нас энерганасначая, шыроказахонная, камбінаваная. Вось, напрыклад, трактар з камбінаваным пасьвонным аграгатам, які адначасова вытупе пашу і сее, — расказаў Васіль Міхайлавіч. — Магчымасці ёсць, таму даламагам і іншым гаспадаркам на ўборцы збожжавых і нарыхтоўцы кармоў, вапнуем кісьля глебы для раёна.

На ўборцы збожжавых у гаспадарцы сёлета 8 экіпажаў намалалі па тысячы тон і 2 экіпажы двухтысячкі. Усе яны ўдзельнічалі ў абласных «Дажынках». 3 некторымі спецыялістамі, якія аказалі сапраўднымі ўніверсаламі, здалымі выканаць амаль любую справу, убацьчалася і карэспандэнт «Звязды».

Механізатар Яўген МАШКО намалалі па тысячы тон збожжа летам, увосень працаваў на нарыхтоўцы кармоў, зімою рамонтнае рухавік.

— Я сум задаволены, атрымліваем усё, што

Стымул для працы

У якасці заахвочвання да добрай працы, акрамя высокіх прэміяў на выніках года, кіраўніцтва райаграсэрвіса выдзяляе сваім работнікам мясныя прадукты: каўбасы, фарш, вэндліну — на выбар. Акрамя таго, працаўнікі, якія не маюць паршэнняў, нараканняў, спазненняў і трымаюць карову, бясplatна атрымліваюць ад гаспадаркі 3 тоны сена і тону збожжа.

Нарыхтоўка кукурузнага сіласу.

Рапсавы здабытак

Ганарыцца работнікам арганізацыі сёлета ёсць чым. Прадпрыемствам намалочана 14 103 тоны збожжа, што на 1334 тоны больш, чым летась. У сярэднім з 1 гектара

Райаграсэрвісам нарыхтавана 24,5 цэнтнера кармавых адзінак на адну ўмоўную галаву жывёлы (ўсяго 8500 кармавых адзінак), у фізічнай вазе сена нарыхтавана 2 497 тон, сенажу — 13 816 тон.

«Маладое пакаленне» докшыцкай гаспадаркі — каля 800 цялят.

Пра буслоў і цялят

Такое ўражанне, што ў Докшыцкім раёне звычайная драўляная хата — рэдкая з'ява. Большасць дамоў тут — цагляныя двухпавярховыя. Напрыклад, у аграгарадку Парафіянава, які сваімі маштабамі і выглядам нагадвае кучэйны раённы цэнтр, паўсюдна дагледжаныя двухпавярховыя дамы, якія цэнтралізавана будаваліся ў розныя перыяды. Цяляны вуліцы тут выкананы адпаведна разнастайным задумам архітэктараў.

Трактарыст і камбайнер Віктар СУДНІК, малодшы з дзяткі Судніку (бацька таксама працуе за абаранкам) на «Дажынку» ездзіў упершыню. Хлопец толькі на даўна вярнуўся з арміі і застаўся ў родным калгасе.

— Сам не чакаў, што так атрымаецца, не лічыў, проста працаваў, — адказвае ён на пытанне, як намалалі сваю тысячу тон.

Старэйшы камбайнер Уладзімір ЛАУЦЭВІЧ на камбайне ўжо 27 гадоў. Сёлета намалалі 2,5 тысячы тон збожжа і рапсу. На «Дажынках» пабываў у адзінаццаты

Малады камбайнер Віктар СУДНІК плануе застацца працаваць у родных мясцінах.

Малады камбайнер Віктар СУДНІК плануе застацца працаваць у родных мясцінах.

(!) раз. Двойчы з рук Прэзідэнта атрымліваў аўтамабіль. Ён сам і працуе на камбайне, і рамонтнае яго, нават некаторыя запчасткі ён і многія докшыцкія спецыялісты таксама вырабляюць самі, каб не купляць дарагіх імпартных.

— У нас шудоўная арганізацыя працы, граматыны арганом, да таго ж добры ўраджай, няма затрымак з адвозкай. Харчаванне смачнае — двойчы кормяць, і яшчэ на падвечарок пакаціць, так што прыходзіць да нас памочніцай, — смеецца Уладзімір Пятровіч і паказвае мне дэталь. — Вось нож для прыходзіць да нас памочніцай, — смеецца Уладзімір Пятровіч і паказвае мне дэталь. — Вось нож для прыходзіць да нас памочніцай, — смеецца Уладзімір Пятровіч і паказвае мне дэталь.

Старэйшы камбайнер Уладзімір ЛАУЦЭВІЧ на камбайне ўжо 27 гадоў. Сёлета намалалі 2,5 тысячы тон збожжа і рапсу. На «Дажынках» пабываў у адзінаццаты

Ірына СІДАРОК, фота аўтара.

За высокую культуру землекарыстання Докшыцкі райаграсэрвіс узнагароджаны на сёлетніх абласных «Дажынках» трактарам.

Пра платную рыбалку і жанчын на палыванні

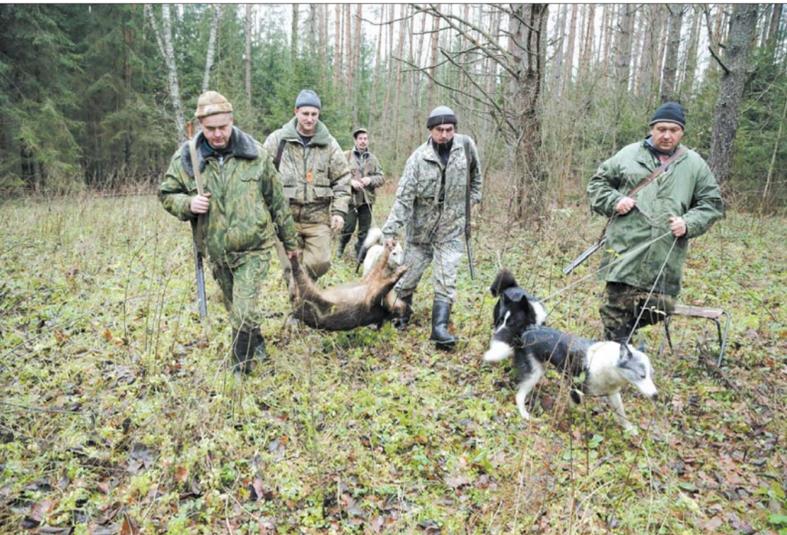
(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.) Кар. «Звязда»: — Якімі відамі рыб БТТР зарыбілае вадаёмы? Ці будзе пашырацца відавы асартымент? Якія вадаёмы зарыбілі сёлета?

— Увесну зарыбілі вадаёмы малькамі шчупака і сома. Цяпер у ход пайшлі карп, карась, таўсталоў. Шчупакоў мала. Зараз выдзем перамовы аб пашырэнні асартыменту. Бо не ва ўсе вадаёмы можам таго ж карпа запустіць. У натуральныя вадаёмы яго непажадана адпраўляць, бо карп — гэта штучна выведзены від. Мы зарыбілі сёлета каля 20 вадаёмаў — вадасховішчы Пятровіцкае, Салігорскае, Вяча, Піці, Смалевіцкае, Пleshчаніцкае Мінскай вобласці; возера Крушынаўскае Гомельскай вобласці; возера Лепельскае Віцебскай вобласці; возера Лукаўскае, вадасховішчы Паперня і Мышанка Брэсцкай вобласці; азёры Ант і Белае Гродзенскай вобласці; вадасховішча Рудзёя і Цяцерынскае Магілёўскай вобласці. Ажыццявілі гэта на сродкі, якія паступілі да нас ад членскіх узносаў рыбалоў-аматараў. З мінулага года дазволілі зарыбіленне вадаёмаў фонду запаса. Гэта аб'екты, куды кожны грамадзянін можа прысціць з вудай і нічога не плаціць за рыбалку. А вось на арэндны існуюць свае правілы.

«Трэба адыходзіць ад сістэмы навучання палюўнічых кшталту «здаў іспыты і атрымаў пасведчанне».

На вадаёмах фонду запаса бясplatна лавіць рыбу можна на снасці з агульнай колькасцю кручкі не болей за 5. Ёсць так званыя інтэнсіўныя метады, іх могуць прымяняць толькі члены БТТР. Гэта лоўля на снасці з агульнай колькасцю кручкі ад 6 да 10, падводнае палыванне і карыстанне так званай «дарожкай». Людзі плаціць штогадовае членскае ўзносі, за гэтыя грошы мы і зарыбіваем вадаёмы.

Пётр, г. Маладзечна: — Хацелася б даведацца пра лёс дзіка. Ці будзе адноўлена папуляцыя гэтага віду пасля эпідэміі афрыканскай чумы свіней? — Будзем спадзявацца, што ўсё ж адновіцца. Галоўнае, каб гэтая навапа спынілася. Вірус жа можа захоўвацца ў лясной падсціжы да 80 месяцаў, калі туды не трапляе сонечнае святло. А яшчэ міграцыя звырок праз мяжу — ім жа не забаронілі хадзіць туды-сюды. І калі бушаваў чума, у лесе трупы было шмат. Менавіта таму ўрад тады і прыняў рашэнне істотна знізіць колькасць дзікоў.

адзін з самых перспектывіных для развядзення, бо, у адрозненне ад іншых аленевых, яго лягчэй выгадаваць, ён ахвотней ідзе на падкормку. Асабліва добрыя мясіцы для яго на поўдні краіны. Каля 10 груп аленюў мы завязем сёлета ў нашы вальеры. Налета мы іх выпустым па ўсёй краіне ва ўгодды. Летась жа мы закупілі сто аленюў: у Смалевіцкі і Мінскі раёны. Яны ўжо выпущаны ў лясныя часткі гаспадарак. Атрымалі ад іх ішыплод.

Кар. Звязды: — Наколькі ў краіне развіта выкарыстанне палюўнічых пушак? — Масавая захапленнасць імі няма. Адзінкавыя экзэмпляры зарыбіваюць па ўсёй краіне. Але мы падтрымліваем гэтыя пачынанні. Нека гаспадары палюўнічых пушак паехалі нават на адпаведныя спаборніцтвы ў Аб'яднаныя Арабскія Эміраты.

Кацярына, Жыткавіцкі раён — «Згодна з правіламі, арандатары рыбалоўныя ўгоддзі абавязаны ствараць умовы для рыбнай лоўлі. Што ўваходзіць у пералік гэтых умоў? — Арандатар заклучае адпаведную ўмову, у якой яны прапісаны. Самае галоўнае — гэта зарыбіленне вадаёма, уладкаванне стаянак для аўтамабіляў і месцаў адпачынку людзей. Але людзі часта абурваюцца. На закрытым вадаёме лёгка пракантрыляваць зарыбіленне. Вадаём адкрыты зарыбіць куды складаней. Незразумела, куды пойдзе рыба. На той жа прыпяці ёсць месцы, дзе рыба пастаянна прысутнічае. І людзі задаюцца пытаннем: а што арандатар увогуле робіць? Ды яшчэ і тарыфы паднімае, просячы 400-500 тысяч рублёў за дзень рыбалкі. Таму ў краіне нека разгледжася пытанне пераходу да нас на рыбалку з той умовай, каб у арэнду аддаваць вадаёмы толькі для прамысловай лоўлі.

Сяргей, г. Мінск: — Два гады таму ўздывалася пытанне аб тым, каб зрабіць рыбалку ў краіне платнай. Нядаўна з'явілася інфармацыя, што ў Беларусі створана рабочая група па ўвядзенні абавязковай платы за рыбалку. Што ўсё гэта робіць у гэтым кірунку? — Прышлі да высновы, што гэтыя захады пакуль несвоечасовыя і лепш пачаць іх уводзіць у наступным годзе. За «інтэнсіўныя спосабы» лоўлі людзі плаціць членскія ўзносі. Раней жа можна было бясplatна рыбачыць на снасці з агульнай колькасцю кручкі да 10 штук, а вась з мінулага года, калі пачалі дзейнічаць новыя Правілы палывання і рыбалоўства, іх стала ўжо 5. На нашу думку, да гэтага пытання трэба падыходзіць паступова, улічваючы фінансавыя магчымасці грамадзян і маральны аспект. Напрыклад, наступным этапам можна стаць бясplatна лавіць на 1 кручку. Але робіць гэта трэба толькі пасля абмеркавання з людзьмі.

БТТР зарыбіла сёлета каля 20 вадаёмаў. — А ці будзе вучыць у Беларусі рыбалоў? У краінах Заходняй Еўропы такая практыка ёсць. — Рыбалоўцы ў нас, на жаль, застаюцца аматарамі-самавукамі. Хіба што падчас спаборніцтваў праводзяцца майстар-класы. Але, на наш погляд, гэтым пытаннем трэба было б заняцца. Балазе ў шматлікіх краінах такая практыка існуе. У Германіі, напрыклад, рыбацкі першы атрад дазваляе дазвол, мусяць праціць вучобу.

— Ці існуюць у краіне фермы па развядзенні дзічын? — Так. Такія фермы актыўна працуюць у Мінскай, Гродзенскай абласцях. Яны адносяцца як да Таварыства палюўнічых і рыбалоўцаў, так і да прыватнай формы ўласнасці. На Віцебшчыне ёсць ферма па гадоўлі аленюў. Іх гатоўва прадаваць гаспадаркам. Ёсць і ў нашым таварыстве планы па стварэнні аналагічнай фермы, зараз прапрацоўваюцца рабочыя пытанні, звязаныя з ёй. Гадаваць тут плануецца фазану, курапатак, а таксама зайцоў, але з імі цяжэй. У дзікую прыроду таго ж зайца-русака не выпусціць, ён хутка становіцца аб'ектам здабычы для многіх драпежнікаў. Бы і курапаткі, якіх выпускаюць пасля таго, як іх вырасілі ў няволі, таксама напаўручныя. Мы

НА СЛУЖБУ ЭКАНОМІЦЫ — ІНТЭЛЕКТ ЧАЛАВЕКА

Як перадолец складаны перыяд у эканоміцы і што трэба зрабіць, каб вывесці яе на перадавы рубяжы? Гэтыя пытанні былі ў цэнтры ўвагі ўдзельнікаў «Круглага стала», які правалі ў Мінску прадаўнікі Беларускага славянскага камітэта і Беларускага аддзялення Міжнароднай славянскай акадэміі навук, адукацыі, мастацтваў і культуры.

У дыскусіі актыўны ўдзел прынялі вучоны-эканаміст У.К. Церахаў, эканаміст-практык Я.С. Доўгел, начальнік галоўнага ўпраўлення інвестыцый і інавацый Міністэрства прамысловасці В.М. Фішман, інжынер Мінскага аўтамабільнага завода М.Д. Аўсеевіч, доктар філасофскіх навук Т.І. Адула і іншыя.

Адным з дзейных сродкаў рэалізацыі гэтых мер, на думку ўдзельнікаў «Круглага стала», можа і павінна стаць эканаміка ведаў. Ва ўмовах такой эканомікі чалавек выступае не толькі сродкам, але і мэтай развіцця. Дзякуючы набытым ведам і вопыту такія людзі

зольныя ўзняць эканоміку на новую вышыню, дзе кожны чалавек будзе мець магчымасць працаваць на сябе і ў той жа час з карысцю для ўсяго грамадства.

Эканоміка ведаў устанавілае новыя адносіны чалавека з дзяржавай — адносіны супрацоўніцтва і ўзаемаўзбагачэння. У партнёрскіх адносінах дзяржава выконвае функцыі арганізатара і інвестара.

Усе найбольш важныя канструктывныя прапановы, выказаныя падчас дыскусіі, а таксама канкрэтныя захады, выпрацаваныя для іх ажыццяўлення, накіраваны ў дырэктывныя органы. Удзельнікі «Круглага стала» спадзяюцца, што гэта будзе садейнічаць рэалізацыі прадвыбарнай праграмы Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка «За будучыню незалежнай Беларусі».

Зіновій ПРЫГОДЗІЧ, член-карэспандэнт Беларускага аддзялення Міжнароднай славянскай акадэміі навук, адукацыі, мастацтваў і культуры.

ВУЧЫЦЬ ЖУРНАЛІСТЫЦЫ ПАВІННЫ ПРАКТЫКІ

Дзень практыкі ў Інстытуце журналістыкі БДУ заўсёды быў адной са знакавых падзей. Сёлета фармат мерапрыемства зменены. Калі раней у пасаджаных удзельнічалі студэнты ўсіх курсаў, акрамя першага (дэбютную практыку журналістаў праходзіць толькі пасля года навучання), то цяпер сітуацыя адрозніваецца кардынальна.

Галоўнымі дзейнымі асобамі Дня практыкі сёння сталі якая першасурнікі. Сапраўды, калі многія студэнты ўжо даўно і стала супрацоўнічаюць з рэдакцыямі (толькі ў «Звяздзе» гэта спецыяльнае карэспандэнцтва Сяргея Нікановіч і Вераніка Пуставіч), то малодшым свой шлях да прафесійнага трэба будзе праціць у гаспадарку, дзень папалываў і паехаў, і яго зусім не цікавіць, як гадаўца звер. Але цяпер са змяненнем колькасці дзікоў даходы ў гаспадарку знізіліся.

У Літве, Эстоніі, Польшчы існуюць палюўнічыя гурткі, якія займаюць пэўную тэрыторыю. Яны там самі гатоўць звырок і палююць на іх пасля. Каб туды зайсці са стрэльбай, трэба быць іх дазвол. Невялічкая Эстонія здабывае ласюў у два разы больш, чым Беларусь, хоць палюўнічыя ўгоддзі гэтай прыбалтыйскай краіны ў тры разы меншыя, чым у нас.

Ёсць у нашых Правілах палывання і трактоўкі, якія з юрыдычнага пункту гледжання правільныя, а з маральнага? За незаконную здабычу лася браканьер атрымлівае штраф у 300 базавых вельчынаў. І кіраўнік гаспадаркі, які дапусціў нейкую памылку ў справе прадаваць гаспадаркам. Ёсць і ў нашым таварыстве планы па стварэнні аналагічнай фермы, зараз прапрацоўваюцца рабочыя пытанні, звязаныя з ёй. Гадаваць тут плануецца фазану, курапатак, а таксама зайцоў, але з імі цяжэй. У дзікую прыроду таго ж зайца-русака не выпусціць, ён хутка становіцца аб'ектам здабычы для многіх драпежнікаў. Бы і курапаткі, якіх выпускаюць пасля таго, як іх вырасілі ў няволі, таксама напаўручныя. Мы

Валяр'ян ШКЛЕНІК, schklenik@zviazda.by

каў працавалі, кіруюць або працуюць у СМІ. Яны на практыцы тлумачаць студэнтам, як стаць прафесіяналамі.

Менавіта Дзень практыкі стаў тым мерапрыемствам, якое пацвердзіла намеры кіраўніцтва інстытута. Так, напрыклад, перад студэнтамі спецыяльнасці «Друкаванне СМІ» выступалі менавіта супрацоўніцы газет, сярэд іх — адрозна два звяздоўцы: рэдактар аддзела навін і рэпартажаў Сяргей Расолька і фотакарэспандэнт Сяргей Нікановіч.

Дарэчы, сёлета ў Выдавецкім доме «Звязда» практыку прайшлі каля 40 студэнтаў Інстытута журналістыкі. Адной з асноўных п'ячэткаў да таго «проб яра» юных карэспандэнтаў стаў дадатак «Чырвоны». Чырвоная змена» (асабліва вартая адзначыць надрукаваныя ў ім матэрыялы студэнтак пятага курса Юліі Букевіч і Рагнеды Юргель, а таксама чввёртакурсніцы Ганны Куркаў).

— Дзень практыкі для мяне стаў надзвычай цікавай падзеяй; як-ніяк, трапіў на яго ўпершыню, — кажа студэнт ІІ курса спецыяльнасці «Друкаванне СМІ» Данііл ШАУРОЎ. — Заўсёды цікава паслухаць гісторыі студэнтаў-старакурснікаў, парады дасведчаных журналістаў. Сам праходзіў першую азнамяльную практыку ў навуковым часопісе. Надрукавацца там было цяжка, таму адной з маіх мэт сёння быў пошук месца, дзе малады аўтару друкуюць актыўней. Адзначыў для сябе некалькі варыянтаў.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ, lyskavets@zviazda.by

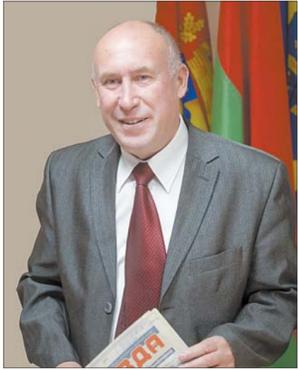

Падчас работы навукова-практычнай канферэнцыі.

Спецвыпуск да Дня работнікаў сельскай гаспадаркі і перапрацоўчай прамысловасці

«ГОД УДАЛЫ ДЛЯ СЕЛЬСКОЙ ГАСПАДАРКІ РАЁНА»

З чым гэта звязана і што новага з'явілася апошнім часам у вытворчасці, сацыяльнай сферы, расказаў старшыня Дзяржынскага райвыканкама Мікалай Арцюшкевіч

(Заканчэнне на 5-й стар.)

— Для сельскай гаспадаркі Дзяржынскага раёна гэты год склаўся дастаткова ўдала. Вытворчасць збожжа на ўзроўні 119 тыс. тон, што на 10 тыс. тон больш за леташнюю. Што тычыцца ўраджайнасці збожжавых, то мы на другім месцы ў вобласці — 61 цэнтнер з гектара. Акрамя таго, мяркуючы сабраць каля 20 тыс. тон зерня кукурузы. Такім чынам атрымаем валовы збор каля 136 тыс. тон, што ўпершыню ў гісторыі раёна. У выніку мы забяспечылі сябе фуражным зернем і выканалі дзяржаўны заказ на 103%.

Прадалі дзяржаве і 10 тыс. тон рапсу, летась — 14 тыс. тон. Справа ў тым, што каля 50% плошчаў азімага рапсу загінула, таму дадаткова давалася сеяць каля тысячы гектараў яравога.

Сёлета павялічылі плошчы пад бульбу на 300 гектараў і

атрымалі прыбытак каля 7 тыс. тон. Чакаем ураджайнасць прыкладна 320 цэнтнераў з гектара, што на 20 цэнтнераў вышэй за леташнюю.

З улікам сенажу і сіласу ў раёне нарыхтавана 27,5 кармавой адзінкі на ўмоўную галаву жывёлы, што на 0,2 адзінкі больш, чым летась. Гэта найлепшы вынік у Мінскай вобласці. Акрамя таго, пакуль яшчэ вядзецца ўборка траў, падкошваем канюшыну, люцэрну.

Адзінае, што па ўраджайнасці бурокаў не выйдзем на ўзровень мінулага года. У сувязі з засушай недабралі запланаванага. Але, думаю, па валавым паказчыку атрымаем прыбытак, паколькі дадаткова пасялі 600 гектараў караняплодаў.

— **Мікалай Іванавіч, за кошт чаго ўдалося дасягнуць добрых паказчыкаў? Здавалася б, сёлетнія ўмовы на-**

двор'я не надта спрыялі сельскім працаўнікам?

— Самае галоўнае — захаванне тэхналогій. Мы пераканваемся ўжо не першы год, што ў тых гаспадарках, дзе яны вытрымліваюцца, кліматычныя ўмовы нязначна ўплываюць на зніжэнне або павелічэнне ўраджайнасці, канчатковы вынік. У апошнія гады мы ўносім пад сельскагаспадарчыя культуры не менш за 350 кілаграмаў дзейнага рэчыва на гектар, а асобныя арганізацыі — нават больш.

— **Сёлета якраз 15 лістапада, у Дзень работнікаў сельскай гаспадаркі і перапрацоўчай прамысловасці, спяўняецца 9 гадоў, як вы кіруеце раёнам. Што ўдалося за гэты час?**

— Асноўным індэкатарам сельскагаспадарчай вытворчасці лічыцца вытворчасць малака. Калі я прымаў раён, то

ён займаў дзевятае месца па надоях на адну карову, цяпер — другое. У краіне сёння мы чацвёртыя па вытворчасці малака. Летась у сярэднім па раёне надалі на карову 6450 кілаграмаў, сёлета чакаем 6700 кілаграмаў.

— **Дзяржынск уваходзіць у свабодную эканамічную зону, куды прыходзяць прыватныя інвестары, развіваецца бізнес. Якія цікавыя праекты рэалізаваны ў апошні час?**

— У нас рэалізаваны цэлы шэраг інвестыцыйных праектаў па будаўніцтве прамысловых прадпрыемстваў па выпуску новай прадукцыі, створаны дадатковыя рабочыя месцы.

МЭТА — СТАЦЬ НАЙЛЕПШЫМІ

Менавіта з такім настроем на перамогу працуе калектыў ААТ «Крутагор'е-Петкавічы». Дзесяць гадоў таму цэнтральная сядзіба тады яшчэ сельскагаспадарчага вытворчага кааператыва ў вёсцы Петкавічы перайшоў у Дзяржынскім раёне атрымала статус аграгарадка. Устаноўка быць першымі ці, як мінімум, у «топе» спрацоўвае і цяпер. Так, сёлета па выніках другога квартала сярод самых буйных сельскагаспадарчых прадпрыемстваў краіны гаспадарка адзіная з Мінскай вобласці ўвайшла ў дзясятку найлепшых і заняла восьмае месца.

3 ГОНАРМ ЗА СВАЮ ПРАЦУ

— Не магу сказаць, што гэты год быў для нас асабліва цяжкім. Ураджай захаваў, і нават ёсць прырост па некаторых культурах. Нешта дабудавалі, крыху дабавілася сельгасугоддзяў, правялі меліярацыю і ўвялі новыя землі ў абарот. Бульбы сёлета пасялілі на 350 га, збожжавых — 2450 га, 400 га рапсу і 1200 га кукурузы, — расказвае дырэктар ААТ «Крутагор'е-Петкавічы» Юрый Клімаш.

Дарэчы, «крыху сельгасугоддзяў» — гэта 150 га, але для такой вялікай гаспадаркі ў 6852 га гэта сапраўды «добрае». 4968 га з гэтых земляў — паша.

У параўнанні з пазамінулым годам, калі «Звязда» апошні раз наведвала гаспадарку, значна павысілася ўраджайнасць збожжа: з 38 да 62 ц/га. Сёлета бульбы атрымалі 379 ц/га, такім чынам, валовы ўраджай бульбы склаў 12951 тону, збожжа — 14079 тон. За тры папярэднія гады рост вала бульбы склаў 191%.

Гаспадарка прадае 35 тон малака, рост яго вытворчасці да ўзроўню мінулага года склаў 109%, а рэалізацыі — 111%. Такія паказчыкі атрымаліся і дзякуючы павелічэнню пагадоў кароў на 139 галаў і росту прадукцыйнасці на 428 кг. У параўнанні з мінулым годам колькасць буйной рагатай

жывёлы прырасла на 320 галаў. Дарэчы, малако з чатырох малочнаватарных фермаў, аднаго комплексу і работызаванай фермы гаспадаркі мае вельмі высокую якасць, невыпадкова яно цалкам адпраўляецца на выраб дзіцячага харчавання.

А вось свіней у гаспадарцы сёлета стала больш ажно на 1500.

— **Нагрузка пастаянна павялічваецца, як вам удаецца трымаць усё паказчыкі і заставацца адным з самых моцных сельгаспрадпрыемстваў у раёне?** — пытаюся ў дырэктара.

— Дзякуючы добрай працы каманды спецыялістаў, бездакорнаму выкананню тэхналогій і дысцыпліне вытворчасці, — расказвае тры складнікі поспеху Юрый Клімаш.

Для сябе ж я адзначыла яшчэ адзін складнік: большасць супрацоўнікаў гаспадаркі (а іх 590 чалавек) складае моладзь — энергічная, працавітая, ініцыятывная. Напрыклад, брыгадзіру брыгады раслінаводства Алене Лебавай 32 гады, загодчыцы новага малочнаватарнага комплексу Валентына Часноўскай — 31 год. І маладым тут ёсць за што трымацца.

— Жылём забяспечаны ўсе. Пабудавалі 12-кватэрны дом у аграгарадку

Дырэктар Юрый Клімаш.

Петкавічы, 7 кааператывных кватэр у Дзяржынску, правялі рэканструкцыю пад жыллё двух сельскіх клубаў і заканчваем будаўніцтва новага 12-кватэрнага дома ў вёсцы Вялікія Навасёлкі, да Новага года здадзім, — пералічвае Юрый Пятровіч.

Прываблівае работнікаў і зарплата: сярэдні па гаспадарцы заробак складае 7,7 млн рублёў. Для супрацоўнікаў ёсць пэўныя льготы (напрыклад, матэрыяльная дапамога на адраўненне да адпачынку), апроч таго, гаспадарка дапамагае сваёй прадукцыі: па сабекошце прадае работнікам мяса, малако, гародніну.

Дзякуючы такім сацыяльным заахоўванням многія прыязджаюць сюды працаваць з іншых рэгіёнаў. У параўнанні з гэтым цікава чытаць у архіўным нумары «Звязды» 10-гадовай даўніны: «Толькі 90 жылляў цэнтральнай

сядзібы працуюць у СВК «Крутагор'е-Петкавічы». Усе іншыя адшукалі сабе больш грашовую работу ў Дзяржынску, Мінску і Фаніпалі. Існуе ў вёсцы і свая невялікая, на 50 месцаў, сталовая, разлічаная для работнікаў СВК...»

Гаспадарка некалі была звычайным калгасам, які тройчы перажыў рэфармацыю і цяпер стаў магутным сельскагаспадарчым прадпрыемствам. У ААТ «Крутагор'е-Петкавічы» яно ператварылася яшчэ ў 2011 годзе. Спачатку, у далёкім 1930-м, гэта быў калгас у гонар 9 студзеня 1905 года, пазней яго перайменавалі ў калгас імя Дзяржынскага, пасля сельскагаспадарчага калектыўнага прадпрыемства, затым сельскагаспадарчы вытворчы кааператыв, і, нарэшце, ААТ, якое ўвабрала ў сябе частку калгаса «Чырвоная зорка» і частку гаспадаркі райаграсэрвіса. І прагрэс у развіцці гэтага прадпрыемства відавочны.

— Я думаю, моладзь трымаецца дзякуючы таму, што ў нас склаўся такая каманда, аб'яднаная духам перамогі, — тым часам працягвае дырэктар. — А мэта ў нас адна: каб гаспадарка была найлепшай не толькі ў раёне, вобласці, але і ў краіне. Ну і, вядома, гонар за сваю працу.

Дарэчы, для маладых сем'яў у аграгарадку ёсць свой дзіцячы садок на 50 месцаў. Спансоруе «Крутагор'е-Петкавічы» чатыры падшэфныя школы і Абласны аграрна-тэхнічны прафесійны ліцэй, а іх у арганізацыі пяць. Сумесна з раённым Домам народнай творчасці пры дапамозе гаспадаркі ў Петкавічах аднавілі працу сельскага клуба, закупілі туды апаратуру на 100 млн рублёў.

МТК «Вялікія Навасёлкі»: намеснік дырэктара па вытворчасці Дзмітрый СТАРОВОЙТАУ (у цэнтры) з работнікамі малочнаватарнага комплексу.

ДЗЕ ШУКАЦЬ КУЛІБНЫХ?

У кабінце Юрыя Клімаша на пачэсным месцы ззяюць дзясяткі кубкаў і медалёў — гэта ўсе ўзнагароды прадпрыемства і яго супрацоўнікаў як за прафесійны дасягненні, так і за мастацкую самадзейнасць прафсаюзных арганізацый. Сярод усіх вылучаецца памерамі адна з апошніх (за 2014 год): самы галоўны пераходны кубак, які кожны год уручаецца найлепшым сельскагаспадарчым прадпрыемствам па выніках працы разам з занясеннем на раённую Дошку гонару.

Акрамя дасягнення высокіх вытворчых паказчыкаў, калектыў гаспадаркі паспявае правяць сябе і ў іншых сферах. Напрыклад, пастаянна з'яўляецца прызёрам спартыўных спаборніцтваў, удзельнічае ў туралётах, таксама ёсць і індывідуальныя ўзнагароды.

Адзінкі гэтыя атрыманыя за справы, бо на прадпрыемстве шмат робіцца для ўдасканалення вытворчасці і павышэння якасці прадукцыі. Напрыклад, у сувязі з абвастраннем афрыканскай чумы свіней нядаўна гаспадарка пабудавала ўласны цэх па вытворчасці камбікармоў. Тут ёсць свая лінія па перапрацоўцы насення рапсу. А каб цалкам забяспечыць сябе камбікармамі, было закуплена ўсё неабходнае абсталяванне для іх гранулявання, аб'ёмы вытворчасці якога складаюць 1600 тон камбікарму ў месяц.

Апроч лініі па вытворчасці камбікармоў, прадпрыемства можа пахваліцца тым, што мае свой старыны цэх, тры збожжасушыльныя пункты, сучаснае бульбасховішча на 8 тыс. тон, бульбасартвальны пункт, склады для мінеральных угнаенняў, захоўвання сена, камбікарму, збожжа і бульбы.

Усяго сёлета «Крутагор'е-Петкавічы» інвеставала ў развіццё гаспадаркі 21 млрд рублёў.

Юрый Клімаш праводзіць нас у машына-трактарны парк, паказвае тэхніку і з гонарам распавядае пра двух мясцовых кулібных — майстра-наладчыка Леаніда Батуру і слесара-электрыка Уладзіміра Копаль.

— Калі я яшчэ быў інжынерам, мы разам канструявалі розную тэхніку, якая робіць працэс вытворчасці таннейшым на мільярд, — расказвае дырэктар. Дзякуючы вольнаму ўласным вынаходкам гаспадарка можа прымяняць самаходную тэхніку, папярэдне зарэгістраваўшы яе ў дзяржтэхнаглядзе. Сярод такіх «чудаў» — самаходны апыр-

і дрыйлі... Такія своеасаблівыя мабільныя станцыі тэхнабудоўвання сельскагаспадарчай тэхнікі на колах. Яны выязджаюць проста на поле і на месцы ў кароткія тэрміны праводзяць неабходны рамонт тэхнікі.

За ўласныя сродкі закуплена тэхніка айчынай і замежнай вытворчасці: энерганасычаны беларускі трактар 3522, высокаявытворчая жніўка для ўборкі кукурузы на зерне да імпартага камбайна «Лексіён», два кормараздатчыкі, здрабняльнік саломы, размеркавальнік мінеральных угнаенняў, малакавоз, тры аўтапоезды «МАЗ».

Іх называюць «нашы кулібны» — Леанід БАТУРА і Уладзімір КОПАЛЬ.

Тут жа, у машына-трактарным парку, нам паказваюць новыя грузавыя аўтамабілі для перавозкі прадукцыі з лагатыпам прадпрыемства. На ім выява чатырохлікі канюшыны. Лагатып прыдумала намеснік дырэктара па ідэалагічнай працы Таццяна Грынкевіч. У ім зашыфраваны сэнс: па-першае, сам па сабе чатырохлікі з'яўляецца сімвалам удачы, бо сустракаецца ён не так часта, як трохлікі. Па-другое, кожны з лістоўкаў рознага колеру, якія маюць сваё значэнне. Жоўты — сонца, радасць, удача і ўрадлівасць, два адценні зялёнага — жыццё і ўрадлівасць, шэры — багацце і зямля.

Для распрацоўкі лагатыпу не спатрэбілася прыгавяць спецыялістаў «збоку», бо на прадпрыемстве працуюць людзі, якія многае ўмеюць і, галоўнае, любяць сваю працу. Сваімі сіламі ствараюць і ўласны сайт. Рэсурс вольна запустыць, засталася толькі ўпарадкаваць фотаздымкі за ўсю 85-гадовую гісторыю прадпрыемства. А там ужо можна будзе распачынаць і яе новую старонку.

Дзіяна СЕРАДЗЮК, Алена ДАУЖАНОК. Фота Аляксандра ШАБЛЮКА. УНП 600112675

КОЛЕР САПРАЎДНАГА МЯСА — ШЭРЫ!

«Крутагор'е-Петкавічы» сёлета адзначыла 85-годдзе і, нягледзячы на такі сталы ўзрост, працягвае развівацца. За гэты год тут пабудавалі дзве дражжана-сіласныя траншэй на 7000 тон кармоў, будынак для ўтрымання буйной рагатай жывёлы на 200 галаў, заканчваюцца будаўніцтва другога будынка. Вядзецца рэканструкцыя свінакомплексу (тут уяві будынак адкорму на 1000 галаў). Дырэктар прызнае, што спыняцца на гэтым не хацелі бы, і калі б была маг-

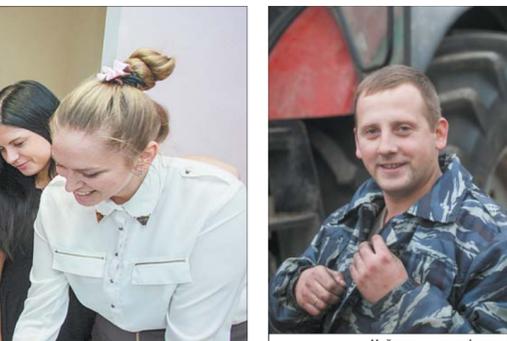
нем нарыхтавалі на 6800 тон больш сіласу.

Дык калі ўсяго даволі, чаму б і не паказаць сябе? Менавіта гэта і збіраецца зрабіць кіраўніцтва: сёлета разам з агракамбінатам «Дзяржынскі» падчас «Дажынак» у Вілейцы прадпрыемства будзе прадстаўляць сваю прадукцыю на кірмашы ў асобным павільёне.

Тым больш што, напрыклад прадукцыя каўбаснага цэху прадпрыемства даўно ўжо зарэкамендавала сябе як нату-

У краме прадпрыемства прадавец Яўгенія КРАВЦОВА.

Найлепшы механістат Святлана ПАПРУЧКА.

якое сведчыць аб натуральнасці прадукту.

Сыравіна ў каўбасны цэх паступае ў асноўным са свінагадоўчага комплексу ў Петкавічах, дзе створаны добрыя ўмовы ўтрымання жывёл. Пароды свіней — ландрас і ёркшыр. Менавіта ў іх найбольшая ўдзельная вага нятулстага мяса з высокімі смакавымі якасцямі. Пароды тых свіней, якіх гадуецца ў хатніх гаспадарках, не вытрымліваюць канкурэнцыі з гэтымі праз высокую сальнасць. А дзякуючы селекцыі ўдалося вывесці пароды з невялікай колькасцю халестэрыну, але пры гэтым іх мяса застаецца мяккім дзякуючы сальнай праслойцы.

Распаўсюджанне прадукцыі — справа, вядома, карысная і прыбытковая. Аднак гаспадарка клапоціцца не толькі пра свой уласны дабрабыт, але і пра наваколле: укладвае сродкі ў добраўпарадкаванне аграгарадка. Дзякуючы такому клопату паселішча больш нагадвае не вёску, а сапраўды мініяцюрны гарадок з заасфальтаванымі вуліцамі і прыгожымі ліхтарамі. Пры ўсім гэтым прадпрыемства жыве за свой кошт, крэдыты прыцягвае толькі па лізінгавых праграмах.

У галоўнага бухгалтара Жанні АНДРЭЙЧЫКАВАЙ — эканаміст Ганна КАДЛУБОВІЧ, галоўны эканаміст Таццяна ТАРАНТУХІНА, сакратар Крысціна ТРЫГУБ, бухгалтары Галіна КАШУБА, Аля ГАЛУЗА, Кацярына КУДЗЕЛКА і Ларыса ГАРАЧКА.

чымасць узяць яшчэ зямлі — узяў бы. Бо для такой вялікай шчыльнасці жывёлы, як тут (самай высокай у раёне), неабходна больш угоддзяў. Кармоў гаспадарка не закупляе, хіба толькі зерне для свінакомплексу. На гэты год жывёлы ўжо цалкам забяспечаны кармамі: у параўнанні з леташнім узроў-

«ГОД УДАЛЫ...»

(Заканчэнне. Пачатак на 4-й стар.)

Напрыклад, закрывае акцыянернае таварыства «Штадлер-Мінск» выпуск свайцарскай электрыкі. Праўда, тут ёсць пэўныя складанасці: па дагаворы цяжкія павінны былі набыць расіяне, але ў сувязі з крызісам запланаваны аб'ём закупак адменены. На прадпрыемстве знайшлі новыя рынкі збыту — Азербайджан.

У Фаніпалі завод «Эвіпак Індастрыз» вырабляе шматслойную стрыч-плёнку. На сённяшні дзень тут завяршаюць другую частку праекта — мадэрнізацыю ўстаноўку сучаснага абсталявання, што дазволіць павялічыць аб'ём выпуска прадукцыі. Ужо вызначаны канкрэтныя рынкі збыту.

На прадпрыемстве «Амкадор-Ластамер», якое займаецца вытворчасцю гумава-тэхнічных вырабаў для аўтаатрактарнай тэхнікі, таксама працягваецца інвестыцыйны праект. Безумоўна, пэўныя цяжкасці тут ёсць. Але, тым не менш, 156 млрд рублёў сёлета ім асвоена.

У Дзяржынску на базе матарамонтнага завода пабудавана прадпрыемства «Салеа», дзе наладжана вытворчасць гідраўлічных вырабаў і якое на сённяшні дзень працуе на экспарт. Тут ёсць пэўныя пытанні са збытам прадукцыі, але ідзе дыверсіфікацыя вытворчасці, знаходзяцца новыя рынкі. Завод цалкам загружаны.

Добра працуе замежнае прадпрыемства «Уна-медыкап» па выпуску медыцынскіх вырабаў: летас тут завяршылі мадэрнізацыю, у людзей годная зарплата. У планах — мадэрнізацыя ААТ «Амкадор-Дзяржынск».

— **Дзякуючы гэтым, відаць, у раёне развіваецца і сацыяльная сфера?**

— У горадзе будзеца шмат жылля. І сацыяльная сфера не можа адставіць. У 2013 годзе мы зрабілі прыбудову на 200 месцаў да Фаніпальскай сярэдняй школы. У выніку вызвалілі дзіцячы сад, які быў заняты школьнымі класамі. Сёлета завяршылі яго рэканструкцыю і ўвялі ў дзеянне. Будзем і дзіцячы сад з цэнтрам карэкцыйнага развіцця на 162 месцы ў Дзяржынску. У лістападзе будзем яго здаваць. Для многіх маладых сем'яў вырашыцца пытанне ўладкавання сваіх дзяцей, а маці змогуць выйсці на працу.

Сёлета ўзводзіцца дом, куды пераселі людзей з непрыдатных для пражывання дамоў у Негарэлым, пасёлку Энергетыкаў, Дзяржынску. Вызваленныя плошчы выкарыстаем для ўзвядзення шматкватэрнага жылля.

— **У Дзяржынску планавалі зноў прыватнага жылля, што вельмі хваліла людзей. Як вырашылася пытанне?**

— Справа ў тым, што Дзяржынск — адзін з гарадоў-спадарожнікаў Мінска. Была прапанова зносіць прыватную забудову і будаваць жыллё для жыхароў Мінска. Людзі абурліся. І падчас грамадскага абмеркавання такі варыянт не прайшоў. Разумнае рашэнне знайшоў старшы-

ня Мінаблвыканкама Сямён Шапіра: развіваць будаўніцтва для грамадзян сталіцы ў раёне гарадскога пасёлка Рудзенск Пухавіцкага раёна, дзе побач знаходзіцца ЦЭЦ-5, дзе дастаткова і цеплавых, і электрычных магутнасцяў, не трэба пракладваць новыя інжынерныя камунікацыі, ладзіць кацельні, ачышчальныя збудаванні. Разам з тым гэта і эканомія сродкаў, прызначаных пад зноў жылля.

Дадам, што актыўнае будаўніцтва вядзецца і ў сельгасарганізацыях па праграме Мінаблвыканкама, які выдаткаваў сродкі на «кляшчэнікі». Гаспадарчым спосабам узводзім 10 такіх памяшканняў: у ААТ «Кругагор'е-Петкавічы», «Маяк-78», «Баравое-2003», «Кастрычкінаў рэвалюцыі». Дзякуючы агракамбінату «Дзяржынскі» у філіяле «Фалько-Агра» з'явіліся новыя малочнатаварны комплекс на тысячу гадоў дойнага стаўка па найноўшых тэхналогіях. Сёлета ў раёне пабудавалі 21 сям'янаў транзію. Напалову кошт канструкцый фінансавалі з абласнога бюджэту.

Такім чынам, з кожным годам удасканальваецца і база для вытворчасці сельгаспадарчай прадукцыі.

Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ.

ГАЛОЎНАЕ — ДАКЛАДНА ВЫКАНАЦЬ ТЭХНАЛОГІЮ

Першы намеснік старшыні Дзяржынскага райвыканкама, начальнік ўпраўлення сельскай гаспадаркі і харчавання Анатоль ЛІНЕВІЧ адзначае, што сёлетні год для раёна выдаўся складаным. Стаяла засуха, але, нягледзячы на гэта, фактычна ўсе гаспадаркі (а гэта сем юрыдычных асоб і гігант — агракамбінат «Дзяржынскі» з трыма філіяламі) выканалі неабходныя паказчыкі.

— Што да ўраджаю збожжавых, мы атрымалі больш за 119 тысяч тон з ураджайнасцю 61,1 ц/га. Гэта ўжо другі год запар, калі раён атрымаў больш за 100 тысяч тон збожжавых, — адзначае намеснік старшыні.

Крыж горшыя за леташняга паказчыкі па нарыхтоўцы кармоў, але нязначна: усяго на адну кармавую адзінку, у раёне нарыхтавана 27,8 цэнтрнера кармавых адзінак на ўмоўную галаву. Пры гэтым варта ўлічыць, што сёлета значна павялічылася пагалоўе буйной рагатай жывёлы — больш як на тысячу галоў.

— Атрымалі някелькі ўраджай кукурузы. Усяго было засеяна 10 тыс га, з іх 1,5 тысячы ўбіраем на зерне. Такім чынам, пры ўраджайнасці 87 цэнтрнераў ужо атрымана 12 тысяч тон кукурузы, а па выніку будзем мець 18—19 тысяч тон зерня кукурузы.

Апроч таго, нарыхтавана 235 тысяч тон кукурузнага сіласу, якога хопіць для круглагадовага кармлення буйной рагатай жывёлы. Таму ёсць спадзяванне, што тэмпы прыбыўкі малака захаваюцца.

А вось па насенні рапус сёлетні ўраджай аказаўся не самым добрым: культура дрэнна перанесла зімоўку, і шмат пасеваў загінула. У Дзяржынскім раёне давалося адсяваць каля 45% плошчаў

рапусавых пасеваў іншымі культурамі — яравым рапусам і кукурузай. У выніку з ураджайнасцю 28,9 ц/га атрымалі 8,1 тысячы тон рапусу замест запланаваных 15 тысяч тон.

— Сёлета мы павялічылі плошчы пасадкі бульбы з 470 га да 780 га. Атрымалі някелькі ўраджай, у сярэднім ураджайнасць склала 318 цэнтрнераў — гэта на 10 цэнтрнераў больш, чым летас. А вал павялічылі істотна: атрымалі 24 800 тон бульбы, дадаўшы да леташняга паказчыка восем тысяч тон, — адзначае Анатоль ЛІНЕВІЧ.

Павялічылі і плошчы пасеву цукровых буркоў, уборка якіх яшчэ не скончана. Праўда, умовы надвор'я прымушаюць чакаць ураджай на ўзроўні мінулага года.

У жывёлагадоўчай галіне сталеўны вынік таксама ёсць. Напрыклад, прыбыўка па малаце склала 109%. Па ўдзі ад каровы за 9 месяцаў прыбыўка — 262 кг. У выніку раён займае чацвёртае месца ў краіне па вытворчасці малака ад адной рагулі.

Добры вынік і ў свінагадоўлі: 125% валавой вытворчасці да мінулага года. Суразмоўца кажа, што самае галоўнае ў сельгаспадарчай працы — не вынайці новыя падыходы, а дакладна выканаць тое, што прапісана ў тэхналагічнай карце. Калі дасканала выконваць тэхналогію, атрымаеш вынік.

— Хачу падзякаваць гаспадаркам раёна за добрасумленную працу: па атрымліваю ўраджаю ўсе спрацавалі фактычна на адным узроўні. Безумоўна, ёсць лідары, на свяце ім падзякуем і ўзнагародзім, — абяцае намеснік старшыні. — Асабліва хвалюся 6 адначыццямі ААТ «Кругагор'е-Петкавічы» і яго кіраўніка Клімаша Юрыя Пятровіча, ААТ «Баравое-2003» і Нікалаевіча Рыгора Іванавіча, філіял «Праўда-Агра» з Халько Віталем Якаўлевічам, а таксама «Маяк-78» і яго дырэктара Гаргуна Івана Віктаравіча.

Дзіяна СЕРАДЗЬЮК.

Дырэктар Рыгор ІВАНОВІЧ.

ААТ «Баравое-2003» — адна з перадавых гаспадарак Дзяржынскага раёна. Створаная ў выніку аб'яднання ў 2007 годзе СВК «Баравое-2003» і непрыбыткавага прадпрыемства «Рудзіца», яна ў кароткі тэрмін змагла не толькі паправіць сваё эканамічнае становішча, а нават выбіцца ў раённыя лідары.

Немалая заслуга ў гэтым і кіраўніцка гаспадаркі. **Рыгор ІВАНОВІЧ** — нязменны дырэктар сельгаспадарчага прадпрыемства. Дагэтуль дзесяць гадоў узначальваў СВК «Баравое», працаваў там галоўным аграномам. Як у даволі складаны час удаецца трымаць марку — з першых вуснаў.

— **Рыгор Іванавіч, з чым сустрэкаеце святы хлебарабоў?**

— З грашыма на разліковым рахунку, выплачанымі заробатнай платой і авансам, адсутнасцю зрываў па іх выплатах за апошні 20 гадоў, даволі высокімі для гэтага года прыбыткам і рэнтабельнасцю.

— **Гаспадарка спецыялізуецца як на жывёлагадоўлі, так і на раслінаводстве. Прэзентуючы прадпрыемства, у райвыканкам адзначылі, што вы — адны з нямногіх у раёне, ды, напэўна, і ў краіне, хто спраўляецца толькі сваімі сіламі...**

— Сапраўды! Часам дапамагам і суседзям, калі тыя просяць. Мы вырошчваем збожжа, бульбу, цукровыя буркі, насенне рапусу, вырабляем малака і мяса. Асноўная спецыялізацыя — малако. За дзевяць месяцаў гэтага года сярэдні ўдод на адну карову склаў 5920 кілаграмаў малака, што на 715 кілаграмаў больш, чым летас. Такім чынам, валавая вытворчасць малака вырасла на 12% і склала 7169 тон. Сярэдняе пагалоўе — 1211 кароў (24,2 галавы на 100 га сельгасугоддзяў). Агульная колькасць буйной рагатай жывёлы — 4554 галавы (91,2 галавы на 100 га сельгасугоддзяў). Вялікі ўдод малака і высокая шчыльнасць пагалоўя — добрыя паказчыкі. Адсюль і грошы.

— **Лета было надзвычай засушлівым. А вы не толькі засталіся ў выйгрышы на фоне многіх гаспадарак, а яшчэ і спрацавалі лепш, чым у мінулым годзе. У чым сакрэт поспеху?**

— Паспех закладваецца не адным годам. Летас мы своечасова пасяялі, у свой час узаралі, унеслі арганічныя ўгнаенні пад яравую сьлёбу. Такім чынам, была закладзена адпаведная база. Фінансавую аснову заклалі яшчэ раней. Маючы на рахунку грошы, можна загадзя набыць мінеральнае ўгнаенне, гаручае і іншае па больш нізкіх цэнах. Калі ты купляеш у апошні момант, звычайна няма з чаго выбіраць. Таму мусіш набыць дарагое.

Асноўную частку нашых зямель складаюць пяскі, а гэтая глеба найбольш баіцца засухі. У папярэднія гады мы моцна праз тое пакутавалі. Куплялі жытнінае салому, знаходзілі іншае выйсце. Цяпер навучыліся. Ад засухі страхоемся: імкнемся, каб быў пераходзячы запас кармоў,

Сучасны збожжасушыльны комплекс.

Апошнія штрыхі — і даільна-малочны блок на МТФ «Баравое» будзе гатовы.

ляга гады. Адбілася засуха і на шматгадовых травах другога ўкосу. Калі першы мы атрымалі паўнаватрасны (хапіла вясновай вільгаці), то кармоў другога ўкосу мы практычна не атрымалі. Калі б не засуха, то паказчыкі вытворчасці былі б значна вышэйшымі.

САКРЭТЫ ПОСПЕХУ

Нягледзячы на засуху, ААТ «Баравое-2003» сабрала лепшы ўраджай, чым летась

7103 кілаграмы на карову, што на 347 кілаграмаў больш, чым летась. Там жа працуюць і перадавыя аператары машынага даення гаспадаркі. Наталля Генадзеўна ўжо за 10 месяцаў гэтага года атрымала 8406 кілаграмаў малака ад каровы — і для вобласці, і для краіны паказчык высокі. Невыпадкова супрацоўніца прадстаўлена да ўзнагароджвання граматай старшыні абласнога выканкама камітэта. Не адстае ад яе і Ганна Яраслаўна Сарока, удой якой за гэты ж перыяд складае 8323 кілаграмы ад каровы. Яшчэ адзін з перадавікоў гаспадаркі — Таццяна Алегаўна Курчыцкая — даглядае цялят. Дзякуючы ёй сярэднясутаннае прыбаўненне ў вазе за 10 месяцаў склала 815 грамаў, што на 64 грамы перавышае паказчык мінулага года. Што тычыцца раслінаводства, у лідарах Ігар Аляксандравіч Гула, які працуе на некалькіх відах тэхнікі: на трактары МТЗ-1221, на збожжаборачным камбайне, на

— **Ці ёсць у работнікаў пэўныя стымулы рухацца наперад?**

— Штомесяц на пасяджэнні дырэктры ў нас падводзяцца вынікі работ, дзе найлепшым работнікам налічваецца прэмія. Акрамя таго, напрыклад года працаўнікі гаспадаркі могуць набыць у нас па льготных цэнах зерне, бульбу, калі нехта яе не вырошчвае. У нас наладжаны добрыя адносіны са Стаўбцоўскім мясакамбінатам, які раз у месяц прадае работнікам прадпрыемства прадукцыю па сабекошце.

— **Такая гаспадарка, як ваша, прабуе адпаведнай сацыяльнай інфраструктуры...**

— У нас функцыянуе сярэдня школа, дзіцячы садок, амбулаторыя, Дом культуры, некалькі крам. Гандлююць і індывідуальныя прадпрыемствы. У маленькіх вёсках прыязджае аўталаўка.

— **Ці запатрабаваны на прадпрыемстве маладыя спецыялісты?**

Галоўны аграном Марыя БЫСТРЫМОВІЧ задаволеная ўраджаем бульбы.

— Аважэтка! І ў нас такіх даволі шмат. Намеснік дырэктара па механізацыі Станіслаў Іосіфавіч Лісоўскі толькі нядаўна па ўроцце перастаў быць маладым спецыялістам. Маладымі спецыялістамі з'яўляюцца аграном-аграхімік Сяргей Шляхцін, ветурач Святлана Рэдзько, загадчык машыннага двара Аляксандр Валюшыцкі, інжынер-электрык Сяргей Гарохавіч. У бухгалтэрыі працуюць чатыры маладыя дзяўчынкі, сярэд маладых спецыялістаў і юрыст, шмат іншых. Прычым многія застаюцца ў нас і пасля заканчэння тэрміну размеркавання.

— **І на гэта, відаць, ёсць адпаведныя падставы. Як заахоўваецца моладзь адмовіцца ад прыябнага гарадскога жыцця і застацца тут, на зямлі?**

— Сямейным маладым спецыялістам прадастаўляем жыллё. Несямейным таксама не крыўдзім. Напрыклад, нашы бухгалтары і юрыст жывуць у добраўпарадкаваным катэджы. Так па прызначэнні праграме ў апошні час у нас пабудавана нямала. Што тычыцца заробатнай платы, то не толькі мы, а і дзяржава клопаціцца аб маладых спецыялістах. Першыя два гады адпрацоўкі маладою спецыялісту даплачваем мы, потым тры гады — дзяржава. Калі спе-

якім сёлета намалачыць больш за тысячу тон, на кармаўборачным комплексе, на якім здрабіў каля 11 тон зялёнай масы. Увогуле, калектыў па пяці-дзяткаў сістэме сёлета спрацаваў на «чатыры» з плюсам. Атрымаць «пяцёрку» нам крыху перашкодзіла надвор'е.

цыяліст па заканчэнні пяці гадоў застаецца ў гаспадарцы, то менш мы яму ўжо не плацім. Вядома, лайджаю не трымаем. Тых, хто прыяўляе да работ цікавасць, мае веды і жаданне, імкнемся ўтрымаць і жыллёвымі ўмовамі, і заробкам.

— **А якая сітуацыя з імі ўвогуле?**

— Нашы людзі ўжо прызываліся да таго, што пятаццацігадовага чысла яны атрымаюць заробковыя грошы, а ў канцы месяца — аванс. У сярэднім заробковая плата — 6 мільёнаў рублёў. Мы гаварылі пра маладыя спецыялістаў, а ёсць і такія, хто ўсё жыццё адпрацоўваў у гаспадарцы. Цэлыя працоўныя дынастыі! Напрыклад, Віктар Курчыцкі — намеснік дырэктара па раслінаводстве, а яго брат, Валерый, — мой намеснік па камарцыйных пытаннях. У гаспадарцы — каля 30 гадоў. Не так даўно пайшоў на заслужаны адпачынак іх бацька, Іосіф Курчыцкі, які адпрацоўваў інжынерам-механікам больш чым 40 гадоў. Адно з дынастыяў прадстаўляюць бацька і сын Лабочкія. Вячаслаў Уладзіміравіч, які ўжо на пенсіі, быў галоўным інжынерам і намеснікам дырэктара па механізацыі. Яго сын зараз працуе на трактары «Амкадор», а таксама кіроўцам аўтакрана.

— **Кажуць, што будучыня закладваецца ўжо сёння. Якія перспектывы?**

— А паспяхова будучыня была закладзена яшчэ ўчора. Два гады таму на тэрыторыі гаспадаркі ў вёсцы Пянякі ў эксплуатацыю ўведзена ферма на 600 гадоў. Там жа функцыянуе сучасны даільна-малочны блок і будынак цэха сухастою. Сёлета пачалося будаўніцтва аналагічнага комплексу ў вёсцы Баравое. Да канца года плануем здаць у эксплуатацыю даільна-малочны блок і кароўнік на 300 гадоў. Яшчэ адзін кароўнік будзе здадзены ў першым паўгоддзі 2016 года. Сёлета гаспадарчым спосабам рэканструюваны

будынак рамонтнай майстэрні пад бульбасховішча, пабудаваны чатыры сіласна-сянажныя траншэі. У асноўным усё — за свае грошы. Эканомію за кошт таго, што будзем гаспадарчым спосабам.

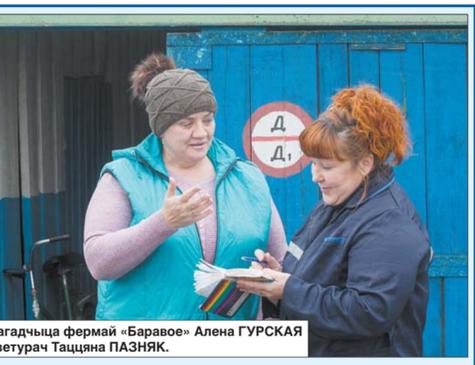
— **Рыгор Іванавіч, што жадаеце ў святэ ўсім тым, без каго гэта было б немагчымым?**

— Паважаныя аграры, прыміце віншаванні з Днём сельскай гаспадаркі! Шчыра хачу пажадаць вам багатых ураджаяў, спрыяльных умоў надвор'я. Няхай наша справа развіваецца хуткімі тэмпамі, а праца прыносіць задавальненне і дабрабыт. Паспехаў і здароўя вам і вашым блізкім!

— **Галоўны эканаміст ААТ «Баравое-2003» Іван БОКАТ:**

— **За 9 месяцаў бягучага года вырчка ад рэалізацыі прадукцыі склала 48,4 млрд рублёў. Калі параўноўваць з мінулым годам, то гэта 120%. Прыбытак ад рэалізацыі прадукцыі — 9,4 млрд рублёў, або 152% да ўзроўню мінулага года. Рэнтабельнасць прадажаў — 17,6% (летась 13,8%). Агульная рэнтабельнасць — 31,3%. Рост ВУП за дзевяць месяцаў гэтага года склаў 112,5%.**

Нягледзячы на надвор'е, мы атрымалі рэкордны ўраджай зерня: 55,7 цэнтрнера з гектара. Валавы збор склаў 9134 тоны (114% да ўзроўню мінулага года). Рэкордны і ўраджайнасць бульбы: 385 цэнтрнераў з гектара (у мінулым годзе 314), валавы збор — 3850 тон (рост на 123%). Усё дзякуючы своечасоваму выкананню тэхналагічных аперацый. Па крамках мы практычна спрацавалі на ўзроўні мінулага года. На ўмоўную галаву нарыхтавана 35 цэнтрнераў кармавых адзінак, у тым ліку травяністых — 24. Кармы якасныя, у асноўным адпавядаюць першаму класу. Гэта дазваляе разлічваць на тое, што ў 2016 годзе будзе стабільная прыбыўка па вытворчасці жывёлагадоўчай прадукцыі.

Загадчыца фермай «Баравое» Алена ГУРСКАЯ і ветурач Таццяна ПАЗНЯК.

Алена ГУРСКАЯ (на фота злева) узначальвае ферму «Баравое» ўжо дзевяты год. І роўна столькі ж ферма — на першым месцы ў гаспадарцы. «Я чалавек адказны», — тлумачыць загадчыца сакрэт поспеху. А ён, напэўна, яшчэ і ў тым, што Алена Станіслаўна тут жа дзевяць гадоў адпрацоўвала звычайнай даяркай. Таму можа даць карысную параду сваім супрацоўнікам.

Заатэхнік-селекцыянер Таццяна КРУЧКОЎСКАЯ і ветурач Святлана РЭДЗЬКО.

Ферму ў вёсцы Пянякі мясцовыя жыхары называюць фермай XXI стагоддзя. Раней яна належала далучанай гаспадарцы СВК «Рудзіца». Пасля рэарганізацыі змянілася кардынальна. На яе тэрыторыі былі пабудаваны два новыя аб'екты, чатыры будыні рэканструюваны. Замест 180 кароў стала 600 — адсюль і прырост прадукцыі.

Ветурачом на ферме працуе **Святлана РЭДЗЬКО** (на фота справа). Тэрмін адпрацоўкі ўжо скончыўся, але дзяўчына не збіраецца пераязджаць у горад. У вёсцы прайшло дзяцінства, тут жыцьцё яе бацькі. «А яшчэ я вельмі люблю жывёл, — прызнаецца Святлана. — Таму я на сваім месцы».

Вераніка КАНЮТА, kanyuta@zviazda.by, Алена ДАЎЖАНОК. Фота Аляксандра ШАБЛУКА.

УНП 600112662

РАЗВІВАЦЦА, КАБ ЖЫЦЬ

Такой філасофіяй кіруюцца на Негарэльскім камбінаце хлебапрадуктаў

«Самае галоўнае — гэта эканоміка», — любіць паўтараць Аляксандр ЗЯНЕВІЧ, дырэктар па кормавытворчасці ААТ «Агракамбінат «Дзяржынскі» — дырэктар філіяла «Негарэльскі камбінат хлебапрадуктаў». Ён ведае, што гаворыцца, бо з 2007 года прадукцыйнасць працы на прадпрыемстве вырасла ў шэсць разоў, а колькасць супрацоўнікаў пры гэтым... скарацілася — з 350 да 220 чалавек.

Стратэгічная вытворчасць

На сённяшні дзень філіял «Негарэльскі камбінат хлебапрадуктаў» ААТ «Агракамбінат «Дзяржынскі» — гэта сучаснае прадпрыемства, якое спецыялізуецца на вытворчасці канцэнтраваных кармоў для ўсіх відаў сельскагаспадарчых жывёл па навукова абгрунтаваных рэцэптах згодна з класіфікатарамі, улічваючы індывідуальныя патрэбы заказчыкаў. Прадпрыемства, можна сказаць, стратэгічна важнае для гаспадаркі не толькі раёна, але і ўсёй краіны: выпускае больш за сто відаў камбікармоў і прэміксаў.

Будаўніцтва Негарэльскага камбіната хлебапрадуктаў пачалося ў 1989 годзе. За гэты час адбылася кансервацыя і раскансервацыя аб'екта, а таксама некалькі перапрафіляванняў. У 1996 годзе, у сувязі з падзеннем у краіне аб'ёмаў вытворчасці камбікармоў, было прынята рашэнне аб размяшчэнні тут магутнасці па вытворчасці прэміксаў і бялкова-вітамінна-мінеральных дабавак. У 2001 годзе быў збудаваны ў эксплуатацыю першы пускавы комплекс, які ўключае ў сябе элеватар з дапаможнымі будынкамі і адміністрацыйна-бытавы комплекс. Увод другой чаргі камбіната хлебапрадуктаў у складзе лініі прэміксаў і суперканцэнтратаў адбыўся ў снежні 2002 года. А ў наступным годзе прадпрыемства пачало ўжо паўнаўартасную вытворчасць.

У ліпені 2013 года Негарэльскі камбінат хлебапрадуктаў завяршыў першы этап рэканструкцыі цэха і ўдваі павялічыў вытворчыя магутнасці: з 10 да 20 тон грануляваных камбікармоў у гадзіну. Галандскае абсталяванне фірмы «Van Aarsen» з сістэмамі дакладнага шматкампаментнага вагавання дазваляе і нянясення тлушчу на гранулы змантаваць без зніжэння вытворчасці, і яно не расчаравала.

Валікім плюсам з'яўляецца тое, што на прадпрыемстве ўжо на працягу 13 гадоў паспяхова працуе лінія па вытворчасці прэміксаў той жа фірмы. «Суперлінія» дазваляе вырабляць любыя прэміксы па навукова абгрунтаванай рэцэптуры для жывёл розных відаў, парод, узроставых груп і кірункаў прадукцыйнасці, а таксама рознага складу і пажыўнасці пры аднастайнасці змешвання кампанентаў не менш за 98%. Асартымент прадукцыі найшырэйшы: прэміксы для свіней, птушкі, буйной рагатай жывёлы, трысоў, рыб, коней, сабак і кошак.

«Кіраўнік павінен быць эканамістам»

— Мы за свае грошы правялі тэхнічнае «пераўзбраенне» камбіната: паставілі галандскае і нямецкае абсталяванне. У нас сапраўды ўнікальная ўстаноўка, якая дазваляе выпускаць толькі высакаякасную прадукцыю. Цяпер на Негарэльскім камбінаце хлебапрадуктаў працягваецца рамонт. Паўсюдна адраманавалі дахі, памянлі вокны і дзверы, добрапрадавалі вытворчыя пампашканы, адрамантавалі бытавы корпус, — распавядае Аляксандр Зяневіч.

Усе рамонтныя работы прадпрыемства выконвае за ўласныя грошы. «Мы ўкладаем мільярд, каб стварыць добрыя ўмовы для людзей», — падкрэслівае кіраўнік.

Па яго словах, многія аналагічныя камбінаты перанасычаны людзьмі, а на Негарэльскім камбінаце хлебапрадуктаў колькасць працуючых атрымлівана. «Цякуць» тут няма, а ўсе супрацоўнікі — добрасумленныя і прафесійныя работнікі.

Дырэктар Аляксандр ЗЯНЕВІЧ.

Аляксандр Зяневіч перакананы: кіраўнікі ўсіх узроўняў павінны быць у першую чаргу эканамістамі, прычым не паводле адукацыі, а па жыцці. Інакш ва ўмовах рынку выжыць немагчыма. І даказвае гэта сваім прыкладам: на ўсёй вытворчасці Негарэльскага КХП уведзены разумная эканомія. Менавіта дзякуючы гэтаму прадпрыемства — адзін з нямногіх камбінатаў хлебапрадуктаў, які моцна стаіць на нагах.

Сёлета за 9 месяцаў чысты прыбытак склаў 23,4 млрд рублёў. Пры гэтым трэба ўлічыць, што большую частку сваёй прадукцыі Негарэльскі КХП адгружае прадпрыемствам, якія ўваходзяць у склад ААТ «Агракамбінат «Дзяржынскі» па сабекошце, а прыбытак мае толькі з тых продажаў, якія ідуць па-за яго межамі.

Параўнанне з 2007 годам, калі Негарэльскі КХП яшчэ не ўваходзіў у склад агракамбіната і атрымаў за ўвесь год толькі 7 млн рублёў чыстага прыбытку, шмат аб чым гаворыць. Увесь прыбыток атрыманы за кошт росту аб'ёмаў вытворчасці і скарачэння затрат, а не за кошт росту цен, якія заўсёды з'яўляюцца канкурэнтаздольнымі ў межах краіны.

— Усе галоўныя спецыялісты ў залежнасці ад узроўня сваёй падрыхтоўкі, адказнасці ў працы ў нас атрымліваюць розную заробковую плату, — заўважвае дырэктар. — І ніхто не краўдуе. Таму што калі кіраўнік мае нейкі вопыт, ён можа адносна правільна ацаніць спецыяліста.

Кожны тыдзень спецыялісты лішціць планы — такі падыход дапамагае арганізаваць працу і пазбегнуць мітусні. А гэта, у сваю чаргу, станоўча ўплывае на паказчыкі вытворчасці і рэнтабельнасці прадпрыемства.

3 сацыяльнымі выгодамі ўсё ў парадку

— У нас людзі не жывуць у адным населеным пункце, — распавядае пра супрацоўнікаў галоўны ідэолаг прадпрыемства і старшыня прафкама Таццяна МАХНАЧ. — У асноўным тут працуюць уздзенцы. Раней там было дзве працаўладкавацкі. Потым частку прадпрыемстваў ліквідавалі, на іншых скараціліся штаты. Таму, калі пабудавалі наш камбінат, многія жыхары Узды працаўладкаваліся тут.

Работнікі з Узды, а таксама з Негарэлага, Дзяржынска і Фаніпала на прадпрыемства прывозяць спецыяльныя аўтобусы.

Такая раскіданасць персаналу, па словах старшыні прафкама, не дазваляе арганізаваць для супрацоўнікаў камбіната нейкі спецыяльны ўстаноўчы ці паўнамоцны, бо яны, як правіла, павінны быць «прывязаны» да адной тэрыторыі. Тым не менш, нельга сказаць, што людзі, якія працуюць на прадпрыемстве, пазбаўлены нейкіх сацыяльных выгод. Па-першае, усім гарантавана вышэйшая зарплата, сярэднямесячны памер якога за 9 месяцаў бягучага года склаў 6,8 млн рублёў, што на 5,8% больш за леташні. Хоць гэта і не надзвычайнае дасягненне, але ж з улікам сённяшняй няпростага эканамічнай сітуацыі вельмі важны паказчык.

А яшчэ Негарэльскі КХП заключае з работнікамі калектыўную дамову, усё, што можна прадаць праз краму. Сваю прадукцыю возіць агракамбінат «Сноў», Барысаўскі, Стаўбюцкі, Жлобінскі мясакамбінаты. Мы бяром гэтую прадукцыю дзеля сваіх людзей, каб яны маглі ўзяць яе ў залік зарплаты, свежую, не стаячы ў чаргах у крамах. Для гэтага кожнаму выдзелілі ліміт у два з паловай мільёны рублёў на месяц, а пасля ўжо з зарплатаў разлічваемся. Пры гэтым гандлёвая наценка мінімальна, толькі каб кампенсавалі выдаткі на дастаўку, — дадае галоўны эканаміст прадпрыемства Валерый САЛАДУХА.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

Устаноўка па вытворчасці рапсавага алею.

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны гаспадарчым спосабам за кошт уласных сродкаў. Майстар участка па перапра-

эмаем Дзяржынскага раёна. Але, як заўважае кіраўнік, ёсць і адна праблема, звязаная з рэалізацыяй прадукцыі. Прычына ў тым, што ў камбінаце шмат даўжыню. «Для таго, каб вырашыць яе, неабходна прымаць нейкія карныя рашэнні ва ўсім аграпрамысловым комплексе», — перакананы Аляксандр Зяневіч.

Пасля гутаркі ў кабінете дырэктара рушылі на вытворчасць. Спачатку трыпалем у цэх па перапрацоўцы насення рапсу, які, як і большасць іншых аб'ектаў, пабудаваны г

ЧАПСКАМУ І НЕ СЦІЛАСЯ!

У філіяле «Пяцігор'е» ведаюць, як зрабіць гаспадарку паспяховай

Дырэктар «Пяцігор'я» Пётр ЯРЫЖЭНЕЦ — чалавек справы. Не паспелі мы да яго прыехаць і пачаць распытваць, як ён прапанаваў паехаць і пачаць усе на ўласныя вочы. Як аказалася, паглядзець тут сапраўды ёсць на што. Новенькія малочна-тварыныя комплексы, раздольныя пашы, уласнае возера, пчальнік... А апроч гэтага, цэлы экалага-турыстычны цэнтр з жывымі фазанамі, страўсамі, ваўкамі, лісамі, аленямі, мядзведзіцай і сапраўднымі тыбецкімі якамі.

МАЛАКО І КУКУРУЗА — НАЙЛЕПШЫХ ГАТУНКАЎ

Чаму дырэктар вырашыў правесці нас па сваёй гаспадарцы на машыне, стала зразумела вельмі хутка: сваім ходам усе гэтыя пашы, на якіх, апроч угоддзяў, размяшчаюцца 20 вёсак, пераадолець вельмі цяжка. Філіял «Пяцігор'е» ААТ «Агракамбінат «Дзяржынскі» — самая буйная па тэрыторыі гаспадарка ў раёне. І нягледзячы на тое, што ёй усяго толькі 11 гадоў (заснавана ў 2004 годзе), яна ўтрымліваецца ў дзясяткі найлепшых прадстаўнікоў аграпрамысловага комплексу краіны.

Дарогі толькі паспявае круціць галавымі, калі Пётр Ярыжэнец гаворыць: «Вось гэта наша новая ферма. Тут пабудавалі птушнік. Той малочна-тварыны комплекс ужо дабудоваюць. Там возера на 25 га, дзе вырошчваюць рыбу, а яшчэ ў нас свой пчальнік...» Справы ўдаецца весці добра, нават нягледзячы на тое, што сёлета вясной да «Пяцігор'я» далучылі ААТ «Негарэльскі» — гаспадарку, якая фактычна развалілася. Дзякуючы такой «нагурузцы» агульная плошча сельгасугоддзяў павялічылася да 7786 га (з іх 6 тысяч — паша). Аднак ураджайны вынік, які даўся няпроста, усё ж задавоўлі: за гэты год гаспадарка атрымала валавой прадукцыі 14 200 тон зерня пры ўраджайнасці 61 ц/га. Пад рапс было адрэзана 630 га, а атрымана

2620 тон у бункернай вазе пры ўраджайнасці 40 ц/га. Асноўную стаўку ў «Пяцігор'і» робяць на кукурузу. Гэтай культуры занята 1860 га, з іх 800 га вырошчваюцца на зерне, якое плануецца атрымаць 7000 тон. Для высокай ураджаю выкарыстоўваюцца якаснае французскае і нямецкае насенне.

Пераважнае месца ў агульным аб'ёме таварнай накіраванасці гаспадаркі займае жывёлагадоўля. Пагаляе буйной рагатай жывёлы тут не малое: 5330 гаюў (1599 з іх — доўны статак). Сярэд аб'ектаў гэтага напрамку нельга не наведваць малочна-тварыны комплекс «Забалацце». У гэтым сучасным МТК з дэталінай залай трымаюць 3900 гаюў, а абслугоўваюць яго ўсяго толькі 38 чалавек! Нагурузка на іх кладзецца не маленькая, аднак і заробкам работнікаў не крывадушны: атрымліваюць яны тут па 7 млн рублёў у месяц (дарчы, такая зарплата — сярэдняя ў супрацоўнікаў на заводскай перапрацоўцы адрэаўляюць 24 тоны малака, прычым 80% ад гэтай лічбы — гатункам «экстра», які мае найвышэйшую каштоўнасць.

Комплекс «Забалацце» працягвае пашырацца, будуюцца новыя пашы і пашы для жывёл. За тым, як працуюць спецыялісты, тут сочаць пастаянна: комплекс абсталяваны відэапазіраннем.

Змяніла выгляд і малочна-тварыная ферма «Гарбузы» ў далучанай гаспадарцы, і разам з «Забалаццем» яна цяпер складае асноўны мяс-малочны «рэзерв» гаспадаркі. Праводзіцца рэканструкцыя яшчэ аднаго буйнога комплексу «Станькава», які аб'яўляецца залупіццю ўжо напрыканцы года. Паводле разлікаў, з уводам гэтага МТК у эксплуатацыю вытворчасць малака павялічыцца на 20%.

Аднак і сённяшнія вынікі значныя: сёлета за студзень-кастрычнік валавы надой малака склаў 9821 тону (112,2%), надой ад каровы — 6419 кг (112,2%). Высокая якасць прадукцыі, таварнасць (96,2%) і тлустаць (3,72%) забяспечылі яе рэалізацыю (у залупівай вазе) у аб'ёме 9796 тон. Пакаштаваць прадукты з пяцігорскага малака можна ў выглядзе вырабаў мінскага «Гармалаказавода №2» і Слуцкага сыраробнага камбіната, якія закупляюць яго ў гаспадарцы.

Што да вытворчасці мяса, то ў параўнанні з мінулым годам на 42 грамы павялічыліся і сярэднія сутачныя прыбыўленні ў вазе буйной рагатай жывёлы (яны дасягнулі 641 грама). А сярэдняя здатная вага адной галавы складае 492 кг. Чакаецца сярэдняя сутачная прыбыўленне ў вазе ў 660 грамаў, што дазволіць атрымаць 780 тон мясной прадукцыі.

Калектыў малочна-тварынай фермы «Забалацце»: трактарыст Мікалай ЛАЎРЫНОВІЧ, жывёлавод Сяргей ГРЫДЗІОШКА, аператар машынага даення Таццяна БАРАВІК, жывёлавод Таццяна КАЗІОУСКАЯ, жывёлавод Таццяна БАРАВІК, аператар машынага даення Марына БАРАВІК, ветурач Яўген ЛУКАШЭВІЧ, лабарант Святлана ТАРБЕЦКАЯ, начальнік цэха жывёлагадоўлі Святлана ГУБАРАВА.

Начальнік цэха раслінаводства Аляксандр ЖОЛУД (у цэнтры), галоўны эканаміст Андрэй КАРАЧУВ, аператар машынага даення Таццяна БАРАВІК, аператар машынага даення Марына БАРАВІК, ветурач Яўген ЛУКАШЭВІЧ, лабарант Святлана ТАРБЕЦКАЯ, начальнік цэха жывёлагадоўлі Святлана ГУБАРАВА.

ПРАФЕСІЯНАЛЫ — У ПАШАНЕ

Пётр Пятровіч — кіраўнік малады і энергічны, аднак разам з тым і вопытны: «Пяцігор'ем» кіруе ўжо сем гадоў, да гэтага назапасіў добры вопыт працы ў сельгасгаспадарчай галіне. Таму не дзіўна, што такую вялікую гаспадарку даверылі яму. Па сёлётыя паказчыках за 9 месяцаў выроста ад рэалізацыі прадукцыі «Пяцігор'я» ў параўнанні з такім жа перыядам мінулага года вырасла на 10,9% і склала 54,3 млрд рублёў. Пры ўсім фінансавым эканамічным складанасцям нашага часу ўзровень рэнтабельнасці вытворчасці склаў 22%, рэалізаванай прадукцыі — 17%. І гэта ў сярэднім, а па асобных пазіцыях паказчыкі нашмат вышэйшыя...

А сёлета выроста ад рэалізацыі ў разліку на 100 га сельгасугоддзяў упершыню перавысіла мільярды паказчыка. Чысты прыбытак па гаспадарцы таксама павялічыўся на траціну і склаў 10,1 млрд рублёў. Зарплата ў работнікаў гаспадаркі адна з самых высокіх у раёне. У дадатак да гэтага — гарантываны сацыяльны пакет. Вядома, ёсць і прымемныя грашовыя заахованні. Напрыклад, перадавікам вылаўчваюцца прэмія па выніках года, актыўна зааховваюцца камбайнеры — тысячнікі.

Цяпер колькасць работнікаў складае 150 чалавек. Для такіх аб'ёмаў гэта нямнога, аднак, мяркуючы па тым, які ідуць справы, можна пераканацца, што трымаюць тут сапраўдных прафесіяналаў і людзей, якія любяць і шануюць працу. Кадры адбіраюць скрупулёзна (статус прадрэмнасця абавязвае), таму людзей «з вуліцы» тут не сустрачеш. Стабільная гаспадарка, якая размяшчаецца недалёка ад сталіцы, прыябляе да сябе патэнцыйных работнікаў, асабліва маладых спецыялістаў, якіх тут шмат. Аднак лішніх супрацоўнікаў у філіяле не трымаюць, а высокі эканамічны вынік дасягаюць за кошт росту вытворчасці працы, зніжэння затрат, сабекошту прадукцыі.

Не забываюцца ў «Пяцігор'і» і на сваіх ветэранаў. Так, галоўны заатэхнік Святлана Губарава працуе ў гаспадарцы ўжо 24 гады. Спладарыня Святлана не толькі сама аддае службу прадрэмнасці, але і перадае вопыт свайму сьну Дзянісу, які працуе тут жа ветурачом. Пільны догляд за жывёламі вядзе і галоўны ветурач Дзмітрый Палевіч.

На пашы выдатныя вынікі паказваюць вопытныя трактарысты Валерый Каткавец і Уладзімір Цішкоў,

механізатар Дзяніс Мазур. Каля 10 тысяч тон кормаадзнак на камбайне «Ягуар-900» удуху нарыхтавалі Ігар Ахрамовіч і Павел Анкісевич. Вялікіх поспехаў у працы дасягнуў Аляксандр Жолуд, які тры гады там скончыў сельгасакадемію і цяпер ужо займае пасаду галоўнага агранома. А камбайнеры Віталій Ласіцкі і Сяргей Новік, якіх мы сустракаем у поўны падчас уборкі кукурузы, сёлета вызначыліся тым, што намалалі 2,5 і 2,3 тысячы тон зерня гэтай культуры. Такіх вынікаў не было б, калі б у гаспадарцы давала збоі тэхніка. Пазбегнуць гэтага дапамагае галоўны інжынер Аляксандр Мельнік. Нельга не адзначыць таксама брыгаду будаўнікоў пад кіраўніцтвам прабабы Васіля Баборускага, якая пабудавала і ўвела ў эксплуатацыю дзве сямнажныя траншы, два цялятнікі на 200 гаюў, адрамантавала і здала два МТК і пабудавала малочны блок.

На высокіх прафесійных дасягненні ўплываюць не толькі маральныя і матэрыяльныя заахованні, але і ўзруненасць у будучыні, гарантыя стабільнага заробку, сацыяльнай дапамогі і даху над галавой. У гэтым сэнсе супрацоўнікам гаспадаркі пашанцавала: ім дапамагавіць вырашыць жылёвае пытанне. У апошнія два гады для работнікаў будавалася па 4–5 кватэр, таму чаргі на жыллё ў «Пяцігор'і» фактычна няма. Хутка шчыў туні супрацоўнікаў справіць наваеселле: цяпер у аграпрадукт Забалацце завяршаюцца аддзеланыя работы ў новым сучасным 12-кватэрным доме.

Яшчэ адно месца, куды мы трапілі з Пятром Ярыжэнцам, — цэнтр экалагічнага турызму «Станькава». У 2008 годзе агракамбінат «Дзяржынскі» пачаў яго будаўніцтва, і ў красавіку 2011 года цэнтр прыняў першых наведвальнікаў. Цяпер тут ёсць усё для культурнага адпачынку сям'і, і нават больш. Госці могуць не толькі правесці час на свежым паветры, але і даведацца шмат новага з гісторыі Дзяржыншчыны перыяду 1930—1940 гадоў, папярэцца ў лазні, адпачыць у катэджах, пакаштаваць стравы нацыянальнай кухні, паназіраць за хатнімі і экзатычнымі птушчымі і жывёламі, заняцца экалагічнай асветай, пастраліць у ірві, паглядзець кіно ў 3D-кінатэатры... Не дзіва, што турыстаў тут бывае шмат. Да таго ж вёска Станькава звязана з імёнамі прагрэснага мінскага галавы Караля Яна Чапскага і піянера-героя Марата Казяя. Такім чынам, кожны тут знайдзе штосьці цікавае для сябе.

Нікога не пакіне раўнадушным вялікі заасад, дзе ўтрымліваюцца дзясяткі відаў хатніх і экзатычных птушак (разнастайныя куры, гусі, качкі, фазаны, афрыканскія страўсы), алены, ваўкі, лісы, мядзведзіца, што сярэе з сабакам, зайцы і трусы, зубры і які... У сям'і апошніх, дарчы, нядаўна адбылося папаўненне: нарадзілася цяля, якое як-тата грозна сцеража ад чужынцаў. Ёсць тут і цэлая канферма, дзе ўтрымліваюць коней розных парод. На жывёлах можна катацца як верхам, так і на возе ці ў санях, а таксама займацца з інструктарам на навучанні верховай рыдззе. Гэта рэканструкцыя лагера партызанскага фарміравання перыяду Другой сусветнай вайны на тым месцы, дзе ў тыя часы сапраўды размяшчалася стаянка партызан. Рэканструкцыя лагера ўключае ў сябе штабную зямлянку з радыёстанцыяй, зямлянку камандзіра, жылля зямлянкі радавога састава, друкарню, вартую зямлянку, зброю майстарню, лягуную школу і санчасць (ўсяго 10 зямлянак). А непадалёк знаходзіцца помнік прыроды — 500-гадоўны дуб, які завуць «Лясны мурштэйн».

УНП 601059786

Вернасць традыцыям гарантуе добры вынік, перакананы ў ААТ «Кастрычніцкая рэвалюцыя»

Калгас з такой «баявой» назвай у Дзяржынскім раёне быў заснаваны 7 лістапада 1929 г., пазней ён пераўтварыўся ў СВК, а з 2011 года стаў адкрытым акцыянерным таварыствам з тым жа найменнем. Назву, дарчы, не сталі мяняць прычынова. Выраслі, што для гаспадаркі той перыяд не адзначыўся нічым дрэнным, наадварот, асноўныя дасягненні прыпалі на тое, як яно працуе. Ды і галоўнае — не назва прадрэмнасці, а яго, як яно працуе. Хоць тут можна і паспрабаваць: у выпадку гэтай гаспадаркі імя якра падтурхоўвае да высокіх здзяйсненняў.

«РЭВАЛЮЦЫЙНЫЯ» ГАСЦІНЦЫ

З кіраўніцтвам прадрэмнасці заўсёды шанцавала, жылі гаспадарка і людзі ў ёй добра. Цяпершні дырэктар Уладзімір ЛЯЎША, па адкацы эканаміст, кіруе прадрэмнасцю ўжо 20 гадоў, і, якімі б складанымі ні былі часы, «Кастрычніцкая рэвалюцыя» ўтрымлівае пазіцыі аднаго з лідараў у аграпрамысловым комплексе раёна і не толькі. Напрыклад, у 2012 годзе заняла трэцяе месца па нарыхтоўцы кармоў у Мінскай вобласці. У 2013 годзе ўвайшла ў лік пераможцаў раённага спаборніцтва (гаспадарцы таксама прысуджана трэцяе месца) — у разліку на бала-гектар тут было

вырашана 164 кг збожжа. Увогуле, цыгам многіх гадоў прадрэмнасці ўваходзіць у сродкі самых лепшых сельгасарганізацый краіны — гэта нагода ганарыцца. У цэлым акцыянернае таварыства заўсёды працуе рэнтабельна, тут дабіліся нізкага сабекошту вытворчасці не толькі збожжа, але і малака.

Прадрэмнасць размяшчаецца ў аграпрадукт Грычына, і дзякуючы гэтаму населены пункт за апошнія гады істотна пераўтварыўся. З'явіліся цэлыя новыя вуліцы з жыллымі дамамі, абсталяванымі газам, вадаправодам, каналізацыяй. Такія ўмовы можа пра-

панаваць далёка не кожнае прамамысловае прадрэмнасці ў наваколлі. Калі некалькі гадоў таму Грычына стала аграпрадуктам, з'явіўся новы будынак канторы. У новай памяшканні пераехалі бібліятэка, крама, вузел сувязі, адрамантаваны лазня, сталова, дарогі...

Аднак у Грычыне размяшчаецца толькі частка гаспадаркі, а яшчэ адна, такая ж па памерах, — былая гаспадарка «Мір» у Волме — знаходзіцца за 60 км адсюль. Такім чынам даводзіцца працаваць на два «фронты». У ваколіцах Грычына землі часткова ідуць пад забудову жыллем, увядзеныя новыя заводы і комплексы, таму сельгасугоддзі тут скарачаюцца. Навярскае іх удаецца за кошт плошчы другой гаспадаркі, далучанай да «Кастрычніцкай рэвалюцыі» два гады таму.

Мы ўвёлі ў строй новы комплекс, і таму чакаецца пэўны рост прадукцыйнасці, — расказвае пра апошнія дасягненні гаспадаркі намеснік дырэктара па жывёлагадоўлі Мікалай КОЦЕЎ, які працуе тут ужо без малага 17 гадоў.

Новы малочна-тварыны комплекс, які запрацаваў у жніўні мінулага года, змяшчае 6000 гаюў. У сярэднім па годзе тут чакаюць надой у 7200 кг малака ад каровы.

Па праграме Мінскага аблвыканкама сёлета ў гаспадарцы пабудавалі дадатковыя вытворчасці ялавічыны. Плануецца ўвесці яшчэ адно памяшканне-«кльшаннік» для гадавання цялят, і такім чынам за год на прадрэмнасці з'явіцца цэлы комплекс. Усяго тут дзейнічаюць пяць малочна-тварыных фермаў і комплекс па адкорму буйной рагатай жывёлы.

У цэлым прырастаем да ўзроўню мінулага года па галяў буйной рагатай жывёлы, павялічваем доўны статак — у параўнанні з мінулым годам на 100 гаюў. Павялічваюцца агульныя пагаляў, прыплод. Скарацілі падзеж і невытворчае выбыцце, — працягвае Мікалай Коцеў. — Чакаем на выніках года рост прадукцыі вырошчвання буйной рагатай жывёлы на 107,4%, 110% — па вытворчасці малака і ў цэлым па жывёлагадоўлі — 109%.

Малочная прадукцыя паступае на такія прадрэмнасці, як «Малочны гасцінец», мясца ідзе на Мінскі і Маладзечанскі мясакамбінаты, пшаніцу і чырвёлы сарту і рапс закупляюць сталічныя камбінаты хлебарадуктаў. У раслінаводстве за 9 месяцаў прырост склаў 103,9%, а ў цэлым па годзе — 106,7%.

Механізатар (пагурузчык) Валерый СУЛКОЎСКІ.

СА СВЯТАМ, ДАРАГІЯ КАЛЕГІ!
Віншум супрацоўнікаў калектыву ААТ «Кастрычніцкая рэвалюцыя» з прафесійнымі святам і сардэчна дзякуем за працу! Хай заўсёкі штогод папаўняцца добрымі ўраджаюмі, а прадукцыя, якая вырабляецца, пашырае географію паставак і ацэньваецца на вартасці! Ад усёй душы зычым вам моцнага здароўя і поспехаў у нялёгіх буднях, новых дасягненняў на працоўнай ніве, дабрабыту, светлых і радасных дзён.
Кіраўніцтва ААТ «Кастрычніцкая рэвалюцыя».

УСІМ САДАМ САД

Адна з галоўных слаўтасцяў гаспадаркі ў Грычыне — плодowy сад. Яго, памерам у 25 га, заклалі тут яшчэ ў 60-70-х гадах мінулага стагоддзя. Але з часам ён састарэў і прыйшоў у заняпад. Пры дапамозе Інстытута плодаводства ў Смахававічах вырашылі «раанімаваць» дрэвы. Зрабілі амаладжальную абрэзку яго. І здарыліся сарты: стары сад зноў пачаў даваць ураджай! Так плодowym пасадкам працягнулі жыццё на добрых дзесяць гадоў. Аднак для гаспадаркі ён даваў нядрэнную. Але ўсяму ёсць мяжа: дрэвы старыя, сарты таксама, ідэя закласці ад яго было ўжо няма чаго. Таму з'явілася іная пракласці ў калгасе новы, малады сад. Гэта стала магчыма дзякуючы праграме «Плодаводства», у якую ўключылі і гаспадарку «Кастрычніцкая рэвалюцыя». На выдаткаванні дзяржавы

сродкі падрытывалі пад сад частка, абгарадзілі яго, але... вывілься, што няма чым садзіць. Саджанцы аказаліся ў дэфіцыце, шукалі іх па ўсёй краіне, і першы час даводзілася браць тое, што даюць. Таму ў сад трапілі сарты, якія не зусім задавальнялі чаканні. Аднак з часам гэтую праблему вырашылі. Адметна, што першыя 10 гектараў саду саджалі фактычна ўручную, што вельмі цяжка. Цяпер гэты працэс механізаваны, і на сённяшні дзень гаспадарка можа ганарыцца амаль 60 гектарамі маладога саду.
Сярод вільневых пасадкаў ёсць 14 сарту, але лепш за іншыя сябе зарэкамандавалі Беларускі салядкі, Вербы, Памяць Субаравая, Алеся, Імант, Антэй. Летнія сарты — Мара, Каваленкаўскі.
Што тычыцца груш, то тут перавагу адаюць Беларускай позыяй, Духмянай, Мармуровай.

ПРЫЕХАЦЬ, КАБ ЗНАЙСЦІ ШЧАСЦЕ

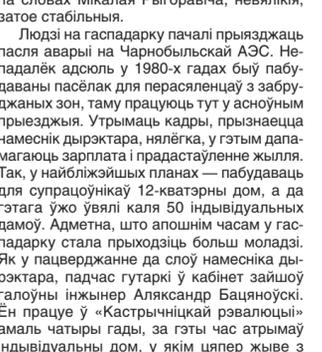
Гаворачы пра рост паказчыкаў, намеснік дырэктара не абыходзіць увагай людзей, якія паспявалі іх выкананню. Усяго на дзевяць гаспадарак, якіх уваходзіць у таварыства, працуюць каля 150 чалавек, у разгар сезона прыцягваюць на дапамогу і дадатковыя сілы са Століна, Луніна. Зарплаты ў спецыялістаў розныя, бо наўпрост залежаць ад вытворчых паказчыкаў. У сярэднім — ад 5 млн і вышэй; вядома, падчас сезонных работ механізатары зарабляюць больш. Жывёлаводы атрымліваюць да 6 млн. Хоць грошы, па словах Мікалая Рыгоравіча, невялікія, затое стабільныя.

Людзі на гаспадарку пачалі прыязджаць пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Непадалёк адсюль у 1980-х гадах быў пабудаваны пасёлак для перасяленцаў з забурджаных зон, таму працуюць тут у асноўным прыездзжы. Утрымваюць кадры, прызначаюць намеснік дырэктара, нягледзячы, у гэтым дапамагаюць зарплата і прадстаўленне жылля. Так, у найбольшых планах — пабудаванне для супрацоўнікаў 12-кватэрны дом, а да гэтага ўжо ўвёлі каля 50 індыўідуальных дамоў. Адметна, што апошнім часам у гаспадарку стала прыходзіць больш моладзі. Як у пацверджанне да слоў намесніка дырэктара, падчас гутаркі ў кабінет зайшоў галоўны інжынер Аляксандр Бацяноўскі. Ён працуе ў «Кастрычніцкай рэвалюцыі» амаль чатыры гады, за гэты час атрымаў індыўідуальны дом, у якім цяпер жыве з сям'ёй. Бацька Аляксандра Пётр Бацяноўскі

большую частку работ на сябе бяруць машыны, галоўную ролю ў сельскай гаспадарцы працягвае выконваць чалавек. Так, на прадрэмнасці ёсць свой перадавік — трактарыст-машыніст Аляксандр Грыкень, які летас засеяў 1341 га, а сёлета — 1693 га збожжавымі культурамі. Ён жа заняў першае месца ў гаспадарцы па ўборцы збожжа на айчынным камбайне «Палесце»: сабраў 1625 тон. Аляксандр з братам Яўгенам прыехаў 10 гадоў таму працаваць з Астравеч-

Найлепшы механізатар Аляксандр ГРЫКЕНЬ.

Сям'я жывёлаводаў Сяргей і Вольга ВАЙБЕРТЫ.

Сям'я жывёлаводаў Сяргей і Вольга ВАЙБЕРТЫ.

чыны. Тут браты сустралі не толькі працоўнае, але і асабістае шчасце, стварылі сям'ю, атрымалі жыллё.
Сярод жывёлаводаў найлепшай сёлета стала Аксана Шапка. У памяшканні па дагадоўванні цялят працуюць муж і жонка Сяргей і Вольга Вайберты, якія прыехалі з Казахстана і знайшлі сябе на сельгаспрад-прыемстве Дзяржыншчыны. Сямейная пара забяспечвае добрае сярэднясутачнае прыважы: больш за кілаграм, а бывае і да паўтара.

Увогуле па вытворчых паказчыках сёлета вылучыўся малочна-тварыны комплекс Віцкаўшчына. Уведзіцца яшчэ адзін комплекс, працаваць на якім будуць роботы. Будучы частка ўжо завершана, цяпер ідзе мантаж стойлавага абсталявання. Апроч фермаў, абнавілі ўвесь машына-трактарны парк.

Механік Сяргей ГАРАНОВІЧ (у цэнтры), механізатары Васіль НАГОРНЫ, Сяргей НЕВЯРОЎСКІ і інжынер Генадзь ЛЕАНЕЦ (справа).

Дзяна СЕРАДЗЮК, Алена ДАЎЖАНОК. Фота Аляксандра ШАБЛУКА.

КАЛІ ГОРАД ПРАЙГРАЕ ВЁСЦЫ?

Сакрэты поспеху сельскагаспадарчага прадпрыемства на прыкладзе ААТ «Маяк-78»

Дырэктар ААТ «Маяк-78» Іван ГАРГУН.

ГАСПАДАРСКАЯ РУКА

Іван ГАРГУН, дырэктар ААТ «Маяк-78», пасля вучобы ў Мар'інагорскім саўгастэхнікуме і службы ў арміі прыйшоў працаваць у гэту гаспадарку.

— Працюю на гэтым прадпрыемстве з сакавіка 1987 года, — угадвае ён. — Пачынаў як загадчык майстэрні, затым стаў галоўным інжынерам, пасля — намеснікам старшыні па вытворчасці. У студзені 1999 года стаў дырэктарам.

Іван Віктаравіч з задавальненнем паказвае нам сваю гаспадарку — новыя малочна-тварыныя комплексы, палі, цэнтральную сядзібу... Усюды адчуваецца гаспадарская рука: ад дарог, фермаў і да дамоў, дзе жывуць супрацоўнікі прадпрыемства.

— Бачыце тую дарогу? Раней яе ледзь было відаць з-за хмызняку, рэйсавы аўтобус з-за галля не мог праехаць. Мы прывялі ўсё ў парадак: куцтоўе высеклі, плануюць пасля выкараваць пні.

Нават падчас своеасаблівай экскурсіі, якую дырэктар праводзіць для журналістаў, ён і на хвіліну не можа забыць пра сезонныя работы. Праезджаем міма палёў, дзе трактары ўносяць мінеральныя і арганічныя ўгнаенні. Іван Віктаравіч бярэцца за трубку і некаму тэлефонуе, пытаючыся, чаму не на полі п'юзна машына. Што называецца, чалавек на сваім месцы: у курсе абсалютна ўсіх нюансаў працы прадпрыемства, ведае, хто з супрацоўнікаў на якой участку і на якой машыне працуе...

— У Вялікім Сяле мы зрабілі вельмі шмат, — працягвае расказваць ён. — Паміж тым,

што мы атрымалі, калі мясцовы калгас да нас далучылі, і тым, што ёсць цяпер, вялікая розніца. Адрамантаваны фермы, пастаўлены новыя вокны.

У прадпрыемстве ёсць і свае рэкорды, якія маюць далёка не раўны ўзровень.

— Думаю, няшмат у краіне прадпрыемстваў, якія змаглі б за такі кароткі час пабудаваць малочна-тварыны комплекс (МТК) сваімі сіламі і ўвесці яго ў эксплуатацыю: у сакавіку гэтага года ў нас пачалося будаўніцтва, 24 кастрычніка мы ўжо пачалі даць кароў у новым МТК, — адзначае Іван Гаргун. — Так хутка атрымалася, таму што ўжо ў 2012 годзе наш першы комплекс у вёсцы Папкі пабудавалі так званым гаспадарчым спосабам, то бок сваімі сіламі.

Такім чынам і непасрэды будаўнікі, і кіраўнікі атрымалі неабходны вопыт.

— Гаспадарчы спосаб — гэта таннае будаўніцтва. Сёння за 20 мільярдаў рублёў пабудаваць комплекс амаль немагчыма, а мы змаглі! Звычайна ж выдаткі на такое будаўніцтва складаюць прыкладна 100 мільярдаў. Плануем, што комплекс акупіцца за 3 гады.

ГАЛОУНЫ РЭСУРС

— Усім супрацоўнікам мы раздалі па 2,5 тоны бульбы, — расказвае дырэктар прадпрыемства пра падтрымку, якую гаспадарка аказвае сваім супрацоўнікам. — Тым, хто трымае дапаможную гаспадарку, прадаём збожжа па сабекошце, а таксама бясплатна забяспечваем сенам і саламой. Пенсіянерам, якія працавалі ў нас, плануем адвесці па чатыры сеткі бульбы.

— Раней людзям давалі соткі, — успамінае Іван Віктаравіч. — Але цяпер у гаспадарцы ад гэтай практыкі адмовіліся. Прадпрыемства само ўбірае ўраджай, а пасля бульбу атрымлівае кожны супрацоўнік — абсалютна бясплатна.

І гэта не кажучы пра падарункі пад Новы год, пра святочныя забавляльныя мерапрыемствы. Кіраўніцтва арганізацыі прытрымліваецца такога пункту гледжання: самы галоўны рэсурс — гэта людзі.

— Што цікава, працоўны аддзяленні ў арганізацыі — а яго ў вёсцы бяруць звычайна зімой, калі працы менш, — складае 35 дзён.

ДАВЕДКА

У 1978 годзе ў рэспубліцы выраслі зрабіць у кожным раёне па авечагадоўчай гаспадарцы. У Дзяржынскім раёне ад калгаса, які ў той час насіў імя Максіма Горкага, узлі частку і стварылі калгас «Маяк», які павінен быў атрымаць вышэйшазначаны спецыялізацыю. Аднак, які аказаўся, трывае авеча калгасу нерэнтабельна, і ён стаў спецыялізавацца на вытворчасці мяса і малака, гэтага напрамку гаспадарка прытрымліваецца і дагэтуль. У 1994 годзе калгас пераймяноўваецца ў сельскагаспадарча-прамысловы кааператыў «Маяк», пазней, у 2001-м, — у СВК «Маяк-78».

У 2003 годзе Дзяржынскі райвыканкам вырашыў далучыць да СВК стратную гаспадарку «Скірмантава», якая знаходзіцца прыкладна за 40 кіламетраў ад цэнтральнай сядзібы «Маяка» — вёскі Журавінка. У 2011 годзе кааператыў быў рэарганізаваны ў адкрытае акцыянернае таварыства «Маяк-78», праз два гады было праведзена новае ўзбуйненне — далучылі частку філіяла «Вялікасельскі», які раней належаў Дзяржынскаму райаграсэрвісу. Цяпер у гаспадарцы прыкладна 5 тысяч гектараў зямлі. Акрамя жывёлагадоўлі, яна спецыялізуецца на раслінаводстве, вырошчваюцца збожжавыя культуры, а таксама рапс, цукровыя буркі, бульба, кукуруза. Прадпрыемства змагло «выягнуць» слабыя гаспадаркі, якія былі далучаны да яго. Сёння яно актыўна будуюць: у 2012 годзе запусцілі малочна-тварыны комплекс у вёсцы Журавінка, сёлта, менш за месяц таму, — такі ж комплекс у Целяшэвічы.

«Маяк-78» аб'ядноўвае 17 населеных пунктаў. Агульная зямельная плошча акцыянернага таварыства складае прыкладна 5 тысяч гектараў. У склад гаспадаркі ўваходзіць 3 вытворчыя участкі, 2 малочна-тварыныя комплексы, адна малочна-тварына ферма, комплекс па гадоўлі і адкорме маладняку буйной рагатай жывёлы. У гаспадарцы таксама маецца тры машыныя двары, тры рамонтныя майстэрні, піпарамы, сталова.

На прадпрыемстве працуе амаль 200 чалавек. Сёлта рэнтабельнасць арганізацыі, па разліках кіраўніцтва, павінна склаці прыкладна 12% (для параўнання, у мінулым годзе яна была на ўзроўні 10%). Чысты прыбытак плануецца на ўзроўні прыкладна 7 мільярдаў.

Калі браць па галінах, то па жывёлагадоўлі ўсё пагадоўе складае звыш 2800 жывёл, з іх 1114 — дойнае каровы. Валавы надой за 10 месяцаў гэтага года склаў 7 443 цэнтнеры. У параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года малака сёлта атрымалі на 13% больш. Сярэдні надой на карову за 10 месяцаў гэтага года склаў 4262 кілаграмы. Сярэдняя ўраджайнасць збожжавых — 56,3 цэнтнера з гектара, а гэта на 24% больш за сярэднюю леташнюю. Ураджайнасць бульбы сёлта склаў 310 цэнтнераў з гектара — гэта аж на 48% больш у параўнанні з мінулым годам.

«У ВЁСЦЫ ЖЫЦЬ ЛЕПШ»

— Я давярэю моладзі, — прызнаецца Іван Віктаравіч. — Прыкладна 60% спецыялістаў у нас — маладыя людзі да 30 гадоў. З некаторымі спецыялістамі нам удалося сустрэцца. Было вельмі прыемна бачыць, што маладыя людзі сапраўды любяць сваю працу, сваю вёску і не збіраюцца мяняць гэта на часта надуманыя бонусы гарадскога жыцця.

Заатэхнік-селекцыянер Святлана МАЛЕВІЧ — сімпатычная, усмешліва дзючына — працуе на прадпрыемстве ўжо шэсць гадоў.

— Займаюся ўзнаўленнем статку, — расказвае яна. — Адукацыю атрымала ў Ільянскім аграрным каледжы, што ў Вілейскім раёне. Сама родам я з той жа вёскі — Ілья. Напачатку размеркаванне я адпрацоўвала ў Берасіно, пасля прыехала працаваць сюды, тут і замуж выйшла. Праца падабаецца, умовы яе таксама. Я ўвогуле лічу, што ў вёсцы лепш жыць, чым у горадзе. Але, натуральна, кожны выбірае для сябе.

Калега Святланы Ангеліна АСЯДОўСКАЯ працуе ветэрынарным урачом, сюды прыехала па размеркаванні.

— Сама я мінчанка, — заўважае дзючына. — Працюю тут, у вёсцы, ужо другі год пасля Смільавіцкага аграрнага каледжа. Праца падабаецца, даведваюся паступова шмат новага, атрымліваю неабходны вопыт. Мне як маладому спецыялісту прадставілі надзвычайнае жыллё, зрабілі там рамонт. Цалкам верагодна, што пасля размеркавання застануся тут працаваць.

Клапоццяцца пра здароўе кароў заатэхнік-селекцыянер Святлана МАЛЕВІЧ і ветэрынарны ўрач Ангеліна АСЯДОўСКАЯ.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА: ДУМКА МАЛАДЫХ

Яўген КЛИМАНЦЕВ, намеснік дырэктара па эканамічных пытаннях, працуе тут ужо шосты год. Сам ён родам са Століна, там жа атрымаў і першую адукацыю ў Столінскім аграрна-эканамічным каледжы, пасля скончыў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэцкае спецыяльнае «Маркетолог-логістыка». Сваю кар'еру ў ААТ «Маяк-78» пачынаў у пасадзе галоўнага эканаміста, а гады два таму стаў намеснікам кіраўніка па эканамічных пытаннях.

— Дзяцінства і юнацтва я правёў у Століне, — расказвае ён пра сваё жыццё. — Нездзе ў 2003 годзе пераехаў у Мінскую вобласць, ажаніўся. Уладкаваўся на працу ў «Маяк-78». Напачатку, прызнаюся шчыра, застацца тут планавалі на год ці трохі больш. Але, што называецца, зачэпнілі: да мяне добра ставіліся і кіраўнікі, і калектыў, заробная плата таксама на ўзроўні.

Непасрэдына абавязкі Яўгена — кантроль за выкананнем нормаў выпрацоўкі, расходаваннем паліва, эканомія матэрыялаў і энергазэўнасці. Акрамя гэтага, хлопцё курьеру бухгалтарскай справаздачы, працэс рэалізацыі прадукцыі.

— Увогуле, усё, што звязана ў нейкай ступені з фінансамі, — гэта мае, — абавязнае суразмоўца. — Мне мая праца падабаецца: калі б не падабалася, не працаваў бы. Сапраўды, ёсць такое, калі людзі працуюць вымушана, але гэта не пра мяне.

«Маяк-78» мае шмат маладых супрацоўнікаў. Я пакаваліся ў Яўгена, які можна пералапіць тэндэнцыю адтоку моладзі з вёсак.

— У першую чаргу трэба развіваць населеныя пункты, — упэўнены намеснік дырэктара. — Як ні круці,

Намеснік дырэктара па эканамічных пытаннях Яўген КЛИМАНЦЕВ.

у многіх вёсках нават клуба няма, бібліятэкі, магазіна. Акрамя гэтага, адна з асноўных бед сельскай гаспадаркі — напружаны працоўны графік. Трэба яго аптымізаваць такім чынам, каб людзі мелі вольны час, выхадныя дні, каб у іх была магчымасць вырашыць нейкія асабістыя пытанні. Пакуль жа большасць сельскагаспадарчых прадпрыемстваў адчувае так званы «кадравы голод»: працуюць з тымі людзьмі, якія ёсць. Калі б людзей хапала, можна было б арганізаваць працу паазнава ў сезон асабліва напружанай працы — каб у супрацоўнікаў былі выхадныя дні. Што да зарплат, то канкрэтна на нашым прадпрыемстве, дзе людзі сапраўды працуюць, ёсць добрая аддача. У горадзе такая ёсць далёка не ва ўсіх.

У некаторых прадпрыемстваў сёлта былі праблемы з затрымкай заробнай платы. Яўген расказваў, што нават калі прадпрыемства павінна выплаціць нейкі доўг і ў той жа час яно павінна выдаваць заробную плату, то ў першую чаргу выплачваецца зарплата.

— Мы знаходзім нейкі кампраміс са сваімі крэдытарамі, банкам. Але гэта адзінававы выпадак. Часцей за ўсё, калі зарплата і затрымліваецца (перарадоўшчыні не заўсёды своечасова расплачваюцца за нашу прадукцыю), то, як правіла, яе затрымліваюць для... адміністрацыі.

Гаворачы пра дасягненні гаспадаркі, Яўген Кліманцаў у першую чаргу называў прывядзены ў парадак стратны гаспадаркі, якую далучылі да ААТ «Маяк-78» два гады таму.

— Вы самі бачылі: там сёння працуе новы малочна-тварыны комплекс «Целяшэвічы». Але ж тую гаспадарку далучылі ў такім разбураным стане, што нават і ўя-

віць складана. Паступова ўсё прывялі ў парадак: будыні, майстэрні, забяспечылі тэхнічнай філіяла. Самае вялікае дасягненне ў тым, што мы пастараліся забяспечыць годную зарплату для тых людзей, што працуюць у нас.

Кожны год ААТ «Маяк-78» займае ў раёне прывязавыя месцы ў п'яных намінацыях — то па вытворчасці кармоў, то па нарыхтоўцы збожжа, то па вытворчасці бульбы. Сярэдняя зарплата па прадпрыемстве, па інфармацыі намесніка дырэктара па эканамічных пытаннях, складае прыкладна 6,5-6,8 мільёна рублёў.

— У нас чым больш працуюць, тым больш атрымліваем, — адзначае ён. — Людзі, якія старанна працуюць, могуць атрымаць і 10, і 15 мільёнаў.

Што да новых супрацоўнікаў, то штогод прадпрыемства рытуе спецыяльную інфармацыю, афармляе брашуркі і сустрацаецца з выпускнікамі школ.

— Натуральна, ёсць дзеці, якія працуюць у нас на сезонных работах, яны і так нас ведаюць і часта прыходзяць працаваць пасля заканчэння каледжа менавіта сюды.

На маё пытанне пра сённяшняе ролі сельскай гаспадаркі суразмоўца ўпэўнена адказвае — ролі дастаткова важная.

— Сёння вельмі важна забяспечыць харчовую бяспеку, а не толькі бяспеку эканамічную або нацыянальную, — лічыць Яўген. — Для нашай невялікай краіны з вельмі абмежаванымі прыроднымі рэсурсамі харчаванне — адна з тых крыніц, якую можна выкарыстаць для забеспячэння дабрабыту народа ў цэлым і кожнага грамадзяніна ў прыватнасці. Тым больш што ў нашай краіне сельская гаспадарка падтрымліваецца на дастаткова высокім узроўні — будуюцца аграгарадкі, абнаўляецца тэхніка — адным словам, гэта ўсё не запущана.

ПРАЦА ЗАЎСЁДЫ ВЫГАДНАЯ

Пасля Беларускага аграрна-тэхнічнага ўніверсітэта ў гаспадарку прыйшоў працаваць Дзяніс ГАРГУН, які сёння займае пасаду намесніка дырэктара па вытворчасці. У арганізацыі працуе ўжо восем гадоў, пачынаў ён як загадчык гаражоў.

— Сённяшняе мае абавязкі — арганізацыя ўсёй вытворчасці: жывёлагадоўлі, раслінаводства. Таксама я працую з інжынерамі — паколькі я сам інжынер, то мне гэта працэс. Што да жывёлагадоўлі, то наш дойнае стадак складаецца з 1114 кароў. Вырошчваем рэдкае культуры — збожжавыя, бульбу, цукровыя буркі.

Увогуле ў арганізацыі 4300 гектараў раллі, але выноўваец чатырохпольны сэвазаварот, па словах Дзяніса, не так проста.

— Тыя ж буркі растуць не ўсюды, напрыклад пясчанае зямля для іх не падыходзіць, — дзеліцца нюансамі паляводства малады намеснік дырэктара. — Мы падбіраем месца для раслін з уплывам глебы. Уводзіць дадаткова нейкія культуры для нас будзе складана. У цэлым жа ў нас хапае кармоў для жывёлы, але хацелася б арганізаваць яшчэ і перапрацоўку — каб можна было прадаваць нейкія лішкі.

Параўноўваючы старыя і новыя тэхналогіі выдання сельскай гаспадаркі, Дзяніс Гаргун заўважае, што яшчэ некалькі гадоў таму метады, тэхніка былі дастаткова адсталыя ў параўнанні з сённяшнімі.

— За апошнія нават не восем, а тры гады па тэхналогіях раслінаводства, жывёлагадоўлі мы зрабілі добры крок наперад, — адзначае Дзяніс, — навучыліся больш граматычна працаваць з кармавой базай, цяпер мы нават вырабляем свае камбікормы. У той жа час нам ёсць да чаго імкнуцца. Увогуле, новыя малочна-тварыныя комплексы будуюцца для таго, каб можна было нарошчваць пагадоў, надой. Тое, што гаворачы — маўляў, сёння гэта нявыгадна, — няпраўда. Выгадна ўсё, калі ёсць, што прадаць. Малако — бяруць, мяса — таксама бяруць.

Намеснік дырэктара па вытворчасці Дзяніс ГАРГУН.

Так выглядае кароўнік комплексу «Целяшэвічы».

Пад пільным вокам Марыі ПЕТРУКОВІЧ, загадчыцы комплексу «Целяшэвічы», праходзяць працэсы даення і мыцця абсталявання.

ЛЮДЗІ, ЯКІ НЕ ПАДВЯДУЦЬ

Васіль ГАРОШКА — трактарыст-машыніст, яго кіраўніцтва арганізацыі ведае як аднаго з самых надзейных работнікаў. За ім замацавана шмат тэхнікі, ён, што называецца, і сее, і жне. Менавіта яго рэгулярна вылучае кіраўніцтва і калектыў на розныя ўшанаванні, на атрыманне прэміяў ад раёна. У напружаныя перыяды на яго можна разлічваць як на чалавека, які дакладна не падвядзе. А яшчэ ён рэгулярна ўдзельнічае ў розных спартыўных мерапрыемствах. Што цікава, падчас уборкі збожжавых яму дапамагае яго сын. У арганізацыі разлічваюць, што пасля вучобы хлопцёк працягне справу бацькі.

Алег КАРНЕЕУ — механізатар, адзін з самых сталых супрацоўнікаў прадпрыемства. Зараз працуе на спецыяльным буракауборачным камбайне, пачала працоўную дзейнасць ў шэрагу супрацоўнікаў, на якіх трываюць явенія і асенія паллявыя работы.

Аляксандр РАГАУЦОУ працуе на некалькіх відах тэхнікі — бульбауборачны камбайн, збожжауборачны трактар з рознымі прычэпамі — і выконвае сваю працу якасна і своечасова.

Механізатары Юрыі ХАРЫБІН і яго калега Мікалай ШАВЕЛЬ прыйшлі працаваць у арганізацыю нядаўна, але добра ўзяліся за працу, паказваюць высокую вынікі. Гэта маладыя работнікі з добрым патэнцыялам.

Цялятыні Надзея ВАЙЦЯХОВІЧ і Ніна ШУКЕЛОВІЧ забяспечваюць стабільную захаванасць маладняку, даглядаюць жывёл так, што тыя растуць здаровымі і моцнымі. Жанчыны, па словах кіраўніцтва, адэкватна рэагуюць на змяненні ў тэхналогіі ўтрымання скаціны.

Што да спецыялістаў, то Святлана МАЛЕВІЧ, граматына заатэхнік-селекцыянер, некаторы час ўзначальвала цэлы комплекс. Галоўны інжынер Аляксандр КАРАКІН — каштоўны работнік, добра ведае, як і што трэба рабіць.

Галоўны ветурач Ангеліна АСЯДОўСКАЯ — маладая дзючына, якая прыйшла працаваць у ААТ «Маяк-78» пасля заканчэння аграрнага каледжа, пачала працоўную дзейнасць вэтэрачаром і ўжо праз год узначаліла службу.

Галоўны дыспетчар Таццяна ДОЎЖЫК — умела і з вялікім прафесіяналізмам каардынуе працу вялікай колькасці аўтамабільнай і сельскагаспадарчай тэхнікі, не дапускае зрываў і тэхналагічных прастояў.

Надзея АЛЕКСАНДРОВІЧ, Алена ДАЎЖАНОК, Надзея БУЖАН (фота). УНП 600112700

БУДАВАЦЬ ТАК, КАБ ГЭТА АКУПІЛАСЯ

Намеснік дырэктара па будаўніцтве Аляксандр ГУД пачаў працаваць у арганізацыі ў 1992 годзе — у свой час быў майстарам, прапрабам. Цяпер ён займае дастаткова высокую пасаду, але і адказнасць мае немалую.

— Асноўная мая праца на працягу апошніх двух гадоў — гэта будаўніцтва двух новых малочна-тварыных комплексаў, а таксама рамонт будынкаў, будаўніцтва новых дамоў для тых нашых супрацоўнікаў, якія маюць патрэбу ў жыллі, — пералічвае суразмоўца. — Для таго, каб зменшыць кошт будаўніцтва, — не купляць вокны, а рабіць іх самімі — мы выкупілі абсталяванне для вытворчасці еўравокнаў. Навучылі персанал, і цяпер толькі закупляем камплектуючыя. Гэтая вытворчасць у любым выпадку акупіцца: будынак у нашай арганізацыі шмат і, натуральна, усюды патрэбны вокны. Цяпер, напрыклад, рытуецца пляцоўка для трэцяга комплексу, закупляюцца камплектуючыя, жалезабетонныя канструкцыі.

Адказваючы на пытанне, што яшчэ неабходна зрабіць у галіне будаўніцтва на прадпрыемстве, Аляксандр Канстанцінавіч заўважаў, што яму хацелася б правесці добраўпарадкаванне тых вёсак, якія ўваходзяць у склад прадпрыемства.

Намеснік дырэктара па будаўніцтве Аляксандр ГУД.

ЖЫРАНДОЛЯ

Выпуск № 39 (296)

Юбілеі

VIVA ACADEMIA!

Творчасць, якая перадаецца ад настаўніка да вучня

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў Беларусі да свайго 70-годдзя падшыла поўнай творчых сіл. Яшчэ задоўга да гэтага юбілею тыя, хто вучыўся ў акадэміі альбо вучыцца сёння, а таксама выкладчыкі і тыя, хто сочаць за нараджэннем маладога творца ў Беларусі, сталі рыхтавацца да яго. Згадваючы пра чаканую дату на выставах ці імпрэзах, гаварылі пра гадзі свайго вучбы і ўспаміналі тых, хто дзяліўся сваім майстэрствам. Яны нібыта ўсе радныя, тыя, хто скончыў, і тыя, хто толькі пачаў вучыцца. Як артысты з рэжысёрамі, так і мастакі, якія працуюць у самых розных відах, жанрах, тэхніках. Іх творчасць родам адсюль.

Наша творчая акадэмія сама ўзрастала па ступова: было ў яе сваё дзяцінства, гады сталення і мудрасці. У 1945-м, згодна з Пастановай Савета Народных Камісарыяў Беларускай ССР №1217 у горадзе Мінску з'явіўся Беларускі дзяржаўны тэатральны інстытут (яшчэ нават пачынаўся свайго не было, у педінстытуце займаліся). Ужо ў лістападзе першыя 27 студэнтаў акцёрскага аддзялення прыступілі да заняткаў. А ў 1949 годзе выпуск акцёраў драматычнага тэатра прыступіў да працы. У 1953-м гэта ўжо Беларускі дзяржаўны мастацкі інстытут, дзе створаны новыя спецыяльнасці — «Жывапіс», «Графіка», «Скульптура». Далей — больш. Больш спецыяльнасцяў, больш кафедраў, больш факультэтаў, больш студэнтаў. Больш выпускнікоў — яны запатрабаваны ў краіне, якая аднавілася пасля вайны.

Формула ўдачы

САЛОН МАЛАДЫХ

У беларускім мастацтве эксперты адзначылі аўтэнттыку

Творы фотамастака Андрэя Лянкевіча адзначаны на першым «Восеньскім салоне з Белгазпрамбанкам» «Вялікім прызам» (праэмай у 15 тысяч еўра па курсе). Менавіта фотакалаж выбрала міжнароднае журы, у склад якога ўваходзілі эксперты сусветнага узроўню — мастацтвазнаўцы і арт-менеджары з Еўропы і Расіі.

Найлепшы паводле журы Андрэй ЛЯНКЕВІЧ і безназоўная праца.

Праца незалежнага журы была прынцыповай для арганізатараў, таму што значнае лепш бачыцца на адгледжасці. Адна з задач «Салона» была ў тым, каб аглядаць будучыню беларускага мастацтва і зразумець: чым мы можам калі не заваяваць, то здзіўляць свет? Дзе і як працягваецца наша адметнасць у мастацкай творчасці? Эксперты далі зразумець дакладна: у творы ёсць тэма, актуальная для Беларусі, яе асэнсаванне на ўзроўні не проста персанальным, а грамадскім, і гэта адлюстравана ў асаблівым падыходзе да стварэння твораў сучаснага мастацтва і за ўнёсак у фарміраванне мастацкага асяроддзя. Гэтыя творы кожны можа «прачытаць» павольна — у кожнага можа быць сваё адчуванне этнічных беларускіх арнаментаў (сімвалічных

ахоўнікаў паўнай тэрыторыі). І тое, што твор «Без назвы», праце, як правакацыя думак: кожны імкнецца знайсці сваю. Здаецца, усё проста: фотакamera і падручныя сродкі. У чым мастацтва? У самой думцы, яна можа быць прыгожай і глыбокай. Яна можа жыць нават у падсвядомасці, і калі разум знаходзіцца ў стане сну. Як гэта? Паказаў Аляксандр Балдакоў у працы «Мроі». І быў узнагароджаны «Малым прызам» (7 тысяч еўра з фармулёўкай «За арыгінальную працу з колерам у вобразнай прасторы сну»). Багацце сродкаў, якія выкарыстоўваюць беларускія мастакі, прага да пошуку, выпрацоўка свайго стылю таксама ўразлілі экспертаў. Вынік: дадатковыя дыпламы. Настасся Хобатава адзначана «За сустрэчу абстрактнай формай са светам графічнай сімволікі», Уладзіслаў Грамовіч «За інвацыійнае выкарыстанне ўзнаўляльных пэтарнаў у канфігурацыях гарадской прасторы», Паліна Амеляўніч «За яскравую тэхніку, што

раскрывае дыскусю прасторы і міфу». Бачыць назвы твораў і назвы дыпламаў і разумее: мастацтва — гэта асаблівая філасофія, дзе вонкавы вобраз, створаны аўтарам, павінен спалучацца з унутраным сэнсам, які нараджаецца ў гледача. Але часам здаецца, што нам патрэбна проста нейкая пазія, вобраз у выказванні. І ўжо яна прымушае «ўключачца», думаць. Жыць. Тых, хто пажадаў гэтага, няма. Прагне наш чалавек мастацтва. Першы «Восеньскі салон з Белгазпрамбанкам» наведвала каля 10000 чалавек. Уключыліся. Жылі. Таму што гэтая выстава ў Палацы мастацтва прадугледжвала актыўны водгук і галасаванне за самага ўпадбаванага мастака. Пераважна большасць з тых, хто прыняў удзел у вынічанні «Прыза глядацкіх сімпатый» (3000 еўра), аддалі перавагу Алеці Скарабагатай: умеюць маляваць дзяўчына, і гэта прыгожа. Яна і сама гэта ведае: менавіта Алеся была аўтаркай працы, побач з якой красавалася самая вялікая чана. І не напалохалі! Магчыма, наадварот, толькі заінтрыгавала.

«Падабенства рускіх і немцаў бачнае ў маім фільме. Але мы прыйшлі ў іншы час — людзі змяніліся, кінуліся спажываць (нічога загананага ў гэтым няма, нашы бацькі марылі пра такое жыццё), і

Ларыса ЦІМОШЫК. tsimoshyk@zviazda.by

Найлепшая паводле гледачоў Алеся СКАРАБАГАТАЯ. «Пчаліны пацалунк».

Сёлета конкурсная праграма была надзвычай разнапланавым і прадставілі своеасаблівы агляд далёкіх і нам не вядомых (ці дрэнна вядомых) светаў. Характарызаваць краіны ўбачаным наўрад ці варта, затое матэрыяльнае асяроддзе, боль людзей, сістэмы мыслення герояў далі зразумець, што пры ўсёй геаграфічнай далёкасці гэтыя краіны і гэтыя людзі жывуць па адных і тых жа формулах. А гэта збліжае.

Муж Надзеі некалькі месяцаў не аплачваў рахункі, і той факт, што банк мае права выставіць дом на продаж на аўкцыёне, стаў для настаўніцы нечаканасцю. Яна шукае грошы: ідзе на кантакт з бацькам, які пасля смерці жонкі — маці Надзеі — жыве з новай жанчынай, бярэ вялікую суму пад працэнты і ў выніку атрымлівае непрыемны прапановы для адпрацоўвання пазыкі. Усё ішло да таго, што грэка-балгарскі фільм «Урок» Крысціны ГРОЗЕВАЙ і ПЕТРА ВІЛЧАНАВА паказаў, як амаральна сістэма падлінае пад сябе маленькага, але прыйшоўнага чалавека. Толькі маленькая настаўніца сістэму перамагла... Гэты фільм атрымаў «Золата» «Лістапада».

Цырымонія закрыцця з агучваннем вынікаў адбылася ўчора ў кінатэатры «Масква». «Золата», «серабро»,

«Серабро» «Лістапада» — карціна «Праект стагоддзя» Карласа М. Кінтэла.

Узнагароды XXII Мінскага міжнароднага кінафестывалю «Лістапад»

АСНОЎНЫ ІГРАВОГА КІНО

Гран-пры «Золата» «Лістапада» за найлепшы фільм — «Урок», рэжысёры Крысціна Грозева і Пётр Вилчанау (Балгарыя, Грэцыя).

Прыз «Серабро» «Лістапада» ў намінацыі «Фільм як з'ява мастацтва» — «Праект стагоддзя», рэжысёр Карлас М. Кінтэла (Куба, Аргенціна, Германія, Швейцарыя).

Прыз глядацкіх сімпатый «Бронза» «Лістапада» — «Бараны», рэжысёр Грымюр Хаўконарсан (Ісландыя, Данія).

Прыз за найлепшую рэжысуру — «Зеніт», рэжысёр Далібор Матаніч (Харватыя, Сербія, Славенія).

Прыз за найлепшую апэратарскую работу імя Ю.А. Марухіна — «Зеніт», апэратар Марка Брдар (Харватыя, Сербія, Славенія).

Спецыяльны прыз журы за творчую смеласць у разуменні сучаснасці — «Праект стагоддзя», рэжысёр Карлас М. Кінтэла (Куба, Аргенціна, Германія, Швейцарыя).

Прыз «За найлепшую жаночую ролю» — Яна Траянава, «Краіна Оз», рэжысёр Васіль Сігарай (Расія).

Прыз «За найлепшую мужчынскую ролю» — Нэльсан Камае, «Гвалт», рэжысёр Хорхе Фарэра (Калумбія, Мексіка).

Прыз «За найлепшы акцёрскі ансамбль» — «Піянеры-героі», рэжысёр Наталія Кудрашова (Расія).

Прыз «За найлепшы акцёрскі ансамбль» — «Смага», рэжысёр Светла Цацоркава (Балгарыя).

КОНКУРС ІГРАВОГА КІНО «МАЛАДОСЦЬ НА МАРШЫ»

Прыз «За найлепшы фільм конкурсу ігравога кіно «Малодосць на маршы» імя народнага артыста СССР кінарэжысёра В.Т. Турава» — «Піянеры-героі», рэжысёр Наталія Кудрашова (Расія).

Спецыяльны прыз журы — «Смага», рэжысёр Светла Цацоркава (Балгарыя).

АСНОЎНЫ КОНКУРС ДАКУМЕНТАЛЬНАГА КІНО

Гран-пры «За найлепшы дакументальны фільм» — «Браты», рэжысёр Войцех Старон (Польшча).

«Золата» «Лістапада» — фільм «Урок» Крысціны Грозевай і ПЕТРА ВІЛЧАНАВА.

«Бронза», дыпламы і спецыяльныя згадкі журы, спецыяльныя прызы цырымоніі закрыцця размеркаваны паміж удзельнікамі кінафестывалю «Лістапад». Вынікі конкурсу маладога дакументальнага кіно (нацыянальных кінашкол) і конкурсу фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі «Лістападзік» былі падведзены яшчэ 10 лістапада.

«Серабро» «Лістапада», што прызначае міжнароднае журы кінапрэсы, атрымала карціна кубінскага рэжысёра Карласа М. КІНТЭЛА «Праект стагоддзя». Дзеянне фільма — жыццё трох пакаленняў — адбываецца ў «атамным» горадзе, які будаваўся сумесна з Швецыяй і Саюзам. Амбіцёзным планам не наканавана было прыйсці да свайго завяршэння. Калі толькі не лічыць завяршэнне поўнае прыпыненне будоўлі атамных рэактараў і поўнае змяненне пазіцыі горада — ад месца з грандыёзнай будучыняй да спусташэння і расчаравання жыхароў.

Гледачы аддалі свае галасы — суддозна «Бронзу» «Лістапада» — за ісландскі фільм «Бараны» Грымюра Хаўконарсана, што быў прадставлены ў конкурсе «Малодосць на маршы». Пашчотнае апавяданне пра жыццё простых людзей-фермераў на лакальнай тэрыторыі з увагай да двух братоў, што не размаўляюць паміж сабой. «Каб сагрэцца, патрэбен другі чалавек, бо як можна сагрэцца аднаму?» — пытаецца героіня дру-

гога конкурснага фільма «Эва Нова», і гэта дакладна карэлюецца з тэмай адносінаў паміж галоўнымі героямі «Баранаў».

Польскі фільм «Браты» Войцеха СТАРОНІ, што расказвае пра складаныя адносіны двух братоў, фізіка і лырка, мастака і вучонага, атрымаў гран-пры «За лепшы дакументальны фільм» асноўнага конкурсу дакументальнага кіно.

Поўнаметражная карціна Мікіты ЛАЎРЭЦКАГА «Беларускі псіхалат» атрымала прыз «За лепшы мастацкі фільм» Нацыянальнага конкурсу. У праграме былі паказаны таксама іншыя фільмы маладога аўтара — кароткаметражны «Паззія» і «Амерыкан бой».

«Бронза» «Лістапада» — фільм «Бараны» Грымюра Хаўконарсана.

На гэтым Мінск не перастае фестываліць: пасля заканчэння «Лістапада» ў сталічны пракат выходзяць фільм «Малодосць» італьянскага рэжысёра Паола Сарэнціна (быў намінаваны на «Залатую пальмавую галіну» апошняга Канскага кінафестывалу), уладальніца «Залатога льва» кінафестывалу ў Венецыі карціна «Голуб сядзеў на галіне, раздумваючы пра быццё» Роя Андэрсона, уладальнік «Залатога мяздзвезды» апошняга Берлінскага кінафестывалу фільм «Таксі» Джафара Панахі, французска-бельгійская карціна з пазаконкурснай праграмы «Лістапада» «Дама ў акулярах і са стрэльбай у аўтамабілі» Жаана Сфара і іншыя фільмы.

Спецыяльны прыз журы за высокае мастацкае выказванне пра гістарычныя падзеі жніўня 1991 г. і новае асэнсаванне хронікі лінгваграфічных апэратараў — «Падзея», рэжысёр Сяргей Лазіцкі (Нідэрланды, Бельгія).

КОНКУРС НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КІНАШКОЛ

Прыз «За найлепшы фільм конкурсу маладога дакументальнага кіно» — «Ямаха», рэжысёр Іна Амеляўніч (Расія) — за асабны падыход рэжысёра да паказу барацьбы маладога чалавека за сваю мару і адначасова адлюстраванне сучаснага грамадства.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ КОНКУРС

Прыз «За найлепшы мастацкі фільм» — «Беларускі псіхалат», рэжысёр Мікіта Лаўрэцкі.

Прыз «За найлепшы дакументальны фільм» — «Госці», рэжысёр Андрэй Куціла.

Прыз «За найлепшы анімацыйны фільм» — «Пра вала», рэжысёр Яўген Надтачы.

КОНКУРС ФІЛЬМАЎ «ЛІСТАПАДЗІК»

«Залаты» Лістападзік — «Прыватнае піянерскае-2», рэжысёр Аляксандр Карпілюскі (Расія).

Прыз «За найлепшы фільм для дзіцяці» — «Хлопец-невідзімка», рэжысёр Габрыэле Сальваторэ (Італія, Францыя).

Прыз «За найлепшы фільм для юнацтва» — «Прыватнае піянерскае-2», рэжысёр Аляксандр Карпілюскі (Расія).

СПЕЦЫЯЛЬНЫЯ ПРЫЗЫ ЦЫРЫМОНІІ ЗАКРЫЦЦЯ

Прыз Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта — «Бараны», рэжысёр Грымюр Хаўконарсан (Ісландыя, Данія).

Прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За гуманізм і духоўнасць у кіно» — «Нябеснае качэўе», рэжысёр Мірлан Абдыкалыкаў (Кыргыстан).

Спецыяльны прыз Парламентскага саюза Саюза Беларусі і Расіі «За вернасць маральным ідэалам у кінамастацтве» — «Шлях у Дамаск», рэжысёр Арцём Лобач (Беларусь) і «Піянеры-героі», рэжысёр Наталія Кудрашова (Расія).

Поўны спіс узнагарод шукайце на сайце «Звязды».

НЕВІДАВОЧНА РОДНАСНЫЯ СУВЯЗІ

ў фільме знакамітага аўтара Аляксандра Міндадзэ

Расійскі сцэнарыст і рэжысёр Аляксандр Міндадзэ прадставіў на XXII Мінскім міжнародным кінафестывале «Лістапад» сваю трэцюю поўнаметражную работу «Мілы Ханс, дарагі Пётр». Аўтар вядомы сваёй супрацай з Вадзімам Абдраштывым (які сёлета стаў старшынёй міжнароднага журы асноўнага конкурсу ігравога кіно), сумесна з ім у якасці сцэнарыста стварыў адзінаццаць праектаў, апошнім з якіх быў фільм «Магнітныя буры». У пяцьдзясят восем гадоў Аляксандр Міндадзэ зняў сваю дэбютную работу «Адрыў», потым была карціна «У суботу». Нарэшце, трэці фільм рэжысёра 9 лістапада быў упершыню паказаны на сталічным вялікім экране. Мінуецца, што пасля заканчэння кінафоруму карціна «Мілы Ханс, дарагі Пётр» выйдзе ў пракат.

Гэта знакавы праект, бо, па-першае, імя аўтара ў сучаснай расійскай культурнай прасторы асацыюецца ад заходніх. Але ў той час, перад вайной, такое падабенства было, — каментуе Аляксандр Міндадзэ. — Кім бы мае персанажы ні былі — рускімі ці немцамі — яны ўсе знаходзяцца перад катастрофай, набліжэнне якой адчуваюць. Гэта прадчуванне страшных падзей на іх уздзігненне, а ў аднаго героя снарад будучай вайны проста «выбухнуў у руцэ». Таму і матывы дваістаці тут актуальныя: у адной сцэне героі бачаць сібе ў саставе, які ідзе паралельна. Мне здаецца, гэты матыў нейкім чынам падмае нас над жыццём і з'яўляецца абагульненнем.

Тэма падпісанна пакта Молатава — Рыбентропа ўспамінаецца як табуяваная ў Саветскім Саюзе, таму гэты час у нейкім сэнсе выпушчаны з агульнага пласта асэнсавання гісторыі культуры. Паводле слоў рэжысёра, факт існавання афіцыйнай дамоўленасці паміж двума дзяржавамі ў Германіі ўвогуле вядомы толькі гісторыкам: «Тут пакт Молатава — Рыбентропа — зусім белая пляма, у гэтым сэнсе яны неадведчаныя». У нас гэтая тэма падрабязна асвятлялася, былі прадставлены дакументы. Я вучуцаў гэтыя дакументы, розныя крыніцы, ездзіў па заводах, і адным з іх вельмі стары чалавек расказаў, як ён хлопчыкам працаваў пры немцах, што жылі асобна. У фільме абсалютна рэальнасць і праўда, хоць гэтая тэма і белая пляма, але яна пацверджана дакументамі.

«Фільм аб прадчуванні вайны», як ахарактарызаваў яго сам аўтар, аказваецца вельмі своечасовым, бо выйшаў у той час, калі яшчэ два падобныя і роднасныя народы са стады прадчування перайшлі ў стадыю адкрытай варажасці.

«Калі я працаваў над фільмам, вайны яшчэ не было. Калі я здымаў ва Украініскім горадзе Нікапаль, вайна была ад нас за 250 кіламетраў. Я нічога не імкнуўся прадказаць, не хацеў гаварыць пра нешта спецыяльна (увогуле, калі ты ставіш сабе публіцыстычныя задачы, лічы, што карціна не атрымаецца), але, безумоўна, фільм мае дачыненне да сённяшняга дня, бо так трагічна сучучны з той распаленай патэльняй, на якой мы аказаліся ў жывёме».

Немцаў у фільме іграюць нямецкія акцёры, запамінаецца невядомы, але важная, абсалютна маўклівая роля рускай жанчыны, якую выразна выканала актрыса Роза Хайруліна.

«У саветскія часы немцаў, выключна адмоўным, ігралі з-за свайго акцэнта прыбалтыйскія акцёры. У мяне не было і ў думках ісці па гэтай дарозе, мы шукалі нямецкіх артыстаў, пробы ў Берліне былі доўгімі і цяжкімі. Але мы знайшлі выканаўцаў галоўных роляў, і гэтыя артысты аказаліся абсалютна цудоўнымі, даўна сціплым (а мне ёсць з чым параўноўваць) людзьмі. Гэта сапраўдныя «зоркі» — не тыя, што здымаюцца ў масавых камедыях, а вядомыя акцёры высокага ўзроўню. Працаваць з імі было прыемна — яны вельмі развітыя людзі, на здымкі прыязджалі на ровары,

Ірэна КАЦЯЛОВІЧ. katsyalovich@zviazda.by

ПІСЬМО Ў РАЙ

40 ДЗЁН ТАМУ ПАЙШОЎ З ЖЫЦЦЯ ПІСЬМЕННІК АЛЕСЬ САВІЦКІ

Мы часта стэлефануваліся. Абомаркоўвалі самыя розныя тэмы — літаратурныя, жыццёвыя, будзённыя. Апошняя размова адбылася ў пятніцу вечарам, незадоўга да... Гутарылі пра лецішча на «Лысай гары» і восень, пра суседскую дзяўчынку і яго наядунае, апублікаванае ў «Звяздзе», эсэ «Сонца, што створана тваімі рукамі» (гэты твор, змешчаны ў нумары за 29.08.2015, стаў апошнім). Дамовіліся, што ў наступную суботу, 10 кастрычніка, ён прыйдзе на сустрэчу са студэнтамі Інстытута журналістыкі Белдзяржуніверсітэта. Але... У ноч на аўторак, 6 кастрычніка, сэрца пісьменніка нечакана спынілася.

10 кастрычніка — у дзень, калі была запланавана сустрэча са студэнтамі — праходзіла развітанне з Алесем Савіцкім.

Акіраў у гэты час успаміналі яго ў самай вялікай журфакаўскай аўдыторыі — і гэта таксама сімвалічна. Таму што перш чым стаць пісьменнікам, ён быў журналістам. Пачаў друкавацца ў 1943 годзе, у ветрынскай падпольнай газеце «Чырвоная звязда». Са зразумелых прычын замяткі падпісаў «Саша С.».

Алесь Ануфрыевіч заўсёды ахвотна сустрэкаўся са школьнікамі, студэнтамі, вайскоўцамі: «Пакуль мы, ветэраны, жывыя — мы павінны раскавацца. Каб моладзь ведала: за яе жыццё заплачана кроўю мільёнаў. Якая цана... Новыя пакаленні, які былі ні жылі, усё роўна шчаслівыя людзі: у іх будучы дзеці, унукі, праўнукі, каханая жанчына — усё будзе. А ў тых, што ляглі ў 18—20 гадоў у зямлю, абараняючы яе, — у іх нічога не будзе. Ніколі. Ні дзяцей, ні унукаў, ні праўнукаў. У іх застаецца толькі адно: велічны подзвіг, які яны здзейснілі ў імя Жыцця. І наша памяць. Памяць жывых.

Памяць ёсць не толькі ў людзей, яна ёсць і ў вольнай зямлі. Няма пам'яці толькі ў зямлі заваяванай, што скарылася чужынцу... У віхурныя часы выхывае толькі тая зямля, якая паміятае. І выхывае толькі той народ, які гэтай Памяці не здраджае. Без гістарычнай пам'яці ў народа адзінаш — рабства і выміранне».

Тры гады таму падчас сустрэчы са студэнтамі Інстытута журналістыкі БДУ пісьменнік перадаў у медыятэ-

ку некалькі сваіх кніг розных гадоў выпуску. Тады ж паўдзельнічаў і ў калектыўных чытаннях «Новай зямлі», прымаркаваных да 130-годдзя Якуба Коласа.

Студэнты спыталі Алесь Савіцкі пра самую любімую яго кнігу. Адказаў, не задумваючыся: «Курган» Янкі Купалы. І — прачытаў па памяці ўсю паэму! Захапленне і здзіўленне — менавіта так можна абзначыць рэакцыю студэнцкай аўдыторыі.

Алесь Ануфрыевіч расказаў: «У 8 класе вывучыў гэтую паэму — і ведаю да гэтага часу. У партызанах аднойчы прачытаў яе хлопцам, і потым яны часта прасілі: «Шурка, чытай!»

Дарэчы, апошні здымак пісьменніка, які публікуецца сёння, зроблены ў канцы жніўня гэтага года студэнтамі Інстытута журналістыкі БДУ Сяргеем Нікановічам.

«Жыццё як сюжэт для серыяла» — менавіта пад такой назвай публікаваліся нататкі пра кнігу Алесь Савіцкіга «Сонца на ўсіх адно». І невядама, чаму. Я патлумачыла чаму. Біяграфія гэтага ўнікальнага чалавека сама па сабе нібыта легенда: партызан — фантэвік — журналіст — пісьменнік... Прылісаў сабе год, каб трапіць у партызаны... Некалькі раненняў... Ордэн Славы І ступені знайшоў яго праз паўстагоддзя пасля заканчэння вайны. Які лёс!.. Апошнім часам вялікім поспехам карыстаюцца фільмы не па літаратурных творах — па канкрэтных лёсах, сапраўдных біяграфіях вядомых людзей. А які сюжэт для «кіношнікаў» — біяграфія Алесь Савіцкіга...

Ён нарадзіўся ў Полацку. Замест юнацтва — партызанскія будні. На яго рахунку тым падарваных эшалонаў, спаленых і ўзарваных мастоў. У 1944—1945 гадах у дзеючай арміі, удзельнічаў у вызваленні Варшавы і Гдыні, у баях за ўзліцц Берліна.

У 1958-м скончыў Літаратурны інстытут імя Горкага ў Маскве і аспірантура. Аўтар кніг «Кедры глядзяць на мора», «Жанчына», «Белы гарлачык», «Палын — зялёе горкае», «Самы высокі паверх», «Шклянна нітка», «Нічога ўзамен», «Зямля не раскажа», «Літасці не чакай», «Памёрці заўсёды паспеш», «Верай і праўдай», «Обалы»... Сярод апошніх твораў — раман-споведзь «Пісьмо ў Рай».

«Састарэй» сябе, каб стаць партызанам. Я ўдакладняла:

— Алесь Ануфрыевіч, з якога года Вы ў партызанах?

— З 1942-га. Мне было 17.

— Як жа Вас узялі?

— Прышлі з Сяргеем Зімініцкім да камандзіра. Ён: «Што, мне дзіцячы садок разводзіць? Ідзіце дадому!» Кажу сябру: «У нас ёсць зброя, з ёю прымуць у любым атрадзе». Тады камандзір і спыніў нас... Калі паведамі, што я з 1924 года, ён хітра ўсімхінуўся: «Ну добра, так і запішам».

— Ва ўсіх энцыклапедыях значыцца: нарадзіўся 8 студзеня 1924 года.

— Насамрэч, я з 1925-га. У партызанах прылісаў сабе год, адтуль і пайшоў. У 1942-м я быў у падрыўной групе атрада «Смерць фашызму».

У 1943-м камсамольцаў паслалі на арганізацыю новага камсамольска-маладзёжнага атрада «Бальшавік». Мяне прызначылі камандзірам падрыўной групы.

«Зімою сорак другога мяне параніла. Разам з Сяргеем Зімініцкім мы мініравалі чыгунку ў сасновым бары паміж Полацкам і Фарынава. Мінус — амаль дваццаць кілаграмаў толу, выплаўленага з артылерыйскіх снарадаў, — паставілі, але адбегчыся далёка не паспелі: цяжка было адольваць завалы з таўшчэзных соснаў, аплеценых дротам і закіндэнным снегам. Выбуху не чуў; памятаю вялізнае, на усё неба, малінава-белае сонца і цікі, вельмі цікі і прыгожы гул, які бомканне маленькіх званоў... Выратаваў мяне Сяргей. Ён першы апрытомнеў, доўга поўзаў па снегавых гурбах, але мяне знайшоў і пацягнуў да лесу. Потым я апрытомнеў таксама і паўзў сам («Пад роднымі клёнамі»).

З баявой характарыстыкі камандзіра дыверсійнай групы партызанскага атрада «Бальшавік» бригады імя Варашчылава А.А. Савіцкіга ад 12 кастрычніка 1944 года:

«Тов. Савіцкі А.А., уроженец горада Полацка Вітэбскай абласці БССР. До войны быў учасніком сярэдняй школы г. Полацка. При окупации г. Полацка фашістскими извергами и организации в этом районе ещё первичных групп партизанского движения молодой юноша, тов. Савіцкі А.А., оставляет свою

жылі разам, ён ніколі ні на каго з членаў сям'і не павысіў голасу. Я не кажу пра тое, што мы былі ідэальнымі дзецьмі. Але калі трэба было тупнуць нагой і крыкнуць, ён гэтага не рабіў. Бацькі цанілі кожную хвіліну жыцця. Яны заўсёды жылі з густам: любілі і добра паесці, і прыгожа апрануцца, і схадзіць у тэатр, наведваць сяброў. Кожнае лета мы ездзілі адпачываць у Крым. Нам было вельмі добра разам. Звязвалі агульныя інтарэсы.

Адной любюю на ўсіх, напрыклад, былі кнігі. Бібліятэка Тоўсцікаў — такая ж, як і пры жыцці гаспадары. У кожным з чатырох пакояў — вялікія кніжныя стэлажы. Тут жа і ваенная літаратура, якой вельмі даражыў Аркадзь Апанасавіч.

родную мату і ідзет в ряды народных мстителей. Вступив в ноябре 1942 года в отряд «Смерть фашизму», тов. Савіцкі вступает добровольно в диверсионную группу партизанского отряда для того, чтобы как можно больше отомстить оккупантам за те ужасы зверств, которые были нанесены белорусскому народу... За период с ноября 1942 по июль 1943 года в партизанском отряде «Смерть фашизму» тов. Савіцкі имеет на своем боевом счету: спущенных под откос вражеских эшелонов с живой силой и техникой — четыре эшелона, подорваны на противотанковых минах — три вражеских автомашины с живой силой, тов. Савіцкім лично были подорваны толом 5 шоссейных мостов и 2 железнодорожных моста, на линии Полоцк — Молодечно, тов. Савіцкім лично было уничтожено 27 немецких солдат и офицеров. За эти подвиги командование отряда «Смерть фашизму» тов. Савіцкіго А.А. дважды представило к правительственной награде.

В июле 1943 года организовывается новый отряд этой же бригады — «Большевик». Тов. Савіцкі А.А. как имеющий большой практический опыт по диверсионной деятельности с первых же дней организации отряда назначается командиром диверсионной группы в количестве 5 человек. За короткое время, т.е. за 4 месяца, тов. Савіцкі выростил группу в 18 человек. <...>

Указом Верховного Совета СССР тов. Савіцкі уже награжден дважды: орденом Красной Звезды и медалью «Партизану Отечественной войны» I степени. Тов. Савіцкі скромный воин, никогда не кичится своими успехами, имел широкий авторитет среди партизанских масс не только нашей бригады, но и всего партизанского движения Белоруссии, его боевые подвиги не раз обсуждались и изучались на партизанских собраниях. На его боевых примерах учились многие партизаны, как надо бить врага».

Усё жыццё Алесь Ануфрыевіч не давала спакою, што «яго» куля дасталася сябру: «Я налісаў верх на смерць майго сябра Колі Паўлава (быў змешчаны ў нашай партызанскай наценна-газеце). Коля шкаляр, як і я. Масквіч,

Фота Сяргея Ніканова

пайшоў у народнае апалчэнне разам з бацькам. Сын быў кантужан, бацька — паранены. Абодва трапілі ў палон. Бацька сканаў ад ран. Коля яго пахаваў і ўцёк з палону. Далучыўся да нашага атрада. Ён быў у маёй падрыўной групе. Аднойчы групу на заданне пад Загацце павёў не я, а Паўлаў. Бо выпай першы снег, а ў мяне валёнкі былі не падбітыя, прамакалі. Усё сваё жыццё я жыў з думкай пра тое, што калі б я пайшоў пад Загацце ў той лістападаўскі вечар... Гэтая мая куля дасталася Паўлаву, маю смерць ён узяў на сябе... А колькі іх, такіх маладзенькіх, загінула. Якая цана заплачана на за сённяшняе жыццё...
 Можна, свет быў бы іншым, калі б жылі тыя мільёны, якія ляглі ў зямлю. Яны, можа, напісалі б найлепшыя песні ці кнігі; можа, яны б зрабілі адкрыцці, якія здзівілі б свет».

Ордэн Славы Алесь Савіцкіга «знайшоўся»... праз 55 гадоў. Пасля вызвалення Беларусі ён прайшоў франтавымі дарогамі. Я не магла не спытаць, дзе больш складана: у партызанах ці ў дзеючай арміі?

— Пра ўсіх страхам франтавога жыцця усё-такі там было лягчэй. Бо ты адчуваў, што за тваёй спінай — шпіталь, магутнасць арміі. Пасля злучэння з часцамі Чырвонай Арміі мы, партызанская моладзь, папоўнілі 3-ці механізаваны Сталінградскі танкавы корпус. Я трапіў у 9-ю гвардзейскую бригаду дэсантнікаў. Дайшла да Шаўляя, там увосень 1944-га была такая страшная калатенка... Мяне параніла — трэці раз за вайну

(да гэтага два разы ў партызанах). Пасля шпітала ў Арэнбургу трапіў на фронт ужо пад змовае наступленне: Варшава, Гдыня... Вайну скончыў у Берліне, пакінуў аўтограф на Рэйхстагу.

Доўгі час не ведаў аб узнагародзе за баі пад Шаўляем. Прайшоў 55 гадоў, аднойчы раздаецца тэлефонны званок: «Гэта з ваенкамата. Мы знайшлі ўзнагародныя дакументы: у 1944-м вы былі ўзнагароджаны ордэнам Славы». Думаю: «Хто ж гэта з нашых хлопцаў-пісьменнікаў мяне разыгрывае? Каб падтрымаць жарт, пытаюся: «І многа нас?». У адказ: «Не, з ордэнам вы адзін. Яшчэ адзін з медалём».

— А вы сапраўды падумалі, што гэта розыгрыш?

— Абсалютна! Аказалася, прайшоў новы ваенкам, даслалі запыт у архіў — і там знайшлі дакументы аб узнагароджаны.

Ён катэгарычна не прымаў фальсіфікацыі Вялікай Айчыннай вайны.

— Я прайшоў «партызанку» з 1942 года і перакананы, што такой аскравай старонкі ў жыцці беларускай зямлі не было — калі паўстаў увесь народ, ад малага да вялікага... Так, шмат разоў бяды засявала сваім чорным насеннем наш край, і стганала ад болю зямелька беларуская. За стагоддзі, што спылі ў нбыт, ваенная ліхалецця пранеслася над нашаю Бацькаўшчынай нямаля, але такога жаху яшчэ не было.

Напісана многа кніг пра вайну, але, мне думаецца, гэта толькі верхні

пласт. Яшчэ будуць створаны новыя кнігі, будзе па-мастакку асэнсавана мужнасць нашага народа. Бо такой мужнасці — мужнасці не асобнага чалавека, а ўсяго народа! — гісторыя Беларусі не ведала. Калі мужнасць становіцца адметнай якасцю народа — гэта ўжо гістарычны факт. І калі сёння той-сёй спрабуе абыгца, аплываць герайчнюю старонку зямлі і народа, уся мая партызанская сутнасць пратэстуе супраць гэтага.

Пакуль я жывы, буду праціць Неба, каб ніколі новыя пакаленні не зведалі гэтага страху, гэтай вайны, гэтай бяды.

Яго раман-споведзь «Пісьмо ў Рай» прысвечаны бацьку. І бацькам.

«Кожнаму з нас на загоне жыццёвага шляху на зямлі небам дараваны толькі дзве дарогі — альбо Рай, альбо Пекла», — налісаў Алесь Савіцкі. І звяртаючыся ў думках да свайго бацькі, дадаў: «Пекла ты адбўў тут, на зямлі. А двойчы туды, як кажуць мудрыя людзі, трапіць немагчыма». Усё жыццё Алесь Ануфрыевіч і было, напэўна, Пісьмом у Рай.

Удава пісьменніка Людміла Барысаўна раскажала: «Ён прасіў пасля смерці прах развезць над родным Полацкам — там, дзе Палата ўпадае ў Дзвіну».

Здаецца, Алесь Савіцкі і пасля сыходу ахоўвае свой родны край, за які змагаўся ў час ваеннай навалы і які абараняў усё жыццё. Цяпер ужо з Нябёсаў шле нам сваё блаславенне...

Татцяна ПАДАЛЯК.

ЛІСТАПАДЫ АРКАДЗЯ ТОЎСЦІКА

Для галоўнага рэдактара «Звязды» журналістыка была справай лёсу

Лістапад... Гэты жоўта-шэры восенскі месяц быў любімым у ветэрана Вялікай Айчыннай вайны, карыфея беларускай журналістыкі, заслужанага работніка культуры Беларусі Аркадзя Апанасавіча ТОЎСЦІКА. «Лістападам» ён называў сваю апошнюю кнігу успамінаў. У лістападзе святкаваў і свой дзень нараджэння. Дарэчы, сёлетні лістапад у старэйшых айчыннага друку быў бы дзевяностым.

на. — Вы не ўяўляеце, што адбывалася ў нас дома. Да нас увесь час нехта прыходзіў, прыязджаў з вёскі: бацька заўсёды іх кудысьці ўладкоўваў, камусьці дапамагаў. У яго гэта было ў крыві. Дзякуючы яму многія журналісты атрымалі кватэры. Ён добра разумее, што чалавеку патрэбна для шчасця. Аркадзь Апанасавіч быў вялікі гуманіст, у тым ліку ў адносінах да сваіх калег-звяздоўцаў.

Журналістыка была для Аркадзя Тоўсціка справай лёсу, хоць ёй ён ні

дзе і не вучыўся. У 1954 годзе скончыў літаратурны факультэт Бабруйскага дзяржаўнага настаўніцкага інстытута, у 1957-м — Мінскі педінстытут (сучасны Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка).

Аркадзь Апанасавіч вельмі любіў людзей, а праца ў газеце была надзвычай багатай на сустрэчы. Частымі гасцямі ў яго кабінце былі многія класікі беларускай літаратуры. Хадзіў на спектаклі да Макаёнка, сябраваў з Шамякіным. Народны пісьменнік БССР ніколі не ўтойваў, што ідэю для рамана «Вазьму твой боль» падказаў яму менавіта Аркадзь Тоўсцік.

Аркадзь Апанасавіч старанна падыходзіў да адбору кадраў у «Звязду». Менавіта ён даў псуўку ў жыццё многім вядомым сёння журналістам. Пра ўсё «свае» кадры, якія потым паспяхова тварылі на глебе журналістыкі, расказаў у кнігах-ўспамінах — «Вяртанне да вытокаў сваіх» і «Лістапад». Такім чынам падзякаваў журналістам за сумленную працу.

Сям'я для Аркадзя Тоўсціка азначала вельмі многае. З жонкай Аленай Рыгораўнай выхавалі сына і дачку. Дачкаліся ўнучка.

— Дома бацька быў вельмі пшчотным і карэктным, — успамінае Ірына Аркадзеўна. — За увесь час, калі мы

жылі разам, ён ніколі ні на каго з членаў сям'і не павысіў голасу. Я не кажу пра тое, што мы былі ідэальнымі дзецьмі. Але калі трэба было тупнуць нагой і крыкнуць, ён гэтага не рабіў. Бацькі цанілі кожную хвіліну жыцця. Яны заўсёды жылі з густам: любілі і добра паесці, і прыгожа апрануцца, і схадзіць у тэатр, наведваць сяброў. Кожнае лета мы ездзілі адпачываць у Крым. Нам было вельмі добра разам. Звязвалі агульныя інтарэсы.

Адной любюю на ўсіх, напрыклад, былі кнігі. Бібліятэка Тоўсцікаў — такая ж, як і пры жыцці гаспадары. У кожным з чатырох пакояў — вялікія кніжныя стэлажы. Тут жа і ваенная літаратура, якой вельмі даражыў Аркадзь Апанасавіч.

Аркадзь Апанасавіч быў вялікі гуманіст, у тым ліку ў адносінах да сваіх калег-звяздоўцаў.

«Ён быў паранены тэмай партызан, — кажа Ірына Тоўсцік. — Збіраў кнігі пра партызанскі рух. Яшчэ ў ЦК КПБ налісаў артыкул пра гісторыю падпольнай «Звязды» ў «Беларускую энцыклапедыю». Потым, калі працаваў у рэдакцыі, з яго падачы ў Мінску, а таксама ў вёсцы Дварэц Любанскага раёна ўвекавечылі ўсе месцы, звязаныя з выхадам падпольнай газеты. Ён лічыў, што толькі герайчняя людзі маглі выпускаць у такіх умовах газету. Вельмі прасякнуўся подзвігам падпольшчыкаў. І тое, што бацька зрабіў, стала данінай памяці ўсім загінулым падчас вайны журналістам».

Ён да апошняга адчуваў сябе запатрабаваным. Пайшоўшы на заслужаны адпачынак, не пераставаў цікавіцца жыццём любімай газеты. Тэлефанаваў у рэдакцыю, калі нешта вельмі крапала. Прыязджаў у Дом друку па запрашэнні тагачаснага галоўнага рэдактара Уладзіміра Наркевіча.

Аркадзь Тоўсцік пайшоў з жыцця ў 2009 годзе. На надмагільным помніку, што на Усходніх могілках, ён такі, якім памятаюць яго родныя і калегі: у левай руцэ трымае разгорнуты нататнік, у правай — асадка. Ён і туды пайшоў журналістам...

Вераніка КАНЮТА, kanyuta@zviazda.by

Фота з архіва Ірыны ТОЎСЦІК

У журналістыцы коле Аркадзя Тоўсціка ведаюць як грамадскага дзеяча і партыйнага работніка, выдатнага публіцыста і мудрага кіраўніка. З сакавіка 1973-га па кастрычнік 1986-га ён рэдагаваў «Звязду» — галоўную партыйную газету краіны. За свае журналістыцкія справы двойчы быў удастоены ордэна Дружбы народаў, двойчы — галоўнай узнагароды Міжнароднай арганізацыі журналістаў, якая існавала ў часы Саветаў Саюза, медаля Юліуса Фучыка (антыфашыста, закатаванага гітлераўцамі, словы якога актуальныя і зараз: «Людзі, будзьце пільнымі!»).

Нарадзіўся Аркадзь Апанасавіч у вёсцы Чыклі Глускага раёна Бабруйскай вобласці (зараз — Магілёўскай). Яго бацька быў старэйшым сельскага Савета, маці займалася гаспадаркай. У сям'і выхоўваліся тры сыны.

Вялікая Айчынная вайна для Аркадзя Тоўсціка была самым цяжкім успамінам. На яго вачах гітлераўцы забілі маці. У партызанах знаходзілася ўся сям'я. Падлетак Аркадзь быў у атрадзе кулямётчыкам, а пасля вызвалення Беларусі «прылісаў» сабе год, каб узяць у войска. Вайна для яго скончылася толькі ў 1950 годзе. Пра тое, што колішні галоўны рэдактар «Звязды» ўзнагароджаны двума баявымі медалямі «За адвагу», у рэдакцыі даведваліся толькі пасля яго смерці.

Нягледзячы на высокія пасады (галоўны рэдактар газеты «Звязда», старшыня праўлення Саюза журналістаў БССР, член ЦК Кампарты Беларусі, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, вядучы спецыяліст Беларускага фонду культуры), Аркадзь Апанасавіч быў вельмі сціплым чалавекам.

— Ён заўсёды імкнуўся дапамагчы людзям, — раскавае яго дачка Іры-

3 калектывам рэдакцыі газеты «Звязда» ў Літве.

Кожная хвілінка, суткі, год маюць свой пачатак і канец. Сам жа ЧАС — бясконцы. Але вечны рух яго прыкметны і найбольш выразны тады, калі зноў надыходзіць ужо пражыты калісьці час года. Напрыклад, восень.

Гэтае дрэўца, каля якога сёлетя я сфатаграфавалі Аляксандра Пятровіча Васько, мы саджалі з ім разам сем гадоў таму. На той час ён працаваў старэйшым Шчучынскага райсавета, цяпер на заслужаным адпачынку. Памятаю, як шмат ён зрабіў, дапамагаючы праводзіць у райцэнтры сустрэчы жыхароў з вядомымі літаратарамі і навукоўцамі, удзельнікамі міжнароднай экспедыцыі «Дарога да святыхняў». Тады ж удзельнік экспедыцыі разам з гараджанамі пасадзілі сад каля будаўнічай пляцоўкі будучай царквы. Рабілі гэта з надзеяй, што падростаць дрэўцы будучы разам з храмам.

Мінуў час. Нашы саджанцы добра прыжыліся. Дрэўца, якое пасадзілі разам з Аляксандрам Пятровічам, ужо вышэйшае за яго самога. А ў дваццаці кроках ад дрэўца расце-падзьмаецца будынак царквы. Верхні паверх храма можна ўбачыць пакуль толькі на праекце, а ў ніжнім ужо праводзяць набажэнствы.

Наўмольнай плынню праплывае час, І я адно прашу у лёсу годна: Каб не змарнелі потым пасля нас Сады і храмы на старонцы роднай. Мы гэты сад ад цяжы збераглі, Мы на пустэчы храм адбудавалі — Дай Божа, каб на спадчыннай зямлі Ніколі чужакі не панавалі.

 Без восені сябе не ўяўляю: Хто ўкрасу залатую мне падорыць, Хто пачастуе новым ураджаем, Куды у зазімак пайду на споведзь? Мяне заўжды чакае храм асвенні, Ў яго цішы ніхто не кажа ўслых. Там цёпла сэрцу ў прахалоднай цені І светла ад бярозак маладых.

ГАСПАДАР,

або Жыццёвыя ўрокі Мікалая Патолічава

ЗПРЫЧЫНЫ асабліва свайго характару народная артыстка СССР Эліна Быстрыцкая ніколі не афішавала адносін з мужчынамі. Вядома, што ў яе было шмат прыхільнікаў у самым акцёрскім асяроддзі, але ніводнаму з мужчын-акцёраў так і не ўдалося растапіць сэрца гэтай моцнай і незвычайна прыгожай жанчыны. Таму і замуж яна пайшла за чалавека іншай прафесіі, старэйшага за яе гадоў на 20. Мужам слаўтай актрысы стаў Мікалай Сямёнавіч Патолічаў, партыйны функцыянер. Ён на працягу 47 гадоў з'яўляўся членам ЦК КПСС, быў намеснікам міністра замежных спраў, міністрам знешняга гандлю СССР. Шэсць гадоў стаў на чале БССР — працаваў першым сакратаром ЦК КПБ.

Эліна Быстрыцкая ўспамінае: «У маладосці мне вельмі падабаўся чыста знешне французскі акцёр Жан Марэ. Рамантычны герой. Але я разумела: любяцца ў артыста — тое ж, што чытаць раманы Дзюма. А ў жыцці... Мой муж быў цікавы чалавек. З ім мне было цікава размаўляць, хадзіць па тэатрах і галерэях, потым абмяркоўваць убачанае, спрачацца, маўчаць... Сваім фарміраваннем я шмат у чым абавязана яму. Колькі ён памятаў, колькі ведаў! Ён любіў гісторыю... Але жанчын ён любіў найбольш за ўсё. Занадта. Добра, калі б я была ў яго адна. Іншае ж немагчыма было перанесці. Некаторыя пераносіць — я не змогла...»

Сярод дзяржаўных дзеячаў савецкай эпохі ёсць імёны, якія не будучы забыты незалежна ад перамаў і сацыяльна-эканамічным і палітычным жыцці на прасторах былой вялікай дзяржавы. Гэта — абавязковая ўмова захавання звязкі часоў, пераемнасці пакаленняў, выхавання высокамаральных асобнасцей да мінулага краіны, яе гісторыі, у тым ліку найноўшай. Мікалай Сямёнавіч Патолічаў займае годнае месца сярод выдатных прадстаўнікоў Савецкага Саюза 30-80-х гадоў. Ён нарадзіўся ў 1908 годзе ў вёсцы Золін Ніжагародскай губерні (на іншых звестках — у сяле з такой жа назвай, але Уладзімірскай губерні) у сям'і ўдзельніка грамадзянскай вайны Сямёна Патолічава — камандзіра 2-й кавалерыйскай брыгады 11-й кавалерыйскай дывізіі 1-й Коннай арміі. У 12 гадоў асірацеў — бацька загінуў у баі з бандамі атамана Шкуро. Рос у сям'і дзядзькі. З дзяцінства зарабляў на жыццё. Вучыўся ў школе ФЭЗ заводу імя Я.М. Свядлова. У 1928 годзе ўступіў ва Усеасяоўную камуністычную партыю (большавікоў). У тым жа годзе быў абраны сакратаром

Эліна Быстрыцкая насіла тытул самай прыгожай жанчыны СССР. І самай любімай...

Дзяржынскага райкама камсамола. З 1931 па 1937 год — студэнт Хіміка-тэхналагічнага інстытута імя Д. Мендзлеева, слухач Ваенна-хімічнай акадэміі РСЧА. У 1940-м — абраны дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР. У 1941—1946 гадах — першы сакратар Чалыбінскага абкама партыі, у 1947—1950-м — першы сакратар Растоўскага абкама. З 1950-га па 1956-ты — першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі. З 1958 па 1985 год — міністр знешняга гандлю СССР.

Двойчы Герой Сацыялістычнай Працы, кавалер дванаццаці ордэнаў Леніна (абсалютны рэкорд, нават Леанід Ільч Брэжнеў столькі не меў).

Такія асноўныя выніковыя даныя, якія характарызуюць працоўны і жыццёвы шлях гэтага чалавека. Аднак знешнія паказчыкі дзейнасці чалавека, нягледзячы на ўсё іх важкасць, не раскрываюць сутнасці, значэння і яго ролі ў жыцці грамадства ў канкрэтных гістарычных умовах.

УГДЫ рэпрэсіі Мікалай Сямёнавіч стаў перакананым прыкладам прынцыповага, мужнага і сумленнага кіраўніка, які на справе даказаў, што і тады можна было абараняць людзей, арыштаваных нявінна або па падзеі, што і ў той суворы час заставалася месца падзвігу, калі ёсць смеласць, адказнасць за лёс людзей, даныненне да ўсяго, што тычыцца іх жыцця, гатоўнасць дзеля гэтага рызыкаваць сабой.

Гэта маглі б пацвердзіць многія вывазеныя з турмаў або іх сваякі, якія засталіся ў жыццё, тыя, каго яму ўдалося абараняць, з якіх яму ўдалося своечасова змясціць ярлык ворага народа. І гэта было ўмоцненне, дзе працаваў Патолічаў у канцы 30-х гадоў, у час Вялікай Айчыннай вайны і ў пасляваенныя гады.

Лёс Мікалая Сямёнавіча Патолічава як сюжэт з рамана, з нейкай эпапеі. Здавалася б, жыццё з першых гадоў яго затаптала: не тое каб падняцца да вяршыняў улады, але і не выжыць. А падняўся так высока — да самага Крамля. Чым патлумачыць гэтае ўзыходжанне? Генамі? Знешнімі абставінамі? Тым і другім?

«...Памятаю, было гэта як быццам бы ўчора, а не паўстагоддзя таму. Паехаў я ў Ніжні Ноўград. У кошыку дзве вялікія бутлі з малаком. На Канавінскім рынку малако нахарсваў. Дзве жанчыны ўзялі мае бутлі, вылілі малако ў свой посуд. Адна з іх дала мне 500 рублёў, другая зрабіла выгляд, што дае мне тысячу, узяла з маіх рук «на рэшту» 500 рублёў, і яны імгненна зніклі. Няяккая ўявіць, які маленькі заплаканы хлопчык бяжэ між гандлёвых радоў, кідаўся пад ногі жанчын, пытаючыся: «Цётка, не вы і мяне малако купілі?»

Такой цётчкі, вядома, не аказалася. Так, без хлеба, без калейкі ў кішні вярнуўся дадому». Дзве цёткі ніжагародскага Канавінскага рынку на ўсё жыццё далі ўрок будучаю міністру знешняга гандлю СССР: на рынку не марудзь, гандлюй так, каб цёбе, тваю краіну ніколі і ніхто не мог падмануць, нават акупы калітальніку.

...Сакавік 1940-га. Пленум ЦК. Сярод выступаючых — Патолічаў. У перапынку да яго падбег узрушаны генерал А.В. Хрулёў: «Дык ты Патолічаў?» — «Так, я Патолічаў». — «У цябе бацька ваенным быў?» — «Так, вышэйшым». — «Камандзір кавалерыйскай брыгады?» — «Так». — «Ён загінуў? Калі? Дзе?» — «У 1920 годзе на Ровеншчыне». — «Слухай, я ж служыў камісарам у гэтай дывізіі». Тут жа Хрулёў — да Варашылава, нешта яму зашаптаў на вуха. Варашылаў — да Сталіна, таксама нешта шпалнуў. І абдова паглядзеў і бок Патолічава. Што за прыпалах? Аказалася, усе трое ведалі камбрыга Сямёна Патолічава. «Але тое, што адзін з яго сыноў — першы сакратар Яраслаўскага абкама партыі, член ЦК, удзельнічае ў рабоце пленума, яны даведаліся ўпершыню, і гэта было для іх нечаканым».

...1942-гі. Як гром сярод яснага неба — распрадажэнне: «...Начальніка Паўднёва-Уральскай чыгуны Малькевіча з работы знялі і аддаць пад суд». Подпіс — Сталін. А суд — трыбунал, ваенны. Літасці не чакай. Малькевіч,

Патолічаў, безумоўна, правадыр, але «Сталь» у ім не адчуваўся. І «шашкай нагала» ён не махаў. Там, дзе ад яго чакалі «сілы ўлады», ён баяжыў і скараў увагай, павагай і дабротай. «Сталь» у ім, вядома, была, але не для таго, каб ламаць іншых, а каб не зламацца самому. Цяжка ўявіць, як ён, яшчэ зусім малады хлопцёк і вельмі «зялёны» кіраўнік, на выгляд лагодны і просты, у тыя ваенныя гады — суровы, бяспітасны, жорсткія — мог трымаць у руках такую «заводскую» вобласць, як Чалыбінская.

Гэта — што датычыцца агульнай сітуацыі, фактаў, лічбаў. За ўсімі імі стаяў Патолічаў. Узгадвае дачка Наталля Трубіціна-Патолічава:

— Спачатку ў Чалыбінск прыехала мама сёстра — Соф'я Іванаўна з двума дзецьмі. Яна ўцэкала праз усю краіну з Чарнігава, дзе і былі першыя бамбёжкі. Дабраліся да Урала амаль год. Гэта былі першыя нашы сваякі. Пасля іх прыехала цётка Клава (другая мама сёстра) з трыма дзецьмі. Самай маленькай, Волі, было некалькі месяцаў. Для нас усё гэта было нечакана, палыхала страшнае слова — эвакуацыя... Нас было шмат: восем дзяцей, шэсць дарослых. Размяшчаліся мы ў двух пакоях і кухні. Памятаю, быў яшчэ татаў кабінет, але нас туды не пусkali. Мама ўмудралася ўсё кудысьці перасоўваць: «Ты тут будзеш спаць, ты — тут...» Я не бачыла, каб да кагосьці яшчэ ў нашым доме за гады вайны прыехала столькі эвакуіраваных сваякоў. Жылі мы на адной татавай зарплату, ды яшчэ на тое, што атрымлівалі сёстры таты і мамы па вайсковых атэстацкіх мукху.

Мы усё раслі дружна. Выхоўвалі нас вельмі строга, таму што лічылі, што менавіта гэта нас нежак зацэпае. Ежы не хапала. Памятаю, як стараліся мама і цётка Соф'я, калі гатавалі суп, каб хоць нешта пажыўнае пакласці туды для нас — адну бульбонку, адну моркаўку, лыжачку нейкай крупы. Суп — гэта было самае таннае для вялікай сям'і. Памятаю, як усё мае цёткі на ўсю рэзлі капусту, закладвалі яе ў зомку. Паколькі халадзільнікаў не было, то гэтую бочку ставілі на балкон. І вось ўзімку ў 40 градушам марозу цётка Соф'я выходзіла на балкон з сякерай, адсякала кавалек квашанай капусты і заносіла гэтую здабычу ў дом. І мы таты варылі велізарную каструлю капусту, каб хапіла на ўсю нашу вялікую сям'ю.

Была ў нас яшчэ і свая бульбяная градка. Вось ў яе наша кухня. Так што вайна засталася ў памяці пацучцём вялікага і бясконцага голаду... У першыя пасляваенныя гады Мікалай Сямёнавіч працаваў над аднаўленнем разбуранай вайной народнай гаспадаркі краіны.

У Растоўскай вобласці (куды ён быў пераправаны ў 1947-м) пасля выгнання акупантаў былі разбураны і затоплены ўсё вугальныя шахты басейна, у руінах ляжалі заводы і жыллыя кварталы Растова-на-Доне і іншых гарадоў.

Аднаўленне вугальнай прамысловасці вялося найбольш інтэнсіўна, значна аперэджваючы іншыя галіны. І вось вынік: ужо ў 1948 годзе здабыча вугалю ў вобласці ў 1,5 разы перавысіла даваенны ўзровень.

У тым жа годзе завершана аднаўленне гіганта сельскагаспадарчага машынабудавання — завода «Растсельмаш» — і распачата масавая вытворчасць камбайнаў і іншых сельскагаспадарчых машынаў.

У Растове-на-Доне, у самым ценце горада, многія гады гураваліся склады вугалю, пяску, лесу і солі. Непроходная грязь. Метадам народнай будоўлі за некалькі месяцаў на гэтым месцы пабудавалі выдатную набыржэную, якая стала ўпрыгажэннем горада. Доўгія гады жыццзя яе так і называлі — «набыржэная Патолічава», хоць фармальна яна называлася, вядома, інакш.

АДЧАС Вялікай Айчыннай вайны найбольш цяжка ў праправаванні выпалі на долю

беларускага народа. У шматпакутнай Беларусі кожны чввёрты загінуў. І гэта, не лічычы 810 тысяч беларусаў, якія палі на фронце. З 270 гарадоў і раённых центраў разбурана і спалена 209.

Да пачатку 1946-га прамысловасць Беларусі апынулася на ўзроўні 1928 года, а ў 1950-м даваенны ўзровень вытворчасці ўжо быў пераўздыдзены на 15%. Разам з аднаўленнем разбуранай гаспадаркі ў Мінску вялося адначасовае будаўніцтва аўтамабільнага і трактарнага заводаў.

У 1950 годзе распрацоўваўся трактар «Беларусь», а 25-тонныя МАЗы — зубры — праходзілі выпрабаванні. У другой пасляваеннай пяцігодцы (1951-1955) Беларусь ператварылася ў адзін з найбольш індустрыяльна развітых рэгіёнаў СССР.

Былі арганізаваны выбар радыё-і тэлевізійнай апаратуры, вытворчасць станкоў, пачотных ліній, падшыпнікаў, веласіпэдаў і матэцыклаў, створаны прадпрыемствы дакладнай механікі, оптыкі, ЭВМ. Атрымалі развіццё хімічная і нафтахімічная прамысловасць.

У гэты час (1950—1956 гады) Мікалай Патолічаў быў першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі. Характэрны для яго грунтоўны і карэктны стыль працы, беражлівасць і чупля адносін да людзей, гатоўнасць зрабіць усё магчымае для вырашэння шматлікіх і цяжкавыканальных праблем рэспублікі прынёслі яму вялікі аўтарытэт і шчырую павагу сярод партыйных і гаспадарчых работнікаў, творчай інтэлігенцыі і вучоных.

«Памятаю, наш дзень пачынаўся з таго, што тата падыходзіў да акна і казаў: «Зноў дождж, ураджай не зборю — мяне расстраляюць». Потым я сама па равіцах глядзела ў акно: дажджу няма, значыць, тату не расстраляюць...»

Напрыклад, пры Патолічаве вырашылі ўзводзіць будынак мінскага цырка менавіта на тым месцы, дзе ён стаіць цяпер. Міхаіл Валодзін у кнізе «Мінскія гісторыі» згадвае пра славетную нашу спявачку Александроўскую, якая папрасіла пабудаваш будынак цырка побач з яе домам. Да таго месца для цырка меркавалася выдзеліць на ўскраіне горада, у раёне сённяшняй станцыі метра «Магілёўская». Але як жа можна было адмовіць Ларысе Пампееўне?

Патолічава ў Мінску шчыра паважалі. Пра гэта, у прыватнасці, сведчыць рэзкі, калі не адзіны, эпізод у пасляваеннай савецкай гісторыі. Праз тры гады над яго галавой «сабраліся хмары». Па патрабаванні Лаўрэнца Берыя б сакавіка 1953-га (яшчэ не пахаваны Сталін) Патолічава быў выведзены са складу Прэзідыума ЦК КПСС. Неўзабаве ЦК прыняў рашэнне аб яго вывазленні з пасады і абранні

Яму толькі што патэлефанаваў з Масквы міністр дзяржбяспекі Літвы Пётр Паўлавіч Кандакоў і прасіў тэрмінова перадаць мне, што Берыя распрацаваў плин разгорм кіруючых кадраў у рэспубліках. Ён толькі што з кабінета Берыі і ўсё гэта бачыў і чуў. Мяркуючы, што усё гэта робіць Берыя без ведама Цэнтральнага камітэта і ў яго нейкія ўласныя мэты, Кандакоў вырашыў праз Баскавава інфармаваць мяне. Кандакоў папярэдзіў, што па ўказанні Берыі ва ўмовах самай строгай сакрэтнасці на асоб, якія падлягаюць па яго рэкамендацыі зняццю з працы, падбіраюцца матэрыялы, каб можна было прад'явіць абвінавачванні ў парушэнні ленынскай нацыянальнай палітыкі партыі на месцах і ў дрэнным кіраўніцтве сельскай гаспадаркай.

Па гэтым злавесным плане спачатку павінен быць зняты першы сакратар ЦК Кампартыі Украіны Г.М. Мельнікаў, другім М.С. Патолічаў — першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі. Раімся з Баскававым — як быць? Трэба падрыхтавацца і ехаць у Маскву, у ЦК партыі.

У Маскве Мікалай Патолічаў сустраў ужо вызваленага ад працы Г.М. Мельнікава, меў гутаркі з сакратаром ЦК КПСС М.М. Шаталіным, старшынёй Савета Міністраў СССР Г.М. Маланковым, сакратаром ЦК КПСС М.С. Хрушчовым. Усе яны сцвярджалі, што няма ніякага рашэння аб зняцці Патолічава, і запэўнівалі: усё застанецца па-ранейшаму.

Вось што ўспамінае сам Мікалай Сямёнавіч аб далейшых падзеях: «Усё праяснела, калі праз некалькі дзён патэлефанаваў мне ў Мінск Хрушчоў і паведамаў, што... Далей ужо ішлі знаёмыя фармулёўкі: «За парушэнне ленынскай нацыянальнай палітыкі, за...» План Берыі пачаў увасабляцца ў жыццё. На другой фразе я пералынуў Хрушчова: — Усё гэта мне даўно вядома. Даўно, таварыш Хрушчоў. На гэтым размова скончылася. Баскаваў сядзеў спахмурнелы. — Што засмуціла, дружа? — пытаўся ў яго. — Берыя прымусіць мяне пісаць. — Што? — Пісаць на цябе. Ты ведаеш яго прыёмы. Тут надыйшла чарга задумацца і мне.

— Прымусіць, — пагадзіўся я. Здавалася б, лёс чалавека быў прадвызначаны. Аднак у ходзе абмеркавання пытання падзеі на Пленуме ЦК Кампартыі Беларусі сталі развівацца наўсперак сцэнарны зварот. Партыйныя работнікі розных узроўняў, кіраўнікі з месцаў, інтэлігенцыя (Якуб Колас, у прыватнасці) не пагадзіліся з прапановай з Масквы, падтрымалі і ўхвалілі дзейнасць М.С. Патолічава.

Зноў абралі яго партыйным кіраўніком Беларусі. Ён прабыў у рэспубліцы звыш тры гады. Як і раней, працуючы ў Беларусі, Патолічаў абараняў людзей ад неабгрунтаваных абвінавачванняў у слабасці кіраўніцтва, спраб скампраметаваць іх, узвесці паклёб.

Ён не дапусціў расправы над С.В. Прытыцкім, былым падполшчыкам і партызанам, шырока вядомым у рэспубліцы дзеячам, які стаў пасля старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларусі. У 1950 годзе абараняў ад суб'ектыўнага П.М. Машэрава, які працаваў тады сакратаром ЦК камсамола рэспублікі, і вывёў яго з пад удару, які быў падрыхтаваны да пленума ЦК камсамола.

У 1951 годзе Мікалай Сямёнавіч зборю ад паклёпу вядомага вучонага, прэзідэнта Акадэміі навук Беларусі Васіля Феафілавіча Купрэвіча. Гэта толькі асобныя прыклады.

Дарваўшыся да ўлады пасля смерці І.В. Сталіна, Мікіта Хрушчоў у 1954 годзе працягваў спробы зноў пераадзіць тэрыторыю Беларусі: Па-

першым сакратаром ЦК КПБ Міхаіла Зяміна, які быў у той час другім сакратаром. Пачалася барацьба за пасадку кіраўніка Кампартыі Беларусі. У мемуарах М.С. Патолічава «Ад сумленна свайго не адмовіўся» (М., 1995) ёсць такія радкі: «І вось некалькі познім вечарам Баскаваў (міністр дзяржбяспекі БССР) прыйшоў да мяне ў ЦК. Па твары бачу, чымосьці вельмі ўсхваляваны. Сеў і маўчыць. Я з трыгой чаю. Нарэшце ён раскажаў мне наступнае.

Яму толькі што патэлефанаваў з Масквы міністр дзяржбяспекі Літвы Пётр Паўлавіч Кандакоў і прасіў тэрмінова перадаць мне, што Берыя распрацаваў плин разгорм кіруючых кадраў у рэспубліках. Ён толькі што з кабінета Берыі і ўсё гэта бачыў і чуў. Мяркуючы, што усё гэта робіць Берыя без ведама Цэнтральнага камітэта і ў яго нейкія ўласныя мэты, Кандакоў вырашыў праз Баскавава інфармаваць мяне. Кандакоў папярэдзіў, што па ўказанні Берыі ва ўмовах самай строгай сакрэтнасці на асоб, якія падлягаюць па яго рэкамендацыі зняццю з працы, падбіраюцца матэрыялы, каб можна было прад'явіць абвінавачванні ў парушэнні ленынскай нацыянальнай палітыкі партыі на месцах і ў дрэнным кіраўніцтве сельскай гаспадаркай.

Па гэтым злавесным плане спачатку павінен быць зняты першы сакратар ЦК Кампартыі Украіны Г.М. Мельнікаў, другім М.С. Патолічаў — першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі. Раімся з Баскававым — як быць? Трэба падрыхтавацца і ехаць у Маскву, у ЦК партыі.

У Маскве Мікалай Патолічаў сустраў ужо вызваленага ад працы Г.М. Мельнікава, меў гутаркі з сакратаром ЦК КПСС М.М. Шаталіным, старшынёй Савета Міністраў СССР Г.М. Маланковым, сакратаром ЦК КПСС М.С. Хрушчовым. Усе яны сцвярджалі, што няма ніякага рашэння аб зняцці Патолічава, і запэўнівалі: усё застанецца па-ранейшаму.

Вось што ўспамінае сам Мікалай Сямёнавіч аб далейшых падзеях: «Усё праяснела, калі праз некалькі дзён патэлефанаваў мне ў Мінск Хрушчоў і паведамаў, што... Далей ужо ішлі знаёмыя фармулёўкі: «За парушэнне ленынскай нацыянальнай палітыкі, за...» План Берыі пачаў увасабляцца ў жыццё. На другой фразе я пералынуў Хрушчова: — Усё гэта мне даўно вядома. Даўно, таварыш Хрушчоў. На гэтым размова скончылася. Баскаваў сядзеў спахмурнелы. — Што засмуціла, дружа? — пытаўся ў яго. — Берыя прымусіць мяне пісаць. — Што? — Пісаць на цябе. Ты ведаеш яго прыёмы. Тут надыйшла чарга задумацца і мне.

— Прымусіць, — пагадзіўся я. Здавалася б, лёс чалавека быў прадвызначаны. Аднак у ходзе абмеркавання пытання падзеі на Пленуме ЦК Кампартыі Беларусі сталі развівацца наўсперак сцэнарны зварот. Партыйныя работнікі розных узроўняў, кіраўнікі з месцаў, інтэлігенцыя (Якуб Колас, у прыватнасці) не пагадзіліся з прапановай з Масквы, падтрымалі і ўхвалілі дзейнасць М.С. Патолічава.

Зноў абралі яго партыйным кіраўніком Беларусі. Ён прабыў у рэспубліцы звыш тры гады. Як і раней, працуючы ў Беларусі, Патолічаў абараняў людзей ад неабгрунтаваных абвінавачванняў у слабасці кіраўніцтва, спраб скампраметаваць іх, узвесці паклёб.

Ён не дапусціў расправы над С.В. Прытыцкім, былым падполшчыкам і партызанам, шырока вядомым у рэспубліцы дзеячам, які стаў пасля старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларусі. У 1950 годзе абараняў ад суб'ектыўнага П.М. Машэрава, які працаваў тады сакратаром ЦК камсамола рэспублікі, і вывёў яго з пад удару, які быў падрыхтаваны да пленума ЦК камсамола.

У 1951 годзе Мікалай Сямёнавіч зборю ад паклёпу вядомага вучонага, прэзідэнта Акадэміі навук Беларусі Васіля Феафілавіча Купрэвіча. Гэта толькі асобныя прыклады.

Дарваўшыся да ўлады пасля смерці І.В. Сталіна, Мікіта Хрушчоў у 1954 годзе працягваў спробы зноў пераадзіць тэрыторыю Беларусі: Па-

першым сакратаром ЦК КПБ Міхаіла Зяміна, які быў у той час другім сакратаром. Пачалася барацьба за пасадку кіраўніка Кампартыі Беларусі. У мемуарах М.С. Патолічава «Ад сумленна свайго не адмовіўся» (М., 1995) ёсць такія радкі: «І вось некалькі познім вечарам Баскаваў (міністр дзяржбяспекі БССР) прыйшоў да мяне ў ЦК. Па твары бачу, чымосьці вельмі ўсхваляваны. Сеў і маўчыць. Я з трыгой чаю. Нарэшце ён раскажаў мне наступнае.

яму толькі што патэлефанаваў з Масквы міністр дзяржбяспекі Літвы Пётр Паўлавіч Кандакоў і прасіў тэрмінова перадаць мне, што Берыя распрацаваў плин разгорм кіруючых кадраў у рэспубліках. Ён толькі што з кабінета Берыі і ўсё гэта бачыў і чуў. Мяркуючы, што усё гэта робіць Берыя без ведама Цэнтральнага камітэта і ў яго нейкія ўласныя мэты, Кандакоў вырашыў праз Баскавава інфармаваць мяне. Кандакоў папярэдзіў, што па ўказанні Берыі ва ўмовах самай строгай сакрэтнасці на асоб, якія падлягаюць па яго рэкамендацыі зняццю з працы, падбіраюцца матэрыялы, каб можна было прад'явіць абвінавачванні ў парушэнні ленынскай нацыянальнай палітыкі партыі на месцах і ў дрэнным кіраўніцтве сельскай гаспадаркай.

Па гэтым злавесным плане спачатку павінен быць зняты першы сакратар ЦК Кампартыі Украіны Г.М. Мельнікаў, другім М.С. Патолічаў — першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі. Раімся з Баскававым — як быць? Трэба падрыхтавацца і ехаць у Маскву, у ЦК партыі.

У Маскве Мікалай Патолічаў сустраў ужо вызваленага ад працы Г.М. Мельнікава, меў гутаркі з сакратаром ЦК КПСС М.М. Шаталіным, старшынёй Савета Міністраў СССР Г.М. Маланковым, сакратаром ЦК КПСС М.С. Хрушчовым. Усе яны сцвярджалі, што няма ніякага рашэння аб зняцці Патолічава, і запэўнівалі: усё застанецца па-ранейшаму.

Вось што ўспамінае сам Мікалай Сямёнавіч аб далейшых падзеях: «Усё праяснела, калі праз некалькі дзён патэлефанаваў мне ў Мінск Хрушчоў і паведамаў, што... Далей ужо ішлі знаёмыя фармулёўкі: «За парушэнне ленынскай нацыянальнай палітыкі, за...» План Берыі пачаў увасабляцца ў жыццё. На другой фразе я пералынуў Хрушчова: — Усё гэта мне даўно вядома. Даўно, таварыш Хрушчоў. На гэтым размова скончылася. Баскаваў сядзеў спахмурнелы. — Што засмуціла, дружа? — пытаўся ў яго. — Берыя прымусіць мяне пісаць. — Што? — Пісаць на цябе. Ты ведаеш яго прыёмы. Тут надыйшла чарга задумацца і мне.

— Прымусіць, — пагадзіўся я. Здавалася б, лёс чалавека быў прадвызначаны. Аднак у ходзе абмеркавання пытання падзеі на Пленуме ЦК Кампартыі Беларусі сталі развівацца наўсперак сцэнарны зварот. Партыйныя работнікі розных узроўняў, кіраўнікі з месцаў, інтэлігенцыя (Якуб Колас, у прыватнасці) не пагадзіліся з прапановай з Масквы, падтрымалі і ўхвалілі дзейнасць М.С. Патолічава.

Зноў абралі яго партыйным кіраўніком Беларусі. Ён прабыў у рэспубліцы звыш тры гады. Як і раней, працуючы ў Беларусі, Патолічаў абараняў людзей ад неабгрунтаваных абвінавачванняў у слабасці кіраўніцтва, спраб скампраметаваць іх, узвесці паклёб.

Ён не дапусціў расправы над С.В. Прытыцкім, былым падполшчыкам і партызанам, шырока вядомым у рэспубліцы дзеячам, які стаў пасля старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларусі. У 1950 годзе абараняў ад суб'ектыўнага П.М. Машэрава, які працаваў тады сакратаром ЦК камсамола рэспублікі, і вывёў яго з пад удару, які быў падрыхтаваны да пленума ЦК камсамола.

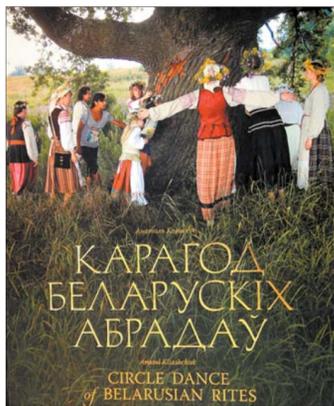
У 1951 годзе Мікалай Сямёнавіч зборю ад паклёпу вядомага вучонага, прэзідэнта Акадэміі навук Беларусі Васіля Феафілавіча Купрэвіча. Гэта толькі асобныя прыклады.

Дарваўшыся да ўлады пасля смерці І.В. Сталіна, Мікіта Хрушчоў у 1954 годзе працягваў спробы зноў пераадзіць тэрыторыю Беларусі: Па-

першым сакратаром ЦК КПБ Міхаіла Зяміна, які быў у той час другім сакратаром. Пачалася барацьба за пасадку кіраўніка

■ Ведай нашых!

«ДЗЕ КАРАГОД ХОДЗІЦЬ, ТАМ ЖЫТА РОДЗІЦЬ...»

З кароткай ці даўжэйшай прадмовы, з уступнага слова аўтара пачынаюцца многія кнігі. Гэта — «Карагод беларускіх абрадаў» (Мінск, «Беларусь», 2015) — не выключэнне. «Свае, непаўторныя, уласцівыя ёй адной абрады — як сведчанне самабытнасці і этнічнай унікальнасці — ёсць у кожнай, нават самай маленькай нацыі. Што ўжо казаць пра нас, беларусаў! Тут у спрадвечнае кола дзён уплечена вялікае мноства і свят, і абрадаў. Яны зарадзіліся тысячагоддзі таму і не толькі беражліва захоўваліся, але і ўзбагачаліся, перадаваліся з пакалення ў пакаленне».

Можна сказаць, з гэтых слоў (бо найперш, на вокладцы — здымак) пачынаецца новы, поўнакаляровы фотаальбом Анатоля КЛЕШЧУКА, яго расповед пра нашы беларускія свята і абрады. Сярод іх і зімовыя, і вясновыя, і летнія, і восеніскія... Як добра вядомыя і ўсім любімыя — Каляды, Вялікдзень, Купалле, Дзяды, так і ўнікальныя — «Праводзіны Русалкі», «Пахаванне стралы», «Жаніцтва ко-

міна». «Юраўскі карагод»... Асобныя з іх узяты пад ахову дзяржавы, а «Каляды Цары» з вёскі Семежава Капыльскага раёна і наогул уключаны ў Спіс культурных каштоўнасцяў ЮНЕСКА.

Вы чамусьці не ведаеце гэтых абрадаў?

Тады фотаальбом прызнанага (нават за мяжой) фотамастака-звязздоўца — для вас, бо пад вокладкай не толькі пэўна інфармацыя (як нашы продкі рыхтаваліся да свят, што елі-пілі, сьпявалі ды танцавалі), тут адлюстраваны сам, так бы мовіць, працэс. Вось калядоўшчыкі з традыцыйнай казой і звяздой на вясковым вуліцы, вось строй тых «цароў», перад якімі венікам падмятаецца сцэжка, вось жаніцтва Цярэшкі, пахаванне стралы і нават... Вясны, вось зажынкі і дажынкі, вось памінае продкаў і перанос свечкі...

У фотаальбоме, як і трэба чакаць, сотні радкі па сіле гучання здымкаў. Тут і Русалле «над ракой Арсай», і «Чырчка» з палескай вёскі Тонез, і Купалле ў мястэчку Ракаў, тут Каляда на дубе ў вёсках Новіны ды Чыхажа, што

на Бярэзіншчыне, тут, вядома ж, традыцыйнае гуканне вясны ў знакамітай Вязынцы...

І ўсюды, як той казаў, жыццё, усюды людзі. Недзе — вельмі пажылыя, з аветранымі тварамі і спрацаванымі рукамі, недзе — зусім маладыя, а то і малыя. Ім цікава паглядзець, цікава далучыцца.

Дарэчы, магчыма, што якраз праз гэтую дзіцячую цікавасць, і з'явіўся... фотаальбом.

«Некалі мяне яшчэ малага вясковыя цёткі бралі з сабой у поле на зажынку, — угадвае Анатоль Кляшчук. — А потым, падросшы, ужо сам разам з іншымі калядаваў ды хадзіў у валачобнікі, скакаў цераз купальскія вогнішчы. І пры гэтым заўсёды хацеў зразумець таямніцу таго ці іншага абраду, адчуць, што канкрэтна ўкладвалі ў яго нашы прашчурны».

Апроч таго, вышываныя кашулі і фартушкі, ручнікі, камізэлькі, брылі, паясы самі, што называецца, «прасліся» ў аб'екты фотамайстра, цягам многіх гадоў клікалі яго ў дарогі, часцяком — у самыя далёкія куткі Беларусі. Сведчанне таму — подпісы да здымкаў. Кштальт «Страла». Фотаздымкі праводзіліся ў 2010, 2011, 2012, 2014 гадах у вёсках Казакіцкі Балсунь, Стаўбун і Неглюбка Веткаўскага раёна» альбо «Вялікдзень...Здымкі 19 і 20 красавіка 2014 года ў вёсцы Данілевічы (былая назва Данілегі) Лельчыцкага раёна»...

Фотарэпартажы з гэтых і многіх іншых паездкаў-камандзіровак потым друкаваліся ў газетах і часопісах: найперш, вядома ж, у «Звяздзе», «Роднай прыродзе», дэманстраваліся на многіх фотавыставах (заўважым, не кожны фатограф можа пахваліцца персанальнымі ў штаб-кватэры ААН у Нью-Ёрку, у будынку Еўрапарламента ў Бруселі, у Палацы Лігі Нацый у Жэневе, у нашым Нацыянальным музеі, у Бундэстагу).

Цяпер частка здымкаў (на жаль, не вельмі вялікая!) змясцілася пад вокладкай чарговага фотаальбома.

Змясцілася, як заўважае аўтар, не толькі для таго, каб яшчэ раз паказаць, які багаты наш край — сваёй прыгажосцю, сваімі людзьмі, сваімі абрадамі і традыцыямі, але і нагадаць, што на карце Беларусі ўсё менш і менш нашых спрадвечных вёсак і вёсчак. І адпаведна ўсё менш і менш... месца для праўдзівага самабытнасці. Сыходзяць, на жаль, і сапраўдныя носьбіты, сыходзяць шчырыя энтузіясты, а з імі — многія з беларускіх свят і абрадаў, нематэрыяльная спадчына, якую так лёгка страціць...

«А таму, калі хоць нехта, пагартаўшы альбом, успомніць, які некалі ў яго мясячнім хадзілі калядаваць, і паспрабуе вярнуць гэты звычай, я задаволюся», — кажа Анатоль Кляшчук.

Пра задавальненне, якое атрымаюць героі яго здымкаў, іх родныя і блізкія, а таксама шырокае, дасць Бог, кола чытачоў-гледачоў і казаць не трэба.

Валянціна ДОУНАР.
dounar@zviazda.by

ПРАВИЛА ПРОВЕДЕНИЯ РЕКЛАМНОЙ ИГРЫ

«Купи Shamtu и выиграй каникулы в Сочи!»

Настоящие правила проведения рекламной игры (далее – Правила) разработаны в соответствии с Положением о проведении рекламных игр на территории Республики Беларусь, утвержденным Указом Президента Республики Беларусь №51 от 30.01.2003, и определяют порядок проведения рекламной игры «Купи Shamtu и выиграй каникулы в Сочи!» (далее – Рекламная игра).

- 1. Организатор рекламной игры.**
Организатором Рекламной игры является Издательско-производственное частное унитарное предприятие «Проспектпресс» (УП «Проспектпресс»), Республика Беларусь, г. Минск, ул. Интернациональная, 16-302, info@fcb.by, УНП 101520868 (далее – Организатор).
- 2. Наименование Рекламной игры:** «Купи Shamtu и выиграй каникулы в Сочи!»
- 3. Территория проведения Рекламной игры:** территория Республики Беларусь.
- 4. Цель проведения Рекламной игры.**
Целью Игры является стимулирование реализации продукции торговой марки Shamtu.
- 5. Срок начала и окончания рекламной игры:** с 16.11.2015 г. по 11.04.2016 г. (включая период проведения розыгрыша, выдачи призов, опубликования результатов).
- 6. Состав комиссии по проведению Рекламной игры:**
 - Председатель комиссии: Лукашевич Ольга Викторовна, региональный менеджер PG, отдел MS&P P&G IOOO «АЛИДИ-Вест»;
 - Члены комиссии: Лукашевич Ольга Викторовна, региональный менеджер PG, отдел MS&P P&G IOOO «АЛИДИ-Вест»; Чекин Ксения Ивановна, специалист по координации проектов, отдел MS&P P&G IOOO «АЛИДИ-Вест»; Попко Анастасия Юрьевна, ведущий специалист по рекламе, УП «Проспектпресс»; Рыжук Евгений Анатольевич, начальник отдела по организации мероприятий, Иностранное унитарное производственно-торговое предприятие «Адверком»; Заяц Марина Сергеевна, специалист по рекламе, УП «Проспектпресс».
- 7. Условия, при соблюдении которых физическое лицо становится участником Рекламной игры.**
7.1. Сроки совершения покупок и регистрации на участие в рекламной игре – с 16.11.2015 г. по 01.03.2016 г.:
 - 1-й этап: с 16.11.2015 г. по 29.11.2015 г.
 - 2-й этап: с 30.11.2015 г. по 13.12.2015 г.
 - 3-й этап: с 14.12.2015 г. по 27.12.2015 г.
 - 4-й этап: с 28.12.2015 г. по 10.01.2016 г.
 - 5-й этап: с 11.01.2016 г. по 24.01.2016 г.
 - 6-й этап: с 25.01.2016 г. по 07.02.2016 г.
 - 7-й этап: с 08.02.2016 г. по 21.02.2016 г.
 - 8-й этап: с 22.02.2016 г. по 01.03.2016 г.
 7.2. Для участия в Рекламной игре необходимо в срок с 16.11.2015 г. по 01.03.2016 г.:
 - 7.2.1. Приобрести не менее одной единицы продукции торговой марки Shamtu на любую сумму, в любой торговой точке на территории Республики Беларусь.
 - 7.2.2. Получить кассовый чек у кассира.
 - 7.2.3. Сохранить кассовый чек покупки.
 - 7.2.4. Заполнить Электронную анкету участника (далее – Анкета) на сайте alidi-distribution.by, указав следующую обязательную информацию: фамилия, имя, отчество (полностью) участника; пол; дата рождения; адрес постоянного проживания; контактный телефон (в международном формате – +375 XX XXX XX XX) и адрес электронной почты (при наличии); название торгового объекта, в котором была приобретена продукция; номер кассового чека, дату совершения покупки.
 - 7.2.5. Загрузить читаемое изображение кассового чека, подтверждающего покупку продукции, участвующей в рекламной игре, на сайт alidi-distribution.by.
 - 7.2.6. Кассовый чек участник Игры оставляет у себя для предъявления в случае выигрыша.

- 8. Участники рекламной игры.**
8.1. В Рекламной игре могут принимать участие граждане, постоянно проживающие на территории Республики Беларусь, а также граждане, имеющие вид на жительство на территории Республики Беларусь.
- 8.2. Участником Рекламной игры не может быть лицо, состоящее в трудовых отношениях с организатором, его близкие родственники, а также лица, находящиеся с таким лицом в отношениях свойства.**
- 8.3. Участник Рекламной игры имеет право принимать участие неограниченное количество раз при условии соблюдения п. 7.2. Настоящих Правил. Конфиденциальность информации каждого зарегистрированного участника гарантируется.**
- 8.4. Организатор имеет право не рассматривать Анкеты, заполненные с нарушением п. 7.2.4. или неполностью, а также кассовые чеки участников, не соответствующие требованиям п. 7.2.5. Настоящих Правил.**
- 8.4.1. В случае, если Анкета участника по решению Организатора не будет приниматься участие в розыгрыше (в соответствии с п. 8.4.), Участник получает уведомление по электронной почте.**
- 8.5. Участие в Рекламной игре автоматически подразумевает согласие участника Игры следовать всем условиям настоящих Правил.**
- 8.6. Организатор не несет ответственность за достоверность предоставленной участниками Рекламной игры информации.**
- 8.7. Организатор не вступает в спор в случае возникновения споров об определении принадлежности кассовых чеков тому или иному лицу.**
- 8.8. Анкеты, содержащие поддельные данные, к участию в Рекламной игре не допускаются. Идентификация Анкет осуществляется силами Организатора Рекламной игры. Организатор имеет право проводить дополнительные экспертизы Анкет, в том числе с привлечением экспертов.**
- 9. Призовой фонд Рекламной игры (состав, размер Призового фонда и источники его формирования).**
Призовой фонд сформирован до начала Рекламной игры за счет денежных средств и имущества ИООО «АЛИДИ-Вест» (далее – Заинтересованное лицо) в размере **61 290 717 (Шестьдесят один миллион двести девяносто тысяч семьсот семнадцать) белорусских рублей с НДС.**

Состав призового фонда:

Наименование приза	Количество, шт.	Цена за единицу, бел. руб. с НДС	Общая сумма, бел. руб. с НДС
Главный приз. Туристическая поездка в г. Сочи на 5 (пять) человек стоимостью 46 769 193 белорусских рубля. (2 (две) взрослых + 3 (трое) детей до 12 лет) на 8 дней/7 ночей Включено: - проезд: авиaperелет Минск–Сочи–Минск (эконом-класс), трансфер аэропорт–отель–аэропорт; - проживание: отель уровня 4*, размещение в 2-х стандартных номерах – питание: завтрак Дата поездки: открытая дата начала поездки в период, май 2016, за исключением дат 01.05.2016–10.05.2016 г. на вышеуказанных условиях	1 (один)	53 627 693	53 627 693
Денежный приз в размере 6 858 500 белорусских рублей (компенсация подоходного налога) Призы второго уровня. Мультиварка Panasonic SR-TMН10АТW	8 (восемь)	776 820	6 214 560
Призы третьего уровня. Набор из 6 шампуней по 380 мл. каждый (Шампунь Shamtu с экстрактом женьшеня, Шампунь Shamtu Свежесте ментола для мужчин, Шампунь Shamtu с экстрактом ржи, Шампунь Shamtu с экстрактом ромашки, Шампунь Shamtu с экстрактами фруктов, Шампунь Shamtu с экстрактом крапивы)	16 (шестнадцать)	90 529	1 448 464
ВСЕГО:	25 (двадцать пять)		61 290 717

- 10. Дата, место и порядок проведения розыгрышей призового фонда.**
10.1. В розыгрышах Призов всех уровней принимают участие все Анкеты участников, прошедшие регистрацию и допущенные к розыгрышам в соответствии с настоящими Правилами.
10.1.1. Победители Рекламной игры определяются следующим образом:
 - по окончании каждого этапа Рекламной игры (пункт 7.1.), все Анкеты участников, зарегистрированные в период текущего этапа, оформляются в Карточку участников и участвуют в розыгрыше призов в соответствующем этапе;
 - карточки участников опускаются в лототрон, перемешиваются и извлекаются случайным образом из лототрона Членом комиссии;
 - при соответствии анкеты, извлеченной из лототрона, п.п. 7.1.–7.2.5., объявляется победитель;
 - одно и то же лицо в одном розыгрыше может стать победителем единожды. В случае если Участник, уже выигравший Приз в текущем розыгрыше выигрывает повторно, карточка Участника перетягивается;
 - Главный приз разыгрывается между всеми карточками участников, не выигравшими в процессе Рекламной игры.
- 10.2. Период определения победителей:**
 - По этапу 1: 04.12.2015 г. (определяется 1 (один) победитель – обладатель Приза Второго Уровня и 2 (два) победителя – обладатели Призов Третьего Уровня)
 - По этапу 2: 18.12.2015 г. (определяется 1 (один) победитель – обладатель Приза Второго Уровня и 2 (два) победителя – обладатели Призов Третьего Уровня)
 - По этапу 3: 30.12.2015 г. (определяется 1 (один) победитель – обладатель Приза Второго Уровня и 2 (два) победителя – обладатели Призов Третьего Уровня)
 - По этапу 4: 15.01.2016 г. (определяется 1 (один) победитель – обладатель Приза Второго Уровня и 2 (два) победителя – обладатели Призов Третьего Уровня)
 - По этапу 5: 29.01.2016 г. (определяется 1 (один) победитель – обладатель Приза Второго Уровня и 2 (два) победителя – обладатели Призов Третьего Уровня)
 - По этапу 6: 12.02.2016 г. (определяется 1 (один) победитель – обладатель Приза Второго Уровня и 2 (два) победителя – обладатели Призов Третьего Уровня)
 - По этапу 7: 26.02.2016 г. (определяется 1 (один) победитель – обладатель Приза Второго Уровня и 2 (два) победителя – обладатели Призов Третьего Уровня)
 - По этапу 8: 04.03.2016 г. (определяется 1 (один) победитель – обладатель Приза Второго Уровня и 2 (два) победителя – обладатели Призов Третьего Уровня)
 - Определение Победителя – обладателя Главного приза осуществляется 11.03.2016 г.
- 10.3. Розыгрыши Призов всех уровней и Главного Приза состоятся в присутствии комиссии по проведению Игры в установленные Организатором Игры дни в 15:00 по адресу: г. Минск, ул. Интернациональная, 16, офис 302.**
- 11. Порядок уведомления победителей о результатах розыгрыша.**
11.1. Победители уведомляются по телефону и письменно по почте в течение 5-х (пяти) рабочих дней от даты проведения соответствующего розыгрыша. Для получения Главного Приза и Приза Второго Уровня Победителям необходимо явиться в срок до 11.04.2016 г. по адресу: г. Минск, ул. Интернациональная, 16-302 в рабочие дни с 10.00 до 17.00.
- 12. Место, порядок и сроки выдачи призов.**
12.1. Вручение Главного Приза и Призов Второго уровня проводится в срок до 11.04.2016 г. по адресу: г. Минск, ул. Интернациональная, 16-302 в рабочие дни с 10.00 до 17.00.
12.2. Для получения Главного Приза и Приза Второго Уровня Победителям необходимо приехать в офис Организатора в установленные дни и время (п.11.1), предъявить паспорт и кассовый чек, подтверждающий покупку продукции, участвующей в рекламной игре. Далее Победитель, получивший Главный Приз (туристическая поездка в г. Сочи) и Организатора, вместе с остальными лицами, которые также поедут в г. Сочи, должны приехать в офис туристического агентства Sunny Travel, Республика Беларусь, 220034, г. Минск, пр-т Независимости, 36, оф. 36 в срок до 14.04.2016 г., предъявив паспорта либо вид на жительство всех участников поездки.

12.3. Приз Третьего Уровня вручается Победителям исключительно посредством почтового отправления. Для получения Приза Третьего Уровня Победителю необходимо отправить почтовым отправление на адрес Организатора кассовый чек и копию паспорта. Крайний срок получения Организатором письма с необходимыми документами (кассовый чек и копия паспорта) указана в таблице ниже в настоящем пункте Правил. Отправка Организатором Призов Третьего Уровня в адрес Победителей осуществляется почтовым отправление в срок, указанный в таблице ниже настоящего пункта Правил.

Дата розыгрыша	Срок получения Организатором письма с необходимыми документами (кассовый чек и копия паспорта)	Срок отправки Организатором приза Третьего Уровня
04.12.2015 г.	до 28.12.2015	до 04.01.2016
18.12.2015 г.	до 11.01.2016	до 15.01.2016
30.12.2015 г.	до 25.01.2016	до 29.01.2016
15.01.2016 г.	до 08.02.2016	до 12.02.2016
29.01.2016 г.	до 22.02.2016	до 26.02.2016
12.02.2016 г.	до 07.03.2016	до 11.03.2016
26.02.2016 г.	до 21.03.2016	до 25.03.2016
04.03.2016 г.	до 28.03.2016	до 01.04.2016

- 12.4. Организатор не оплачивает победителю расходы, связанные с проездом к месту получения приза.**
- 12.5. Организатор признается налоговым агентом и несет ответственность за соблюдение действующего налогового законодательства Республики Беларусь. Главный Приз выдается Организатором победителю за вычетом удержанного налога на доходы с физических лиц путем удержания «Денежного приза».**
- 12.6. Победитель при получении Приза письменно подтверждает факт его получения и заполняет все необходимые документы, предоставленные Организатором и связанные с получением приза.**
- 12.7. Получатели Главного Приза и Призов Второго уровня в срок до 11.04.2016 могут передать право его получения другому лицу с оформлением нотариально заверенной доверенности.**
- 12.8. В случае, если Победителем Рекламной игры является несовершеннолетний Участник, Приз выдается его законному представителю (родителю, усыновителю, попечителю) при предъявлении паспорта законного представителя (паспорт гражданина Республики Беларусь/вида на жительство на территории Республики Беларусь) и свидетельства о рождении ребенка (иного документа, подтверждающего представительство несовершеннолетнего лица).**
- 12.9. Участвуя в Рекламной игре, ее победители соглашаются с тем, что их имена, отчества, фамилии, фотографии и видеоизображения могут быть использованы Организатором в рекламных целях в рамках настоящей рекламной игры без предварительного согласия победителя и без каких-либо денежных выплат.**
- 13. Порядок оповещения участников о Рекламной игре.**
13.1. Правила проведения Рекламной игры будут опубликованы в газете «Звязда», а также на сайте alidi-distribution.by до начала Игры.
13.2. Результаты розыгрыша призового фонда Рекламной игры подлежат опубликованию в газете «Звязда», а также на сайте alidi-distribution.by до 25 марта 2016 г.
- 14. Информационная поддержка участников Рекламной игры.**
14.1. Для получения дополнительной информации по вопросам проведения Игры участник может позвонить с 16 ноября 2015 г. по 11 апреля 2016 г. по телефону: +375 29 608 19 49 (в рабочие дни с 9.00 до 18.00).
14.2. Стоимость звонка определяется действующими тарифами операторов связи.
- 15. Другие условия.**
15.1. Ответственность Организатора по выдаче призов ограничивается исключительно указанным в настоящих правилах количеством и видами призов.
15.2. Выплата денежного эквивалента стоимости вещевого приза или замена его на другой приз не допускается.
15.3. Возможные претензии участников в отношении организации Рекламной игры должны быть адресованы Организатору Игры по адресу: 220030, г. Минск, ул. Интернациональная, 16-302.

Свидетельство о государственной регистрации Рекламной игры № 2664 от 13.11.2015 г. выдано Министерством торговли Республики Беларусь.

Цячэ Салодкая рака. Апаратчыкдыфузнай устаноўкі Андрэй ЗЯЛЕНКА.

СЕЗОН ЗАПАТРАБАВАЎ ЗАПАСУ ТРЫВАЛАСЦІ

Адзін з несумненых лідараў галіны, найлепшае цукровае прадпрыемства Мытнага саюза, якое ў прызначэнні на працягу трох апошніх гадоў, Слуцкі цукрарафінадны камбінат рыхтуецца да свайго 50-годдзя, адзначае яго будзе ў снежні. Як на перадавым прадпрыемстве ідуць справы сёння? Карэспандэнт «Звязды» гутарыць са старшынёй назіральнага савета акцыянернага таварыства Восіпам ДАПІРАМ.

— Якімі клопатамі жыве калектыў напярэдадні професійнага свята, Восіп Іосіфавіч?

— Самае важнае — поўным ходам ідзе перапрацоўка цукровых буркоў новага ўраджая, і гэта тое галоўнае, чым мы жывём. Да сезона вельмі сур'ёзна рыхтаваліся. У інвестыцыі пад даляшчае развіцця вытворчасці сёлета будзе накіравана каля 150-160 мільярд рублёў, большасць работ ужо завершана.

Сезон выдаўся вельмі нестандартны, скажам так. На гэты год дзяржаўны заказ большы, чым летась, мы павінны былі прыняць 1129 тысяч тон цукровых буркоў. Нам нават пашырылі сыравінную зону — дабавілі Лідскі раён. Пасяўныя плошчы сёлета для камбіната склалі 28,5 тысячы гектараў.

Пад дзяржаўны заказ выдалі гаспадаркам авансы — згодна з дырэктывымі дакументам падтрымалі сваю сыравінную зону. Але сельгасвытворцаў і нас падвялі ўмовы надвор'я: лета выдалася сухім, без дажджоў. У выніку па падліках аб'ёмы нарыхтоўкі салодкага кораня не перавысяць 720 тысяч тон. Гэта значыць, гаспадаркі, а ўслед і мы неабіраем прыкладна 40 працэнтаў ад таго, што павінны былі набраць. Мы збіраліся перапрацоўваць новы ўраджай недзе да сярэдзіны студзеня, а на практыцы завершылі сезон да 22 лістапада.

Вынікі такой «карэкціроўкі» ўжо адчуваюцца. Далёка не ўсе сельгасгаспадарчыя прадпрыемствы змоглі вярнуць нашы авансы. Не пацверджаны гаспадаркам авансы ў пастаўках адпаведнай колькасці сыравіны павінны будзе закрываць перад банкам за свой кошт. А тут ёсць складанасці: якраз зараз пагашаем крэдыты, узятыя пад ураджай мінулага года.

Тым не менш працуем настойліва, нават творча. Усё адзін прыклад. У нас было даручэнне аб'явіць кансервацыю сыравіны. Яшчэ і таму, што па сваіх пажыўных уласцівасцях кансерваваныя жамерыны пераважаюць сушаныя. А па цане — істотна дзешавейшыя за сухія, у сувязі з чым мы вывучылі еўрапейскі досвед. Справа ў тым, што гэта надзвычай энергаёмкая вытворчасць і ў нас пакуль вытворчыя плошчы не дазваляюць будаваць яшчэ адзін цэх. А дзейны цэх сухі зможэ перапрацоўваць толькі трэцюю частку.

Прымянілі, як і ў Еўропе, даволі арыгінальнае рашэнне — кансерваваць сыравіну жамерыны. Яшчэ і таму, што па сваіх пажыўных уласцівасцях кансерваваныя жамерыны пераважаюць сушаныя. А па цане — істотна дзешавейшыя за сухія, у сувязі з чым мы вывучылі еўрапейскі досвед. Справа ў тым, што гэта надзвычай энергаёмкая вытворчасць і ў нас пакуль вытворчыя плошчы не дазваляюць будаваць яшчэ адзін цэх. А дзейны цэх сухі зможэ перапрацоўваць толькі трэцюю частку.

Для гэтага закупілі лінію ў Швецыі, яна каштавала вялікі грошай, як і ўзвядзенне спецыяльнай пляцоўкі для яе устаноўкі і захоўвання гатовай прадукцыі. Пасля прасавання кансерваваныя жамерыны загорваюцца рулонамі ў цюкі па 1200-1300 кілаграмаў, з абмоткай плёнкай, і цюкі могуць захоўвацца без доступу кіслароду на працягу года, не губляючы сваіх якасцяў.

Сёння гэтая лінія паспяхова працуе, і новая прадукцыя разыходзіцца вельмі хутка, на пляцоўцы можна застаць толькі сутачны вынік работы лініі. З кармамі ва ўсіх досыць складана, і сельгаспрадпрыемствы, якія могуць узяць у запас, бяруць і вывозяць.

Тэхнічны прагрэс дазваляе ўдасканальваць тэхналагічныя працэсы

па ўсіх напрамках. Скажам, запусцілі ў работу высокапрадукцыйнае абсталяванне для загрузкі цукру ў мяхах у вагоны і аўтамабільны транспарт. Раней гэтым займалася брыгада з 6-7 чалавек, а цяпер з задачай спакойна справляюцца два чалавекі.

З укладаннем пагрузачнымі работамі на фасаваным цукру наогул няма ніякіх праблем. Мы стабільна выпускаем яго ў суткі 250 тон, і гэтыя работы на высокапрадукцыйнай лініі цалкам механізаваны з дапамогай робатэў і японскіх пагрузчыкаў.

Тут хачу прывесці цікавы факт. У маі гэтага года ў Беларусі прайшоў форум Еўразійскай цукровай асацыяцыі. Удзельнічалі ў ім каля 200 прадстаўнікоў «салодкай галіны» з Германіі, Італіі, Польшчы, Расіі, Францыі, Украіны. Гоці пабывалі і ў нас. Як пэтым прызначалі, Слуцкі цукрарафінадны камбінат уразіў іх як самымі высокімі ў асацыяцыі тэхніка-тэхналагічнымі паказчыкамі, узроўнем тэхнічнага аснашчэння, так і культурай вытворчасці.

Найбольшая колькасць станочных ацэнак з боку прафесіяналаў прагучала ў адрас фабрыкі фасоўкі цукру, пра высокапрадукцыйную лінію якой я толькі што расказаў. Яны мусілі прызнацца, што ніводзін завод Еўразійскай цукровай асацыяцыі такой фабрычкі пахваліцца не можа.

— Восіп Іосіфавіч, а пра што сведчыць вось гэтая лічба — 10 тысяч тон перапрацаванай сыравіны ў суткі?

— Хаця б пра тое, што да новага сезона мы сапраўды добра падрыхтаваліся. Нават не маючы пакуль дастатковых вытворчых магутнасцяў, апошнія дзве дэкады працуем

на самым высокім сярэд аічныхных цукровых заводаў узроўні перапрацоўкі. Такая высокая прадукцыйнасць вельмі выгадная, бо дае значную эканомію энергарэсурсаў. Расціць таксама паказчыкі прадукцыйнасці працы і гэта далей.

Але я хачу зрабіць удакладненне. Стабільна выйсці на ўзровень перапрацоўкі ў 10 тысяч тон сыравіны ў суткі мы плануем праз год. Бо пакуль не можам гарантаваць, што вытворчыя працэсы цалкам падагналі пад такія гіданцыя аб'ёмы. Абсталяванне працуе з перагрузкай. Адным словам, сказаць, што калектыў узяў гэтую планку раз і назаўсёды, будзе крышка ранавата. Нам патрэбна яшчэ зрабіць рэканструкцыю буркаперапрацоўчага аддзялення. Пачынаем мы яе ў наступным годзе, тэрміны рэканструкцыі — два гады, бо вельмі вялікі аб'ём работы.

Праўда, складаная сітуацыя сёлета года са зніжэннем паступлення сыравіны з прычыны ўмоў надвор'я абумовіла некаторы дэфіцыт фінансавання будучых вытворчых

вых буркоў у дастатковым аб'ёме. Тым больш што на ўзроўні сыравіны вельмі высокія пошліны. Нашы суседзі-расіяне блізка да мэты забеспячэння сваіх заводаў дастатковай колькасцю ўласнай сыравіны, мы ідзем следам.

Цяпер рыхтуемся да работы з цукровым сіропам. Каб павялічыць тэрміны работы камбіната, частку сіропу пасля станцыі выпарвання будзем выводзіць на захоўванне. І пасля завяршэння сезона перапрацоўкі буркоў пераклікацца на перапрацоўку менавіта сіропу. З гэтай мэтай падрыхтавалі праект, выканалі рэканструкцыю станцыі выпарвання. Цяпер пачынаем работы першага этапу, у ходзе якога будуць усталяваны і дзве ёмістасці па 30 тысяч тон кожная для захоўвання сіропу. Абедзве ў дыяметры каля 35 метраў і вышынёй каля 30.

Як бачыце, збудаванні надзвычай сур'ёзныя. Падрыхтоўчыя работы ўжо вядуцца. У прыватнасці, праводзіцца вынас камунікацыйных сетак, узмацняецца нясуная здольнасць грунту.

Ажыццяўленне праграмы перапрацоўкі сіропу прадоўжыць працоўны сезон і забяспечыць больш поўную загрузку калектыву. І ўрэшце захаваем сам калектыў, бо доўгія перапынкі ў рабоце прымусяць людзей звальніцца. А спецыфіка наша такая, што новых з вуліцы не возьмеш, патрэбны вопытныя спецыялісты. І пажадана высокага класа.

Выканалі яшчэ адно сур'ёзнае мерапрыемства — прадоўжылі чыгуначныя пуці ўнутры сваёй тэрыторыі.

— Выйсці на высокія тэмпы перапрацоўкі сёлета было вельмі складана?

— Нават чыста тэхналагічна. Мала таго, што цукровыя буркі паступаюць дробня, бо праз гарачыню не набралі вагі, яны паступаюць яшчэ і вельмі забруджанымі. Шмат

Паважаньня сябры! У жыцці непараўнальна больш працоўных будняў, чым святаў. Таму кожнае з іх, асабліва професійнае, дорыць імат, станоўчыя эмоцыі. Шчыра віншую свой калектыў, а ад яго імя — працоўнай саліны з Днём работнікаў сельскай гаспадаркі і перапрацоўчай прамысловасці аграрна-прамысловага комплексу.

Хлеб, малако, мяса, цукар ніколі не даваліся лёгка. Тым не менш нам ёсць чым сустрэцца са святам, а крыху пазней і юбілей прадпрыемства. У канцы кастрычніка Слуцкі цукровы камбінат першым сярод падобных прадпрыемстваў Беларусі выйшаў на рэкордны ўзровень перапрацоўкі цукровых буркоў у аб'ёме 10 тысяч тон салодкага кораня ў суткі.

Зычу ўсім далейшых працоўных дасягненняў, здароўя, дабрабыту і міру.

Мікалай ПРУДНІК,
дырэктар ААТ «Слуцкі цукрарафінадны камбінат».

Цяпер (а мы сустрэліся з В.І. Дзірама на чацвёрты дзень лістапада. Аўт.) нарыхтавана недзе больш за 650 тысяч тон. З іх перапрацавалі 550 тысяч тон. І разлічваем да 22 лістапада завяршыць сезон.

Цукру недабаром да ўзроўню мінулага года прыкладна 55 тысяч тон. І такія ж сітуацыя амаль на ўсіх цукровых заводах.

— А ўся справа не ў культуры земляробства?

— Не. Сёння сельгасгаспадарчая вытворчасць вядзецца больш разумна. Ужо вызначыліся і з гатункамі, якія даюць у нашых умовах большую аддачу. І закупілі высокапрадукцыйны тэхніку. Гаспадаркам актыўна дапамагае наш «Аграрсвіс», патэнцыял у яго высокі. Сапраўды падвяло надвор'е.

З іншага боку, вельмі ўскладніў работу з сельгасвытворцамі дакумент, згодна з якім разлікі вядуцца толькі грашыма, а ўзаемазалікі забаронены. Для нас стала надзвычай складана працаваць з гаспадаркамі, бо насенне мы павінны даць, яны павінны заплаціць, а грошай у іх няма. Не даць не можам, бо застанемся без сыравіны. Вось такая дзіма.

праграм, у тым ліку для гэтай рэканструкцыі. Бо мы ніколі не карысталіся бюджэтнымі грошамі для ўласнага развіцця, будзем толькі за ўласны кошт і крэдыты банкаў. Выручае, што апошнія пяць гадоў усё ж нешта робім у патрэбным кірунку: бяром той ці іншы ўчастак, рэканструюем і даводзім яго да запланаванай магутнасці. Сёлета ў буркалопмавай замянілі помпы, паставілі больш магутныя, будынак самой станцыі цалкам перабудавалі.

А для забеспячэння бесперабойнай і эфектыўнай работы лініі на вытворчасці кансерваваных жамерыны набылі яшчэ адзін італьянскі высокапрадукцыйны прэс, пяты па ліку. Лінія патрабуе, каб утрыманне сухих рэчываў у жамерынах было на ўзроўні 25 працэнтаў. Узвалі дадатковую трансфарматарную падстанцыю, каб забяспечыць у частку электраэнергіі. Цалкам перавялі на аўтаматычнае кіраванне адзін з катлоў нашай ЦЭЦ. Такім было патрабаванне Камітэта па энергазберажэнні, яго выкананне абшлось нам больш чым у 11 мільярд рублёў.

На перспектыву плануецца, што краіна адмовіцца ад перапрацоўкі цукру-сыру. Для гэтага нарошчваюцца магутнасці ўсіх чатырох аічных заводаў па перапрацоўцы буркоў. І вядзецца інтэнсіўная работа па забеспячэнні вырошчвання цукро-

Маладзевы калектыў аддзела збыту. Ад яго таксама залежыць агульны поспех.

«Хлеб, малако, мяса, цукар ніколі не даваліся лёгка. Тым не менш нам ёсць чым сустрэцца са святам, а крыху пазней і юбілей прадпрыемства.»

Галоўны вытворчы корпус камбіната.

пустазелля, а ліст увесь ляжыць на караняплодзе, камбайн яго не зразае. І буркі ідуць разам з бачвіннем. Пакалі на захоўванне нельга, бо пачнуць псавацца. У перапрацоўку прымаем буркі пасля сур'ёзнай іх даачысткі на прадпрыемстве.

Пры гэтым тэхналагічныя паказчыкі — на ўзроўні. І ў нас самы нізкі сярэд падобных прадпрыемстваў Беларусі расход паліва. Але сезон атрымаўся вельмі кароткім, мы неадатрымаем шмат прадукцыі. А губляць экспертны патэнцыял і адважаны на ўнутраным рынку пазіцыі не хочацца. Таму недзе з красавіка наступнага года давядзецца завозіць цукар-сырец. Канкрэтны аб'ём пакуль не вызначаны, рашэнне будзе прымаць урад.

— Як умовы надвор'я адбіліся на такіх паказчыках, як цукрыстасць сыравіны?

— Калі ў верасні пачыналі недзе з 17,5 — 18 працэнтаў, то сёння стабільна ідзе сярэдняя цукрыстасць 15,5. Пайшлі дажджы, цукровыя буркі, якія пакуль у полі, цягнуць у сябе вільгаць, і паказчык падае. Так, вільгаць у пэўнай ступені дабаўляе масу, але цукру становіцца менш. Хаця засталася ўбіраць зусім мала.

— Разам з нямецкім інвестарам вы будзеце дражджавы камбінат. У чым ваша выгода?

— Авансы даць трэба таксама, і не менш за 30 працэнтаў — грашыма. А гаспадаркі не могуць закрыць іх сыравінай.

— Мінуты раз, калі мы з вамі сустрэліся, вы расказвалі, што камбінату давялося ў прамым сэнсе слова ратаваць Старадарожскі кансервавы завод.

— Прадпрыемства мы ўзялі пад сваё «крыло» ў вельмі сумным стане. Па першым часе — а гэта былі 2013 і 2014 гады — ніяк не маглі вывесці яго на прыбытковую работу. Гэта ўдалося толькі сёлета. Іх даўгі актыўна пагашаем, у апошнія дні кастрычніка вярнулі 11 мільярд беларускіх рублёў аб'явіць нам і яшчэ такую ж суму засталася вярнуць у лістападзе. Так што працэс рэанімацыі вытворчасці, скажам так, з нашай дапамогай тут ідзе поўным ходам. Завод выпускае канкурэнтаздольную прадукцыю, якая ідзе і на экспарт. Якраз сёння атрымалі пацверджанне, што таварны знак абноўленага прадпрыемства зарэгістраваны ў Расіі. Крыху раней гэта зрабіў Казахстан.

— Разам з нямецкім інвестарам вы будзеце дражджавы камбінат. У чым ваша выгода?

— Мы вельмі добра разумеюць, што наш калектыўны дагавор прызначаецца найлепшым у раёне, а калі не памыляюся, то і ў вобласці. Наш сацыяль-

— Разлічваем з дапамогай інвестара атрымаць перадавыя тэхналогіі, і што справа акажацца прыбыткавай і будзем мець з гэтай сучаснай вытворчасцю дывідэнды. Другое — у свой час у нас былі праблемы са збытам патака. У верасні спажыўцам яна не патрэбна, а захоўваць яе ў вялікіх аб'ёмах таксама няма магчымасці. Экспарт патакі абмяжоваецца. Таму перадача яго для перапрацоўкі на дражджы ў гэты перыяд здымае вастрыню праблемы рэалізацыі.

Будаўніцтва новага дражджавага камбіната патрэбна яшчэ і таму, што любую вытворчасць варта набліжаць да сыравіннай базы. У нашым выпадку мы практычна ў стане забяспечыць новае прадпрыемства сыравінай. А для горада такім чынам будзе створаны новыя рабочыя месцы.

— З чым сустрэаеце свята?

— Вынікі трох кварталаў былі вельмі добрыя. Цукру выпусцілі амаль 90 тысяч тон, гэта 124 працэнтаў да ўзроўню мінулага года. Расфаўка наогул склала 178 працэнтаў да мінулага года. Эканамічнымі паказчыкамі добра, працуем рэнтабельна. Прагнозы паказчыкі за тры

— Разлічваем з дапамогай інвестара атрымаць перадавыя тэхналогіі, і што справа акажацца прыбыткавай і будзем мець з гэтай сучаснай вытворчасцю дывідэнды. Другое — у свой час у нас былі праблемы са збытам патака. У верасні спажыўцам яна не патрэбна, а захоўваць яе ў вялікіх аб'ёмах таксама няма магчымасці. Экспарт патакі абмяжоваецца. Таму перадача яго для перапрацоўкі на дражджы ў гэты перыяд здымае вастрыню праблемы рэалізацыі.

Будаўніцтва новага дражджавага камбіната патрэбна яшчэ і таму, што любую вытворчасць варта набліжаць да сыравіннай базы. У нашым выпадку мы практычна ў стане забяспечыць новае прадпрыемства сыравінай. А для горада такім чынам будзе створаны новыя рабочыя месцы.

— З чым сустрэаеце свята?

— Вынікі трох кварталаў былі вельмі добрыя. Цукру выпусцілі амаль 90 тысяч тон, гэта 124 працэнтаў да ўзроўню мінулага года. Расфаўка наогул склала 178 працэнтаў да мінулага года. Эканамічнымі паказчыкамі добра, працуем рэнтабельна. Прагнозы паказчыкі за тры

— Разлічваем з дапамогай інвестара атрымаць перадавыя тэхналогіі, і што справа акажацца прыбыткавай і будзем мець з гэтай сучаснай вытворчасцю дывідэнды. Другое — у свой час у нас былі праблемы са збытам патака. У верасні спажыўцам яна не патрэбна, а захоўваць яе ў вялікіх аб'ёмах таксама няма магчымасці. Экспарт патакі абмяжоваецца. Таму перадача яго для перапрацоўкі на дражджы ў гэты перыяд здымае вастрыню праблемы рэалізацыі.

Будаўніцтва новага дражджавага камбіната патрэбна яшчэ і таму, што любую вытворчасць варта набліжаць да сыравіннай базы. У нашым выпадку мы практычна ў стане забяспечыць новае прадпрыемства сыравінай. А для горада такім чынам будзе створаны новыя рабочыя месцы.

— З чым сустрэаеце свята?

— Вынікі трох кварталаў былі вельмі добрыя. Цукру выпусцілі амаль 90 тысяч тон, гэта 124 працэнтаў да ўзроўню мінулага года. Расфаўка наогул склала 178 працэнтаў да мінулага года. Эканамічнымі паказчыкамі добра, працуем рэнтабельна. Прагнозы паказчыкі за тры

— Разлічваем з дапамогай інвестара атрымаць перадавыя тэхналогіі, і што справа акажацца прыбыткавай і будзем мець з гэтай сучаснай вытворчасцю дывідэнды. Другое — у свой час у нас былі праблемы са збытам патака. У верасні спажыўцам яна не патрэбна, а захоўваць яе ў вялікіх аб'ёмах таксама няма магчымасці. Экспарт патакі абмяжоваецца. Таму перадача яго для перапрацоўкі на дражджы ў гэты перыяд здымае вастрыню праблемы рэалізацыі.

Будаўніцтва новага дражджавага камбіната патрэбна яшчэ і таму, што любую вытворчасць варта набліжаць да сыравіннай базы. У нашым выпадку мы практычна ў стане забяспечыць новае прадпрыемства сыравінай. А для горада такім чынам будзе створаны новыя рабочыя месцы.

— З чым сустрэаеце свята?

— Вынікі трох кварталаў былі вельмі добрыя. Цукру выпусцілі амаль 90 тысяч тон, гэта 124 працэнтаў да ўзроўню мінулага года. Расфаўка наогул склала 178 працэнтаў да мінулага года. Эканамічнымі паказчыкамі добра, працуем рэнтабельна. Прагнозы паказчыкі за тры

— Разлічваем з дапамогай інвестара атрымаць перадавыя тэхналогіі, і што справа акажацца прыбыткавай і будзем мець з гэтай сучаснай вытворчасцю дывідэнды. Другое — у свой час у нас былі праблемы са збытам патака. У верасні спажыўцам яна не патрэбна, а захоўваць яе ў вялікіх аб'ёмах таксама няма магчымасці. Экспарт патакі абмяжоваецца. Таму перадача яго для перапрацоўкі на дражджы ў гэты перыяд здымае вастрыню праблемы рэалізацыі.

Будаўніцтва новага дражджавага камбіната патрэбна яшчэ і таму, што любую вытворчасць варта набліжаць да сыравіннай базы. У нашым выпадку мы практычна ў стане забяспечыць новае прадпрыемства сыравінай. А для горада такім чынам будзе створаны новыя рабочыя месцы.

— З чым сустрэаеце свята?

— Вынікі трох кварталаў былі вельмі добрыя. Цукру выпусцілі амаль 90 тысяч тон, гэта 124 працэнтаў да ўзроўню мінулага года. Расфаўка наогул склала 178 працэнтаў да мінулага года. Эканамічнымі паказчыкамі добра, працуем рэнтабельна. Прагнозы паказчыкі за тры

— Разлічваем з дапамогай інвестара атрымаць перадавыя тэхналогіі, і што справа акажацца прыбыткавай і будзем мець з гэтай сучаснай вытворчасцю дывідэнды. Другое — у свой час у нас былі праблемы са збытам патака. У верасні спажыўцам яна не патрэбна, а захоўваць яе ў вялікіх аб'ёмах таксама няма магчымасці. Экспарт патакі абмяжоваецца. Таму перадача яго для перапрацоўкі на дражджы ў гэты перыяд здымае вастрыню праблемы рэалізацыі.

Будаўніцтва новага дражджавага камбіната патрэбна яшчэ і таму, што любую вытворчасць варта набліжаць да сыравіннай базы. У нашым выпадку мы практычна ў стане забяспечыць новае прадпрыемства сыравінай. А для горада такім чынам будзе створаны новыя рабочыя месцы.

— З чым сустрэаеце свята?

— Вынікі трох кварталаў былі вельмі добрыя. Цукру выпусцілі амаль 90 тысяч тон, гэта 124 працэнтаў да ўзроўню мінулага года. Расфаўка наогул склала 178 працэнтаў да мінулага года. Эканамічнымі паказчыкамі добра, працуем рэнтабельна. Прагнозы паказчыкі за тры

— Разлічваем з дапамогай інвестара атрымаць перадавыя тэхналогіі, і што справа акажацца прыбыткавай і будзем мець з гэтай сучаснай вытворчасцю дывідэнды. Другое — у свой час у нас былі праблемы са збытам патака. У верасні спажыўцам яна не патрэбна, а захоўваць яе ў вялікіх аб'ёмах таксама няма магчымасці. Экспарт патакі абмяжоваецца. Таму перадача яго для перапрацоўкі на дражджы ў гэты перыяд здымае вастрыню праблемы рэалізацыі.

Будаўніцтва новага дражджавага камбіната патрэбна яшчэ і таму, што любую вытворчасць варта набліжаць да сыравіннай базы. У нашым выпадку мы практычна ў стане забяспечыць новае прадпрыемства сыравінай. А для горада такім чынам будзе створаны новыя рабочыя месцы.

ны пакет для работнікаў прадпрыемства вельмі добры. Акрамя неаблага зарплаты, кожны работнік атрымае штотомець 600 тысяч на харчаванне. Праз «Белэксімгарант» застрахавалі ўсіх сваіх работнікаў на выпадак хваробы, для праходжання медыцынскіх камісій, абследаванняў, у тым ліку бесплатнай МРТ, кансультацый у Мінску. Аказваем работнікам дапамогу ў закупцы аграродніны. Не забываемся пра пенсіянераў, яны таксама атрымалі грашовую дапамогу і змалгі папоўніць свае запасы. Штогод збіраем іх на Дзень пажылых людзей, паказваем абноўлены завод. Сёлета пакуль не сустрэліся, усе такія мерапрыемствы прымеркавалі да юбілея завода.

— Восіп Іосіфавіч, на камбінаце асабіста вы адпрацавалі колькі — 45 гадоў?

— Сорак шэсць. У нас цэлая кар'ера людзей, якія звязалі свой лёс з перапрацоўкай, канкрэтна з камбінатам. Дырэктар Мікалай Паўлавіч Пруднік, галоўны інжынер Юрый Сцяпанавіч Гарбатко, шэраг іншых спецыялістаў: галоўны механік Аляксандр Анатольевіч Мацвееў, старшы майстар Мікалай Міхайлавіч Каралёў з аддзела галоўнага механіка...

— Разлічваем з дапамогай інвестара атрымаць перадавыя тэхналогіі, і што справа акажацца прыбыткавай і будзем мець з гэтай сучаснай вытворчасцю дывідэнды. Другое — у свой час у нас былі праблемы са збытам патака. У верасні спажыўцам яна не патрэбна, а захоўваць яе ў вялікіх аб'ёмах таксама няма магчымасці. Экспарт патакі абмяжоваецца. Таму перадача яго для перапрацоўкі на дражджы ў гэты перыяд здымае вастрыню праблемы рэалізацыі.

■ Прэзідэнт даручыў. Што зроблена?

«НА РЫНКІ ІДЗЁМ З МАШЫНАМІ НАЙВЫШЭЙШАГА КЛАСА»

Адна з несумненных працоўных перамог ААТ «Гомсельмаш» гэтага года — доследная партыя высокапрадукцыйных самаходных збожжаўборачных камбайнаў «КЗС-1624-1». Нараджэнню машыны папярэднічала напружаная праца канструктараў і калектыву «Навукова-тэхнічнага цэнтра камбайнабудавання», а таксама ўсіх прадпрыемстваў холдынга «Гомсельмаш». Падчас уборачнай кампаніі новыя камбайны на справе даказалі, што здольны забяспечыць прадукцыйнасць 24 тоны ў гадзіну і найбольш ашчадны рэжым абмалоту, а таксама высокую якасць сепарацыі.

— Сёння ў айчынай сельскай гаспадарцы назіраюцца дзве супрацьлеглыя тэндэнцыі: расце ўраджайнасць збожжаў і адначасова скарачаецца колькасць механізатараў, занятых іх вырошчваннем, — каментуе галоўны канструктар па збожжаўборачнай тэхніцы ААТ «Навукова-тэхнічны цэнтр камбайнабудавання» Сяргей ФЕДАРОВІЧ. — І вектар продажу сельгастэхнікі змяшчаецца ў бок высокапрадукцыйных машын. Бо тыя ж збожжавыя культуры, каб не было страт, трэба ўбраць у аптымальныя тэрміны. У Беларусі гэта ад 14 да 20 дзён.

Значыць, патрэбны камбайны з прадукцыйнасцю 14 і 16 кілаграмаў хлебнай масы за секунду. Зусім нядаўна найбольш прадаваўся ў нас «КЗС-1218». Але са з'яўленнем вось гэтых машын — з прадукцыйнасцю 14 і 16 кілаграмаў хлебнай масы за секунду, з шырынёй малатэрны 1700 мм, становіцца зразумела, што яны будуць усё больш уплываць на аб'ёмнае абмалотнае рынак.

Новы гаспадар жытнёвых палёў — «КЗС-1624-1».

Абедзве машыны — «КЗС-1420» і «КЗС-1624-1» былі распрацаваны ў нашым НТЦК пад патрэбы Беларусі і не толькі. За ходам распрацоўкі і выходам на рынак уважліва сачыў і кіраўнік дзяржавы. Прыязджаў, сам садзіўся за руль. Штогод наведваючы гаспадаркі, на палюх якіх ішла апрабаваная навінка, ён абіраў спецыялістаў — нашых і прадстаўнікоў сельгастэхнічнай вытворчасці, і звяраў тое, чаго ўдавалася дабіцца, са спадзяваннямі і патрабамі вясцоўцаў. Слухаў людзей, выказваў свае заўвагі. Летас яны больш датычылі жніаркі.

І былі пытанні, звязаныя з якасцю выканання. Усе гэтыя нюансы мы дорацэвалі, сёлета ўжо ў вытворчым плане. Тут ёсць некаторыя праблемы, калі ўсё ж недастаткова аснашчана вытворчасць ці пакуль не набраліся вопыту выканаўцаў. Тыя, хто непасрэдна вырабляе машыны. Хоць збожжаўборачную тэхніку мы выпускаем не першы год, і рабочыя і інжынерна-тэхнічны персанал цудоўна

разумеюць, як і што рабіць. Але ў навінках заўсёды ёсць свае загадкі, скажам так. Тым больш што гэтыя навінкі надзвычай складаныя, насычаныя электронікай і гідраўлікай.

Машыны значна ўніфікаваныя паміж сабой. Але «КЗС-1624-1» — больш прадукцыйная мадэль, у яе гібрідная сістэма абмалоту: стаіць два малацільныя барабаны (адзін паскаралены, другі ўласна малацільны). Пасля іх два роторныя саламатэрысы забяспечваюць работу на вялікай хуткасці і з высокай прадукцыйнасцю.

— Калі можна, крыйце падрабязней пра тое, што давалася дапрацоўваць. — Працэс удасканалення ідзе пастаянна. Мы адсочваем усе пажаданыя, якія ўнікаюць у спажываўца. І стараемся адразу па выніках сезона ўносіць неабходныя карэктыўныя дапрацоўкі. Тэхнічная аснашчанасць заводу дазваляе рабіць гэта аператыўна, у выніку можам хутка рэагаваць на запатрабаваны сельскай гаспадаркі. Сёлета паспелі са сваімі новымі камбайнамі на ўборачную кампанію не толькі ў Беларусі, але і ў Саратаўскай і Валгаградскай абласцях, у Краснадарскім краі. Машына выкаляе вялікі інтарэс, і ў наступным годзе ў

гаспадаркі пойдзе абноўленая партыя прыкладна ў сто адзінак.

І «КЗС-1420», і «КЗС-1624-1» з'яўляюцца машынамі найвышэйшага класа. У іх прысутнічаюць усе опцыі, уласцівыя сучасным збожжаўборачным камбайнам. Гэта і элементы дакладнага земляробства, і сістэма аўтаваджэння, і сістэма аўтакантролю, якія дазваляюць аблегчыць працу механізатара. Стаіць бартавы камп'ютар, які дазваляе ажыццявіць кантроль і фіксаванне параметраў работы камбайна, яго вузлаў і механізмаў, а таксама працэсаў уборкі. Камп'ютар знаходзіць аптымальныя суднасныя рэгуляванні ў залежнасці ад культуры, яе ўраджайнасці, ад вільготнасці і засмечанасці.

Прадгледжана яшчэ большая механізацыя шматлікіх аперацый. Скажам, спецыяльнае прыстасаванне дапаможа механізатару без памочніка прычапіць жніарку. Гідра- і электрараз'ёмны, якія хутка злучаюцца, дазваляць без страты масла злучыць гідраўліку і яе карыстальніка.

Што тычыцца тэхналагічных паказчыкаў, такіх як прапуская здольнасць, якасць абмалоту, то традыцыйна мы выконваем іх якасна.

— І калі гаворыць пра надзейнасць... — Калі можна, крыйце падрабязней пра тое, што давалася дапрацоўваць. — Працэс удасканалення ідзе пастаянна. Мы адсочваем усе пажаданыя, якія ўнікаюць у спажываўца. І стараемся адразу па выніках сезона ўносіць неабходныя карэктыўныя дапрацоўкі. Тэхнічная аснашчанасць заводу дазваляе рабіць гэта аператыўна, у выніку можам хутка рэагаваць на запатрабаваны сельскай гаспадаркі. Сёлета паспелі са сваімі новымі камбайнамі на ўборачную кампанію не толькі ў Беларусі, але і ў Саратаўскай і Валгаградскай абласцях, у Краснадарскім краі. Машына выкаляе вялікі інтарэс, і ў наступным годзе ў

гаспадаркі пойдзе абноўленая партыя прыкладна ў сто адзінак.

І «КЗС-1420», і «КЗС-1624-1» з'яўляюцца машынамі найвышэйшага класа. У іх прысутнічаюць усе опцыі, уласцівыя сучасным збожжаўборачным камбайнам. Гэта і элементы дакладнага земляробства, і сістэма аўтаваджэння, і сістэма аўтакантролю, якія дазваляюць аблегчыць працу механізатара. Стаіць бартавы камп'ютар, які дазваляе ажыццявіць кантроль і фіксаванне параметраў работы камбайна, яго вузлаў і механізмаў, а таксама працэсаў уборкі. Камп'ютар знаходзіць аптымальныя суднасныя рэгуляванні ў залежнасці ад культуры, яе ўраджайнасці, ад вільготнасці і засмечанасці.

Прадгледжана яшчэ большая механізацыя шматлікіх аперацый. Скажам, спецыяльнае прыстасаванне дапаможа механізатару без памочніка прычапіць жніарку. Гідра- і электрараз'ёмны, якія хутка злучаюцца, дазваляць без страты масла злучыць гідраўліку і яе карыстальніка.

Што тычыцца тэхналагічных паказчыкаў, такіх як прапуская здольнасць, якасць абмалоту, то традыцыйна мы выконваем іх якасна.

— І калі гаворыць пра надзейнасць... — Калі можна, крыйце падрабязней пра тое, што давалася дапрацоўваць. — Працэс удасканалення ідзе пастаянна. Мы адсочваем усе пажаданыя, якія ўнікаюць у спажываўца. І стараемся адразу па выніках сезона ўносіць неабходныя карэктыўныя дапрацоўкі. Тэхнічная аснашчанасць заводу дазваляе рабіць гэта аператыўна, у выніку можам хутка рэагаваць на запатрабаваны сельскай гаспадаркі. Сёлета паспелі са сваімі новымі камбайнамі на ўборачную кампанію не толькі ў Беларусі, але і ў Саратаўскай і Валгаградскай абласцях, у Краснадарскім краі. Машына выкаляе вялікі інтарэс, і ў наступным годзе ў

Кіруючы работай у цэхах доследнай вытворчасці НТЦК.

— Праведзеныя намі маніторынг імпартных і нашых машын паказвае, што з замежнымі канструктарамі і вытворцамі ідзем плячо ў плячо. Магчыма, крыху адчуваецца розніца ў якасці камплектуемых дэталей. Толькі таму, што яны выкарыстоўваюць камплектацыю самых славутых фірмаў, а мы імкнёмся даць работу і нашым айчынным прадпрыемствам. Некаторыя з іх, магчыма, крыху слабіейшыя чыста тэхнічна, чым «Гомсельмаш», тым не менш стараемся іх падцягнуць па ўзроўні надзейнасці да той ступені, якая нам патрэбна.

Яшчэ. Нашы камбайны па такім сінтэтычным паказчыку, як сабекошт уборкі, былі сярэд лідараў падчас параўнальных выпрабаванняў, што прыводзіліся ў Расіі.

— Але вярнемся да пачатку размовы. У чым канкрэтна заключалася даручэнне Прэзідэнта? — Давесці, дашліфаваць машыны (па ўзроўні надзейнасці ў першую чаргу), дабіцца бездакорнага іх выканання. Бо былі пытанні да раменных перадач, і некаторыя раменныя перадачы мы проста перацягнулі. Ну і здараліся, як я разумю, некаторыя праблемы з якасцю паставак. У нас ёсць сур'езныя партнёры ў Польшчы, мы запрасілі іх да сябе, правялі зацэкаўленую размову, а яны таксама даражаць партнёрствам. Яны паставілі нам на выпрабаванні ўмоцненныя рамя-

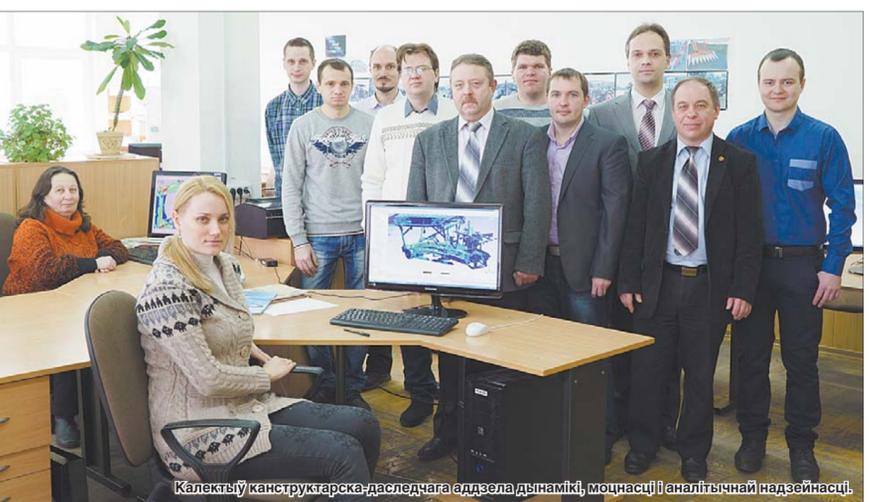
ні, мы іх выпрабавалі. І з наступнага года на машынах будуць стаць толькі ўмоцненыя рамяні павышанай якасці.

Мы працуем з Мінсельгасхарчам, эфектыўна ўзаемадзейнічаем з тэхналагічнымі службамі «Гомсельмаш». Вырашаецца агульная задача — выйсці на ўнутраны і сусветны рынкі з машынай, якая задаволяла б запатрабаванні цалкам.

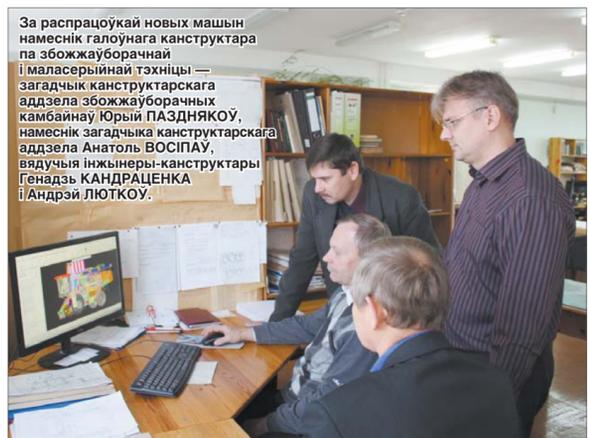
— Напрошваецца пытанне цаны, Сяргей Аляксандравіч. — Не закладваем нейкіх дарагіх камплектуемых. Паралельна з распрацоўкай новых мадэляў вядзецца работа па імпартазамышчэнні. Апошнія гады па многіх пазіцыях маем імпартазамышчэнне добрай якасці. Перастае быць ахілсавай пятай гідраўліка. Засталося крышку падцягнуць нашых пастаўшчыкоў электраабсталявання. У іх таксама ёсць разуменне важнасці задачы і вядзецца адпаведная работа. Лічу, што ў Беларусі мы можам стварыць базу кампанентаў, з якіх можна камплектаваць сучасныя машыны. Імпарт — гэта добра, але толькі да пэўнага часу.

І ў завяршэнне хочацца павіншаваць усіх працоўную вёску і тых, хто дапамагае ім вырошчваць ХЛЕБ, са святам!

Падрыхтаваў Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ. Здымкі з архіва прадпрыемства. УНП 400052396

Калектыву канструктарска-доследчага аддзела дынамікі, моцнасці і аналітычнай надзейнасці.

За распрацоўкай новых машын намеснік галоўнага канструктара па збожжаўборачнай і маласеўна-тэхніцы — загадчык канструктарскага аддзела збожжаўборачных камбайнаў Юрыі ПАЗДНЯКОЎ, намеснік загадчыка канструктарскага аддзела Анатоль ВОСПАЎ, вядучы інжынер-канструктар Геннадзь КАНДРАЦЕНКА і Андрэй ЛЮТКОЎ.

На любы густ

Штодня з варот прадпрыемства машыны вывозіць каля 120 найменняў каўбасных вырабаў і да 80 найменняў мясных паўфабрыкатаў. Як бачым, асартымент прадукцыі разнастайны, ён пастаянна абнаўляецца і здольны задаволіць самы вытанчаны густ. Прадукцыя вырабляецца з выкарыстання мяса гаспадарак вобласці, без выкарыстання ГМА і вадкага дыму, пры строгім кантролі паказчыкаў бяспекі, тэхналагічных рэжымаў на ўсіх стадыях вытворчасці.

Калі карэспандэнт «Вязды» папрасіў начальніка аддзела маркетынгу Аляксея Савоскіна канкрэтна назваць найбольш папулярныя сёння вырабы, ён падсунуў да сябе прайск-ліст і пачаў упэўнена падкрэсліваць каларысныя фламастары топы прадаж. У хуткім часе жоўта-зялёнымі зрабіліся ўсе 4 лісты прайса. У вялікім спісе «любімчыкаў» публікі аказаліся карбанад па-венску, харгіта паўвенская фірменная, саялім сыравяленая мядовая гранд, два віды саялім вара-вэнджанай — маскоўскае прэміум і ветчынная гранд, абодва найвышэйшага гатунку і сардэлькі-мартадэлькі, — абсалютна новыя і таксама разыходзяцца цудоўна.

Галоўны маркеталаг не забыўся падкрэсліць, што прадукцыя — не толькі на любы густ, але і на любы кашалёк. І зноў жа з ліку топаў назваў зельц «Бабулін пачастунак» (учытайцеся ў назву), каўбасы крывяную і ліверную некалькіх найменняў, варацыя «Яраслаўская са шпікам, новая», «Часночная смак», пельмені «Настаска» па-гомельску і шмат іншых хадавых прадуктаў.

ТУТ ХАРГІТА СЯБРУЕ З САНТАРЫНІ,

а саялімі мядовая — з карбанадама па-венску

Старонкі працоўнай біяграфіі

Калі тайны саветнік Н.А. Зіноўеў і гарадскі галава А.Б. Станкевіч летам 1896 года закладалі ў Гомелі новае прадпрыемства, яны наўрад ці думалі, што яно атрымаецца такім «доўгажыхаром». Тым не менш, наступным летам Гомельскі мясакамбінат будзе адзначаць 120-годдзе. Сваю гісторыю ён пачынаў з невялікага аднапавярховага будынка. У 1930 годзе была праведзена самая буйная рэканструкцыя — пабудаваны большая частка цэхаў і двухпавярховы халадзільнік. У часы Вялікай Айчыннай усе гэты будынак разбураны, і пасля вызвалення давалася пачынаць спачатку. У 70-80-х гадах мінулага стагоддзя вырабілі сучасныя корпусы, з'явіліся новае абсталяванне і перадавыя па тым часе тэхналогіі, якія пастаянна ўдасканальваюцца з улікам сусветнага вопыту.

Сёння камбінат стаў адным з найбуйнейшых прадпрыемстваў Беларусі па перапрацоўцы мяса, вытворчасці каўбасных вырабаў і мясных паўфабрыкатаў. Штомесяц аб'ём рэалізацыі складае больш за 1000 тон каўбасных вырабаў і звыш 500 тон паўфабрыкатаў.

Прадукцыя Гомельскага мясакамбіната — бяспрэчны лідар міжнародных конкурсаў і выставак-кірмашоў

І мы налічылі 13 вырабаў-пераможцаў мінулагадніх рэспубліканскіх конкурсаў «Густ», «Найлепшыя тавары Рэспублікі Беларусь» і «Найлепшая прадукцыя года».

Сёлета вядзецца такі ж летні працоўны перамог. Пра «прывітанне» з Курска мы гаварылі, успомнім яшчэ раз і пра белаканенную. У Маскве адзін з міжнародных прафесійных дзгуставых конкурсаў прадуктаў харчавання і напінкаў «Прадукт года 2015». Адтуль гамельчане прывезлі залаты медаль за «Каўбасу найвышэйшага гатунку саялім», «Сервелат «Крамлёўскі локс» і прадукт з ялавічыны сыравянджаны мясо «Сантарын-прэстыж».

Поўны пералік медалёў і дыпламаў гэтага года будзе крышка пазней, але ўжо зараз аскарава відзець, што прадукцыя Гомельскага мясакамбіната — бяспрэчны лідар міжнародных конкурсаў і выставак-кірмашоў. І калі аб прызнанні сярэд прафесіяналаў сведчаць «золата», «срэбра» і «бронза», то пакупнікі галасуюць за яе ўсё большым попытам.

ролю пры прыёмы сыравіны і матэрыялаў, які ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з тэхнічнымі нарматыўнымі прававымі актамі. Але на прадпрыемстве пайшлі далей і ў свой час распрацавалі і ўкаранілі сістэму менеджменту якасці ў адпаведнасці з патрабаваннямі СТБ ISO 9001—2009. І пастаянна яе павярджаюць. Атрыманы сертыфікат адпаведнасці на вытворчасць каўбасных вырабаў, прадуктаў з мяса і мясных паўфабрыкатаў.

Што не менш важна — з 2006 года дзейнічае і паспела пацвердзіць сваю эфектыўнасць сістэма якасці вытворчасці каўбас на аснове аналізу рызык і крытычных кантрольных кропак

«Фірма» шукайце не толькі ў фірменным гандлі

Уласная гандлёвая сетка прадпрыемства прадстаўлена 15 магазінамі, п'яць з якіх носіць статус фірменных, а таксама павільёнамі, гандлёвымі аб'ек-

Традыцыі — векавыя

Крэда калектыву, які ўзначальвае Рычард Антонавіч Сцефановіч, — высокая якасць. Пачынаецца яна з кант-

«САЛОДЖАЕ ЖЫЦЦЁ» ЛЁГКІМ НЕ БЫВАЕ

Гутарка з генеральным дырэктарам найбуйнейшага вытворцы кандытарскіх вырабаў у Рэспубліцы Беларусь — СП ААТ «Спартак» — Алегам ЖЫДКОВЫМ пачалася не зусім традыцыйна. Карэспандэнт «Звязды» за дзень да сустрэчы быў сведкам інтэрв'ю, якое даваў беларускім журналістам галоўны дырэктар Армянскага тэатра оперы і балета. На пытанне, якія нашы тавары карыстаюцца папулярнасцю на яго далёкай радзіме, госьць з Ервана адказаў адразу і без варыянтаў: «У першую чаргу — прадукцыя вашай кандытарскай фабрыкі «Спартак»...»

— З Арменія працуем праз іх гандлёвы дом і іншых контрагентаў, — глумачыць Алег Мікалаевіч. — Экспартам займаемся шчыльна, ёсць спецыяльная група ў аддзеле збыту. З гэтай мэтай у 2013 годзе правалі рэарганізацыю сваёй службы. Асноўная яе задача — пошук новых рынкаў па-за межамі нашай краіны.

Геаграфія экспарту дастаткова шырокая, сваю прадукцыю адпраўляем практычна па ўсім свеце. Пастаянная работа наладжана з такімі краінамі, як Злучаныя Штаты Амерыкі (І), Канада, а на супрацьлеглым кантыненте — з Манголіяй, Азербайджанам, Узбекістанам, Туркменістанам, Кыргызстанам. Можна сказаць, што задзейнічаны ўсе краіны былога Савецкага Саюза. Але самы буйны, па-сапраўднаму стратэгічны наш партнёр — Расійская Федэрацыя. На яе рынку прасцей вырашаюцца ўсе пытанні, бо адсутнічаюць мяжы і мытныя бар'еры, што дазваляе весці пастаўку рытмічна.

У Расіі працуем праз тавараправодную сетку, якая дзейнічае ва ўсіх рэгіёнах РФ, і наша прадукцыя прадстаўлена фактычна на ўсёй яе тэрыторыі. І ўсё роўна бачым рэзервы і будзем іх выкарыстоўваць. Аб высокай ступені незадаволенасці попыту на нашу прадукцыю сярэд жыхароў краіны-суседкі сведчаць выязныя мерапрыемствы, якія мы праводзім, калі ўдзельнічаем у Днях Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі ў тых ці іншых рэгіёнах. Апошнім разам (па часе) мы былі ў Новасібірску, куды прыязджалі разам з дэлегацыяй нашай краіны, якую ўзначальваў Міхаіл Уладзіміравіч Мясніковіч.

Прыемна, што на выязной ярмарцы-продажы попыт на нашу прадукцыю быў дастаткова высокім, запатрабаваным аказаўся ўвесь яе асартымент.

Надаўна бабывалі на Форуме рэгіянаў Рэспублікі Беларусь у Сочы з удзелам двух прэзідэнтаў. Правалі выстаўку-кірмаш нашых прадуктаў, і я на свае вочы бачыў, што нават гэтым спевабліваму рэгіёну з яго шматлікімі курортамі і патрабавальнай публікай прадукцыя «Спартак» лідару абабед двух дзяржаў, гэта

імкнецца да еўрапейскай культуры, у тым ліку культуры спажывання прадуктаў. Наша прадукцыя ядрэнна паказала сябе пры правядзенні маркетынгавага даследавання, і з кітайскага боку была праяўлена цікавасць. Вынікам стала падпісанне кантракта. Пакуль мы агаварылі суму ў два мільёны долараў ЗША. Але я думаю, што пасля майскага мерапрыемства, якое праводзілася ў нас у Мінску з удзелам лідараў абабед двух дзяржаў, гэта

«Чым вы адрозніваецеся ад канкурэнтаў, Алег Мікалаевіч?»

— Па-першае, дастаткова дыверсіфікаванай вытворчасцю, а таму шматпрофільнасцю выпускаемай прадукцыі. Сёння вырабляем чатыры асноўныя яе віды: цукерачна-шакладную, вафельную, бісквітную (печэнную) і карамельную. Астаннія айчыныя прадпрыемствы нашага профілю не маюць такой рознабаковай вытворчай праграмы. Адно спецыялізуецца на цукерачна-шакладнай групе, іншая на бісквітнай групе печэння альбо на вафлі. Так што нам даводзіцца канкураваць з усімі прадпрыемствамі адразу, што прымушае пастаянна надаваць увагу кожнаму кірунку.

Складанасць у тым, што ў Беларусі ўсе прадпрыемствы нашага профілю дастаткова добрага ўзроўню і выпускаюць дастойную прадукцыю. І сёння можна канкураваць толькі адным — цаной. Гэта значыць, фарміраваннем меншага сабекошту прадукту зыходзячы з рэзерваў уласнай вытворчасці, аптымізацыі працэсаў, зніжэння выдаткаў і ўдзелу ў гэтай рабоце ўсіх членаў калектыву ад кіраўнікоў да простых рабочых. Інакш кажучы, мыканнем цэлага комплексу мерапрыемстваў па зніжэнні сабекошту. Чаго патрабуе ад нас і кіраўніцтва Гомельскай вобласці на чале з Уладзімірам Андрэвічам Дворнікам. Сёння ў многім пакупнік арыентуецца на цану.

Будзе толькі добрым пачаткам. Дарэчы, у гэтыя дні наш сайт запрацаваў і на кітайскай мове. Лічым, што весці сур'ёзную работу з Кітайскай Народнай Рэспублікай без ведання мовы немагчыма. І нашы партнёры гэта ацанілі.

Наогул, мы бачым для сябе вялікі сэнс у пашырэнні геаграфіі паставак прадукцыі на экспарт. Пакуль статыстыка такая: 85 працэнтаў таго, што выпускаем, з поспехам разыходзіцца на ўнутраным рынку, а 15 ідзе на экспарт. Магутнасці прадпрыемства дазваляюць нароччываць

экспартны патэнцыял без шкоды для беларускага рынку. На ім нам даводзіцца канкураваць з імпартам, і мы стараемся выглядаць для пакупніка больш прывабнымі за кошт цаны і лепшага сэрвісу, але найперш дзякуючы высокім спажывецкім якасцям свайго прадукту. Падкрэслім: дзякуючы высокай якасці. На гэты нацэлены ўвесь калектыў, усе дзве тысячы чалавек з лішкам, занятыя ў вытворчым працэсе.

Фабрыка найчасцей працуе кругласутачна, сёння ўжо клапоцімся аб выпуску прадукцыі да Новага года. З сярэдзіны верасня ўдзельнічаем у тэндарах на пастаўку навагодніх падарункаў для патрэбных калектываў Рэспублікі Беларусь. Прадпрыемства максімальна выкарыстоўвае свае магутнасці, загрузка дасягае да 75 — 80 працэнтаў. А для нашай далікатнай вытворчасці гэта добры паказчык. Асобныя вытворчыя падраздзяленні працуюць са старажыннымі загрузкамі. Думаю, перадсвяточны попыт зможа задоволіць у поўным аб'ёме.

— Сістэма забеспячэння якасці выбудавана ў дастаткова складаны механізм, які ўключае ў сябе праверку якасных параметраў на ўсіх этапах вытворчасці, пачынаючы ад папярэдняга сыравіны. Яе якасны характарыстыкі вызначае наша акрэдытаваная лабараторыя, а такая ёсць не на кожным харчовым прадпрыемстве. Далей па тэхналагічным ланцужку паступае толькі тая сыравіна, у належаючай якасці якой няма сумнення. І потым усім комплексам гэтых пытанняў займаюцца ўжо вытворчыя лабараторыі ў кожным цэку і службе галоўнага тэхнолага. Кантрольныя аналізы выпускаемага асартыменту робіцца пастаянна — на захаванне фізіка-хімічных, арганалептычных і іншых найважнейшых паказчыкаў.

А для захавання якасці ўжо гатова прадукту ўсе свае складскія памяшканні абсталявалі сістэмамі падтрымання тэмпературы-вільготнасці рэжыму, неабходнага для належнага захавання. Мы цалкам забяспечаны рухомым саставам рэфрыжэратарнага тыпу і гарантуем перадачу прадукцыі пакупніку на самым высокім узроўні. Акрамя таго, на прадпрыемстве ўкаранены шэраг стандартаў якасці, якія кожны год пацвярджаем перад незалежнымі лабараторыямі і цэнтрамі стандартызацыі і сертыфікацыі, у тым ліку еўрапейскага ўзроўню: яны выдаюць нам сертыфікат адпаведнасці. Выпуск якаснай прадукцыі перастаў быць унутранай справай прадпрыемства, таму што, калі вы заўважылі, мы ёю корым і Злучаныя Штаты, і Еўрасаюз, і Кітай. Кожная краіна абараняе свой рынак ад няабрасульных вытворцаў, у тым ліку і шляхам увядзення сертыфікацыйнага кантролю, і мець такія дакументы мы абавязаны.

Займаўся сертыфікацыяй прадукцыі і па сістэме КАШЭР для ажыццяўлення паставак на рынак Ізраіля — такі сертыфікат таксама маем. І пацвердзілі, што адпавядаем іх даволі вытанчаным патрабаванням на так зва-

Мы штомесяць праводзім маніторынг кошту на наш і аналагічную прадукцыю ў гандлёвай сетцы, і павінен сказаць, што ад 5 да 40 працэнтаў агульнага аб'ёму прадукцыі маюць цану меншую ў параўнанні з канкурэнтамі. Так што наша відэаочна перавага — магчымае кантралююць уласны выдаткі, каб кантралюваць сабекошт і рост цаны. У такім выпадку пакупнік аддае перавагу прадукцыі «Спартак».

Як паказвае практыка перадавых кампаній не толькі нашай краіны, але і еўрапейскіх і сусветных, зараз вырабіць высокаякасны прадукт мала, патрэбна ўмець правільна прадаць. Правільна ў параўнанні з канкурэнтамі. Так што наша відэаочна перавага — магчымае кантралююць уласны выдаткі, каб кантралюваць сабекошт і рост цаны. У такім выпадку пакупнік аддае перавагу прадукцыі «Спартак».

«Геаграфія экспарту дастаткова шырокая, сваю прадукцыю адпраўляем практычна па ўсім свеце. Пастаянная работа наладжана з такімі краінамі, як Злучаныя Штаты Амерыкі, Канада, а на супрацьлеглым кантыненте, можна сказаць, задзейнічаны ўсе краіны былога Савецкага Саюза.»

ЗАМЕСТ ВУЧЫЛІШЧА — АЗДАРАЎЛЕНЧЫ КОМПЛЕКС

Новы фізкультурна-аздараўленчы комплекс адчыніў дзверы на днях у Стоўбцах.

Падчас яго ўрачыстага адкрыцця старшыня Мінблвыканкома Самён ШАПІРА адзначыў, што за адносна кароткі прамяжак часу ўведзены ў дзейнасць некалькі такіх комплексаў. Усё гэта дазваляе дарослым і дзецям сталічнага рэгіёна напярэць здароўе. Як падкрэсліў Самён Шапіра, будаваць такія комплексы не проста, але дзяржава знаходзіць для гэтага сродкі.

Намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі, старшыня Беларускай федэрацыі сучаснага пяцібор'я Мікалай ІВАНЧАНКА дадаў, што тут будуць праводзіцца спартыўныя рэспубліканскага ўзроўню, а магчыма, і больш высокага.

раўленчы комплекс, прызначаўся для кулінарнага вучылішча. Але работы па яго будаўніцтве былі прыпынены. У 2005 годзе прынята рашэнне аб рэканструкцыі даўгабуды ў два этапы. Першая чарга ўведзена ў дзейнасць 30 снежня мінулага года і ўключае чатырохпавярховы будынак з трэнажорнымі заламі, памяшканнямі для настольнага тэніса, б'ярдэра, часовага пражывання спартсменаў на 27 месцаў з усімі неабходнымі бытавымі ўмовамі, офісам. Цяпер у стадыі будаўніцтва другая чарга, якая прадугледжвае адкрыццё ўніверсальнай спартыўнай залы для гульнявых відаў спорту з трыбунамі на 390 месцаў, басейн, трэнажорную залу, залы для барацьбы і аэробікі, лазню, буфет. Ужо выканана работ на суму больш як 82 млрд рублёў.

Дадам, што ў будучым годзе плануецца завяршыць будаўніцтва фізкультурна-аздараўленчага комплексу ў Валожыне.

Таяцяна ЛАЗОУСКАЯ. lazovskaya@zviazda.by

Добрая справа

КРУГАЗВАРОТ РЭЧАЎ У ПРЫРОДЗЕ ЧАЛАВЕКА

Упершыню ў краіне на Гомельшчыне з'явіліся спецыяльныя кантэйнеры для збору адзення, якое насілася, але прыдатна для выкарыстання.

Зборам і раздачай адзення і абутку для людзей, якім складана яго набыць, супрацоўнікі Беларускага Таварыства Чырвонага Крыжа займаюцца даўно. Аднак цяпер вырашылі пераняць вопыт заходніх краін і прыстасаваць для гэтай мэты спецыяльныя кантэйнеры. У іх рэчы проста пакласці, але складана выцягнуць.

Універсальныя кантэйнеры Чырвонага Крыжа, вырабленыя па ініцыятыве абласных улад, ужо ўсталюваны ў Рэчыцы і Савецкім раёне Гомеля (знаходзяцца ля офісаў раённых арганізацый). Намеснік старшыні Гомельскай абласной арганізацыі Беларускага Таварыства Чырвонага Крыжа Алеся КАСЦЮК расказвае, што скрын з лагатыпам зрабілі на заводзе «Камунальнік». Яны надзейна замацаваны на пляцоўцы, і супрацоўнікі будуць пастаянна сачыць за іх напальняльнасцю. Дарэчы, у першы дзень з'яўлення такой скрынкі ў Рэчыцы, яе напоўнілі амаль да верху.

Супрацоўнікі Чырвонага Крыжа заклікаюць аддаваць толькі чыстыя адзенне і абутак, але ж гавораць, што ўсе рэчы, перш чым трапіць на раздачу, абавязкова пройдуць санапрацоўку. Між тым, грамадзяне, якія маюць патрэбу ў самым неабходным, даюць ведаюць, што можна прыйсці па гуманітарную дапамогу ў Чырвоны Крыж. Таму падобныя прыстасаваны значна спрыяюць працэсу пераарыентацыі матэрыяльных каштоўнасцяў — даброў справу цяпер можна рабіць кругласутачна. Хутка аналагічныя ёмістасці для збору адзення і абутку з'явіцца ва ўсіх раёнах Гомеля і вобласці.

Ірына АСТАШКЕВІЧ. iost@zviazda.by

Скрынка ўстаноўлена побач з офісам Рэчыцкага раённага аддзялення Беларускага Таварыства Чырвонага Крыжа.

Будзь у курсе!

АВІАЗНОСНЫ 3 УКРАЇНАЙ ПАШЫРАЮЦА

З 12 лістапада авіякампанія «Белавія» павялічыла колькасць рэйсаў па маршруце Мінск — Кіеў — Мінск і 17 снежня адкрывае рэйс на Харкаў.

Мэта адкрыцця новых рэйсаў — нароччыванне транзітнага патэнцыялу Нацыянальнага аэрапорта Мінск і ААТ «Авіякампанія «Белавія». Трэцяя штодзённая частата па маршруце Мінск — Кіеў — Мінск і новы рэгулярны рэйс Мінск — Харкаў дазваляць больш камфортна падарожнічаць з гарадоў Украіны ў пункты прызначэння ў Еўропе і краінах СНД.

Раней самалёты «Белавія» па маршруце Мінск — Кіеў — Мінск ляталі двойчы на дзень у аэрапорт «Барыспаль». Новы рэйс будзе даступны для пасажыраў у міжнародны аэрапорт «Кіеў». Такім чынам, яны змогуць выбраць больш зручны час і аэрапорт для падарожжа ў Кіеў. Рэйсы будуць штодзённымі з вылетам з Мінска ў 23.05, з Кіева — у 5.15 па мясцовым часам. Дарога зойме гадзіну, як паведамлілі ў авіякампаніі.

Сяргей РАСОЛЬКА. rs@zviazda.by

Друкуецца ў «Алесі»

НАТАТКІ З КУЛІНАРНАГА СШЫТКА

У лістападаўскім нумары «Алесі» Мятлеўская расказвае пра абаранкі.

АБАРАНКІ

На думку некаторых даследчыкаў, абаранкі з'яўляюцца выключна беларускай вынаходкай. У XIX стагоддзі іх прыдумалі для пайка выхаванцам вучэбных устаноў закрытага тыпу ў старажытных мястэчку Сморгонь. А пасля абаранкі «пакаціліся» па ўсім свеце.

«Абаранкі, каму аббаранкі!» — крычалі аббаранніцы, прануваючы свой тавар на кірмашовых плошчах. Крычалі так моцна, што ў народзе з'явілася прыказка ў дачыненні да крыклівай бабы: «Крычыць, як аббаранніца!». Абаранкі былі настолькі папулярныя, што існавалі адмысловыя пякарні, дзе выпякалі толькі іх. Займаліся гэтым рамяством не толькі жанчыны, але і мужчыны. Дарэчы, апошніх называлі аббараннікамі.

Існуе мноства даўніх рэцэптаў абаранкаў, якія падаваліся на сняданак не толькі ў вёсцы, але і ў горадзе, мястэчку або панскім маёнтку. Вось вам абаранкавая класіка!

КРОХКІ АБАРАНАЧКІ ДА ГАРБАТЫ

- 800 г мукі
- 2 яйкі
- 50 г масла
- 50 г дражджэй
- 50—70 г кмену
- соль

Муку развесці з вадой, каб атрымалася тугое цеста, дабавіць яйкі і сырое масла, перамешаць, усыпаць свежыя дрожджы. Калі цеста падымецца адзін раз, зліпліць тонкія невялікія абараначкі і паставіць зноў расці. Потым іх кінуць у вар. Тыя, што ўсплылі наверх, сыяць і, добра пасыпаўшы кменам і вольна, пасадыць на блясе ў даволі гарачую печ, каб спякліся. Гатовыя абараначкі яшчэ раз падсушыць у цёплай печы ці ў духоўцы.

ЯЎРЭЙСКІЯ АБАРАНКІ

- 2 кг мукі
- 175 г дражджэй
- вада па патрэбе
- соль
- чарнушка

Муку развесці цёплай вадой, каб атрымалася тугое цеста, як мага гусцейшае, дабавіць дрожджы, моцна пасаліць, усыпаць чарнушку і добра вымешаць цеста на сталенці. Потым накрыць сурвэткай на некаторы час. Калі яно значна вырасце, выліпліць абаранкі любых памераў і таўшчынні, пакачаць іх ў чарнушцы і, зліпліць высушыць перада агнём на драўлянай лапаце, кідаць

Цікавыя рэцэпты старадаўніх нацыянальных страў штомесяц дорыць чытачам часопіса «Алеся» этнограф і фалькларыстка Ларыса МЯТЛЕЎСКАЯ, яна ж аўтар кулінарна-гістарычнай перадачы «Беларуская кухня» на тэлеканале «Беларусь 2» і знакамітай кнігі «Беларускі кулінарны шшыткі». У гадавых мінулых часоў былі добры звычай — запісваць самыя ўдалыя рэцэпты прыгатавання розных страў у асобны шшыткі, а таксама пераказваць іх добрым сябрам. Гэтую сваёсаблівую вусную кулінарную творчасць Ларыса Мятлеўская беражліва збірае падчас сваіх падарожжаў па краіне, дбайна апрацоўвае і перадае нам.

па некалькі штук у кіпячую падсоленую ваду, мяшаючы, каб не асядалі на дно. Тыя, што ўсплылі, вымаць пры дапамозе палачкі, зноў класці на тую ж лапату, моцна апырскваць халоднай вадой і саджаць у негарачую печ, нагрэтую для выпечкі.

У наш час яўрэйскія абаранкі можна выпякаць у духоўцы на любой блясе, але яшчэ паўстагоддзя таму шмат

дзе ў беларускіх вёсках выпякалі свой хлеб, а драўляную лапату для гэтага меў кожны. Дарэчы, гэтая традыцыя жыве ў некаторых мясцінах і сёння, бо выпечка дамашняга хлеба адраджаецца па ўсёй Беларусі.

А на Палессі менавіта для выпечкі абаранкаў у гаспадарцы трымалі адмысловую лапату. Яна нагадвала вузкі кава і доўгае вясло, шырэйняй у 12 см. На яе выкладвалі 5-6 абаранкаў дыяметрам да 10 см у адзін рад і выпякалі іх у даволі гарачай печы на працягу 5 хвілін, трымаючы лапату ўвес час у руку.

МАНАШКІ З ВІНОМ

Гэты рэцэпт я знайшла ў старажытнай беларускай кулінарнай кнізе. Ён падаўся мне простым, і, згатаваўшы гэтыя манашкі, я не пашкадавала. Віно для іх павінна быць кісласалодкім. Прынамсі, я люблю віно з чорных парэчак, якое раблю сама. Калі абараначкаў шмат, то віно варта крыху разбавіць цёплай гатаванай вадой.

Наліце віно ў глыбокую місачку. Намачыце ў ім маленькія або крыху большыя абараначкі так, каб яны добра набрынялі, але не разваліліся. Акуратна выкладзіце абараначкі на патэльні і смажыце ў гарачым масле або алеі з абодвух бакоў, каб утварылася залацістая скарынка. Пры падчыне на стол варта прыпудрыць скарынку ад

віна манашкі цукрам з карыцай. Дарэчы, калі смажыць на масле, будзе смачней. Толькі сачыць, каб не прыгарэлі. Запарце гарбату і ласуйцеся на здароўе!

МНІХІ

Вазьміце маленькія абараначкаў столькі, колькі іх змесціцца на сярэдняга памеру патэльні, намачыце ў гарачай вадзе, каб яны набрынялі, але не разваліліся. Калі з абаранкаў сцяча вада, іх трэба трохі прысаліць і акуратна выкладзіць на патэльні. У маленькай каструльцы растапіце 100 г масла і адразу заліце абараначкі. Цяпер абсмажце іх з двух бакоў.

Гэтую страву добра гатаваць у пост. Варта толькі змяняць масла алеем. Самі мніхі зможна пасыпаць зверху кменам або чарнушкай.

КУХАНЫ

Аднойчы мае кулінарныя падарожжы завялі мяне ў вёску Вобчыні

Любанскага раёна Мінскай вобласці. Адна з мясцовых гаспадынь Вольга Нічыпараўна расказала, што калі да іх падчас школьных канікулаў прызджаюць унукі, то пачынаецца сапраўдны «ласунчы» тыдзень і амаль у кожнай хаце бабуні плячэ куланы! На маё пытанне аб паходжанні назвы «куханы» Вольга Нічыпараўна адказала: «Бо кухарым, плячом».

- 0,5 л кіслага малака або кефіру
- 1 кг мукі
- 25 г соды
- воцат, каб пагасіць соду
- 1 яйка

Дарагія сябры! Чарговы, лістападаўскі нумар «Алесі» ўжо ў кіёсках!

Чытачоў чакаюць сустрэчы з абаяльнай Іскай Абалія, трэнінгі па псіхалогіі поспеху ад Ірыны Аксёчыч, магія лістапада ў працах нашага таленавітага мастака Валерыя Шкарубы, унікальныя рэцэпты палескай кухні ад гаспадыні аграгаспадары «На Зарэчнай вуліцы» Алы Палікарчук і многае-многае іншае... Напрыклад, па парадах ад «Алесі» вы можаце самі прыгатаваць натуральную касметыку.

200—250 г варагу
250 г смятаны
200 г цукру
соль

Выліваем кіслае малако, гасім яго содай і змешваем з варагом, дабаўляем яйка і старанна размешваем. Уліваем туды смятану, сыплем цукар, соль і зноў старанна размешваем. Цяпер па частках сыплем муку столькі, каб цеста раскаталася. Муку спатрэбіцца калі 1 кг.

Калі цеста пачне адліпаць ад рук, выкладваем яго на сталенці, абсыпаную мукой, і старанна вымешваем. Калі не ленавацца і добра вымесціць, муку спатрэбіцца значна меней. Ці гатова цеста для выпечкі, вызначыць вельмі лёгка: збіраем яго ў камяк і кідаем на сталенці. Калі ён з глухім гукам падскоквае, можна раскачаць цеста.

На сталенці сыплем жменю мукі і пры дапамозе качалкі робім влікі блін таўшчынёй у 1 см. Пасыпаем яго зверху цукрам і раскачваем ізноў. Гэта называецца «ўціскаць цукар». Наразаем цеста на шырокія палоскі і дзелім іх на ромбікі.

Перад тым, як паставіць бляху з куханамі ў печ, мы павінны паглядзець, ці не «зырка» ў печы: вызначыць патрэбны тэмпературны рэжым.

Бярэм падагрэтую бляху, наколваем на відзлец кавалак салёнага сала і добра яе вышмароўваем. Выкладваем ромбікі з цеста і ставім у печ на гаршкі, у якіх варыцца іншая ежа, каб цеста прапаялася раўнамерна з усіх бакоў.

Калі куханы бралі ў дарогу, то іх пры выпечцы крыху падсушылі, бо так яны лепей захоўваліся. Калі ж куханы рабілі на нейкую ўрачыскасць, то палівалі салодкай поліўжа з макама.

Зрабіць поліўжу не складана: патрэбны толькі густы смятана, цукар і насенне маку. Смятану змяшчаць з цукрам, абмазаць ёю куханы і пасыпаць макама. Ядуць іх з малаком.

Даты | Падзеі | Людзі

14 ЛІСТАПАДА
1905 год — 110 гадоў таму нарадзіўся (вёска Баброўна, цяпер Гродзенскі раён) Васілёў (Касцёвіч Міхаіл Восіпавіч), беларускі паэт. Быў літаратурным супрацоўнікам часопіса «Маланка», арганізоўваў гурткі Таварыства беларускай школы. Пісаў сатырычныя вершы, вершы-гімны, эпітафіі. Аўтар зборнікаў грамадзянскай лірыкі «Шум баравы» і «З сялянскіх ніў», у якіх паэтызаваў вызваленчу барацьбу народа. За рэвалюцыйную дзейнасць і нацыянальна-вызваленчы характар твораў пераследваўся польскімі ўладамі. У 1939 годзе быў забіты ў польскае войска, удзельнічаў у баях, трапіў у нямецкі палон, адкуль у жніўні 1941 года збег на радзіму. Быў сакратаром Сідэўскага падпольнага антыфашысцкага камітэта, удзельнічаў у партызанскім друку. Памер у 1960 годзе.

1939 год — 3-я (пазачарговая) сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР прыняла Закон «Аб прыняцці Заходняй Беларусі ў склад Беларускай Сацыялістычнай Рэспублікі». У выніку аб'яднання Заходняй Беларусі і БССР насельніцтва рэспублікі павялічылася да 11 мільёна чалавек.

1950 год — нарадзіўся (вёска Краснае Ушацкага раёна) Мікалай Уладзіміравіч Шалыга, беларускі вучоны ў галіне малекулярнай біяфізікі і біяхіміі, доктар біялагічных навук (2001), член-карэспандэнт НАН Беларусі (2014). У 1973 годзе скончыў Віцебскі педагагічны інстытут. З 1976-га — у Інстытуце біяфізікі і клетанай інжынеры НАН Беларусі (з 2002 года — загадчык лабараторыі). Аўтар навуковых прац па рэгуляцыі біяінтэраакцыяў, фотадынамічных працэсаў, аксіляльных стрэсах і антыаксідантных сістэмах.

Было сказана

Васіль ЗУЁНАК, паэт:
«Друг сапраўдны назаліць у бядзе не будзе».

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ПАКАШТУЙЦЕ!

СКУМБРЫЯ МАРЫНАВАНАЯ

Спатрэбіцца: скумбрыя свежамарожаная — 3 шт.,

- цыбуля рэпчатая — 3 шт., часнок — 3 зубчыкі, цукар — 1 ч. ложка, соль — 1 ст. ложка, воцат — 3 ст. ложка, алеі — 2 ст. ложка, лаўровы ліст — 2-3 шт., перац духмяны гаршок — 1 ч. ложка, сумесь перцаў на смак.

Рыбу чысцім і наразаем на кавалачкі. Цыбулю — кольцамі, а часнок — пласцінкамі. Цяпер скумбрыю, цыбулю, часнок, алеі і ўсе прыправы кладзем у вялікую міску і вельмі акуратна змешваем. Раскладваем па слоіках і ставім у халадзільнік на суткі. За гэты час трэба пару разоў трохі страсянуць слоікі. А праз суткі можна частавацца марынаванай скумбрыяй. Смак атрымаецца далікатны, без ярка выяўленых акцэнтаў (гэтыя акцэнты можна расставіць, выходзячы са сваіх пераваг: крыху больш перцу, асобных спецыяў, рэзкай травы і г.д.).

САЛАТА «АФРЫКА»

Спатрэбіцца: курнае філе — 1 шт., ківі — 3 шт., яйка — 4 шт.,

- яблык — 2 шт., сыр — 150 г, морква па-карэйску — 100 г, маянэз.

Курнае філе адварваем, дробна наразаем. Выкладваем першым слоём і прамазваем маянэзам. Рэжам буйнымі паўкольцамі ківі. Выкладваем другім слоём на курцы. У вараных яйках аддзяляем бялку ад жаўткі. Бялку надзіраем на буйной тарцы і ствараем з іх трэці слой. Зверху прамазваем маянэзам. Надзіраем яблык на буйной тарцы і выкладваем чацвёртым слоём. Пяты слой — сыр, таксама надзіраем на буйной тарцы. Зверху сыр — маянэз.

Рэжам больш дробна і выкладваем на сыр моркву па-карэйску. Прамазваем маянэзам.

Надзіраем на сырной тарцы жаўткі і выкладваем зверху.

КУЛІНАРНЫЯ ХІТРЫКІ

- Каб рыс не разварваўся, яго можна трохі абсмажыць, аднак варта ўлічыць, што ў гэтым выпадку ён не вельмі павялічыцца ў памерах.
- Завяляць кроп і пятрушка стануць зноў свежымі, калі пакласці іх у ваду з некалькімі кроплямі воцату.

Казіміркі. Спрад-куву святыя Казіма і Даміян, якія ўшаноўваюцца 14 лістапада па праваслаўным календары, сярэд усходніх славян лічыліся ахуюнікамі рамбства, асабліва майстроў кавальскай справы і швачак. Гэты дзень для мужчын і жанчын становіўся «пераходным» ад сельскагаспадарчых работ да зімовых промыслаў.

Святыя Кузьма і Дзям'ян сталі ахуюнікамі сямейнага ачагу, святасці і непарушнасці шлюбной і сямейнага жыцця. У народзе іх параўноўвалі з кавальмі: «Боскія кавалі куюць вяселлі і вясельныя вячэі», «Боскія кавалі недагуляны вяселлі дарабляюць».

Святыя Кузьма і Дзям'ян яшчэ лічылі ахуюнікамі курэй. У гэты дзень пасля ранішняга набажэнства курэй, гусей, качак апырсквалі святой вадай і прасілі божых памочнікаў захаваць птушчыню «статак».

Кузьмінкі паўсюдна лічыліся і дзевочнымі святамі. Існаваў звычай, згодна з якім дзевочна-нявесце ў гэты дзень лічылася гаспадыня дома. Яна рыхтавала святочныя стравы для сям'і. «Досыць дзекам чужое піва варыць, час сваё распахчынаць», — казалі пра дзевачат на выданні.

На тры дні святкавання Кузьмінак дзевачаты знаходзілі памяшканне, дзе наладжвалі «ссыпчыну» (браччуну, талачку) і запрашалі хлопцаў. Гэта былі ў пэўным сэнсе агледзіны нявест, пасля якіх у вёсках гулялі шмат вяселляў. У народзе так і казалі: «Падкузьміла дзекуа хлопца!» Кожная дзевочна-павінна была прынесці з дому што-небудзь з прадуктаў харчавання, звычайна гэта былі крупы. Потым дзевачаты абыходзілі ўсе хаты і прасілі прадукты для святкавання Кузьмінкаў. З сабраных прадуктаў яны разам рыхтавалі стол, абавязковай стравой на якім былі курцы і каша. Святочныя працягвалася да світанна, а хлопцы, адлеўшы каванаванія дзевачатамі стравы, накіроўваліся к расці суседскіх курэй. Цікава, але да крадзяжы курэй у гэты дні саліне ставіліся з разуменнем.

«Кузьмінкі — восені памінікі», — казалі ў народзе і лічылі гэты дзень другой сустрэчай зімы (першая была 14 кастрычніка). Снежны дзень абяцае будучую вясной вялікую паводку. Кузьмінкі — пакрыва са снегу (снежнае пакрыва). Закуюць Кузьма з Дзям'янам — да вясны не раскуе. Калі на Казіму-Даміяна лісце застанеца на дрэвах, то на другі год у гэты дзень будзе маразы.

УМЕЛЫЯ РУЧКІ

«КАТАШАПКА»

Для яе вырабу спатрэбіцца 100 г пражы (460 м / 100 г), пруткі № 3, а таксама кручок № 3. Шапку вяжам у 2 нгікі.

Яна складаецца з трох частак (сярэдняй і дзвюх бакавых), але без адзінага шва і разрыву ніткі!

Набіраем на пруткі 53 пяты і вяжам адразу ўзорам. Спідні бок трэба вязаць, як глядзяць петлі. Такім чынам прывязваем 120 радкоў. Атрымаецца ца «шалік».

Апошнюю пятлю не закрываем, а адрэз набіраем петлі з пруга: па 2 на пятлю, гэта значыць, з 32 петляў з пруга атрымаецца 64.

Далей вяжам толькі гэтыя 64 пяты гумкай 2x2 — 27 радкоў. Скончыць трэба не ў сярэдзін шапкі, а ўнізе. Закрываем петлі і бярэм у рукі кручок.

Каб атрымацца вушкі, бакавую гумку складваем напалову ўздоўж спідні бокам унутр і кручком злучаем гэтыя паловы па кароткім боку слупкамі без накіду, потым таксама слупкамі без накіду праходзім назад да месца злучэння бакавой гумкі з пярэдняй часткай шапкі. Выварочваем шапку на спідні бок і злучаем бакавую і пярэдняю часткі слупкамі без накіду, прычым на 1 пятлю з пруга пярэдняй часткі прыпадаюць 2 пяты бакавой.

Кручком абвязваем паўслупкамі ніз бакавой часткі, а пасля закрываем петлі задняй часткі шапкі, прычым лепш закрываць не па адной, а адразу па дзве пяты, каб шапачка ўнізе была вузейшая і лепш прылягала.

Калі падбіраемся да другога боку шапкі, можна зноў браць у рукі пруткі. Перадзіраем пятлю на пруток і набіраем з 32 петляў з пруга яшчэ 63 пяты, вяжам аналагічна першай бакавой частцы і таксама закрываем петлі.

Калі пры прымерыці акажацца, што ўнізе шапачка занадта свабодная, можна яшчэ раз праіцца па ім кручком, прывязваючы на бакавінах і пярэдняй частцы па дзве пяты разам.

РАПАМ СПАТРЭБІЦА

- Фарба лепш ляжа, калі перад афарбоўкай металу працерці яго анучай, змочанай у воцате, і даць высахнуць.
- Якасць шліфшайкі будзе лепшай, калі пасля першай зачысткі буйназірнай скуркай паверхню вырабу намачыць вадой і працерці ўздоўж валокнаў дробназірнай скуркай.

А не шкодзі!

На возе са шчупакамі і янотападобным сабакам

Дваіх электрабранкяераў затрымалі на Шчыры ў Івацэвічскім раёне супрацоўнікі ўпраўлення аперацыйнага рэагавання Дзяржінспекцыі. Жыхары вёскі Дабромьсьль рыбацкі пры дапамозе электралавальнай устаноўкі з вельмі моцным акумулятарам. Прыехалі на падвозе, а па рэцэ перамяшчаліся на металічнай лодцы, якую прывезлі з сабой.

У момант затрымання парушалнікі ўжо знаходзіліся на сушы, паспелі пагузіць улоў, браканьерскія прылады на воз і збіраліся ехаць дадому. Нягледзячы на тое, што улоў у іх атрымаўся невялікім — 25 шчупакоў і 10 асобін іншых відаў рыб, за электрабранкяераў

ерства затрыманыя заплацяць напоўніцу. Спачатку ім давядзецца пакрыць каля 84 мільёнаў рублёў шкоды. Да таго ж па крымінальным артыкуле парушальнікам пагражае пазбаўленне волі на тэрмін да шасці гадоў з прызначэннем штрафу, — паведаміла прэс-сакратар Дзяржінспекцыі Вольга ГРАМОВІЧ.

Аглядаючы воз, інспектары, акрамя пакета з рыбай, знайшлі яшчэ і «жывы» мех. Аказалася, што на пад'ездзе да ракі браканьеры звалілі янотападобнага сабаку. Жывёла не пацярпела — яе выпусцілі. А горапалаўнічым выпішчу адміністрацыйны штраф.

Сяргей РАСОЛЬКА. rs@zvzazda.by

СЁННЯ

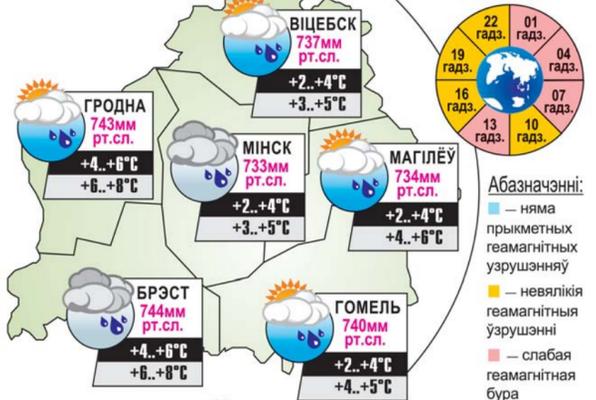
Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	8.34	17.13	8.39
Віцебск	8.29	16.57	8.28
Магілёў	8.24	17.03	8.39
Гомель	8.15	17.06	8.51
Гродна	8.44	17.33	8.49
Брэст	8.43	17.36	8.53

Месяц
Маладзік 11 лістапада.
Месяц у сузор'і Стральца.

Імяніны
Пр. Ульяны, Аляксандра, Дамітрыя, Івана, Сяргея.
К. Андрэя, Лаўрэнцыя, Уладзіміра, Юзафа.

ЗАЎТРА

...у суседзях

ВАРШАВА	+4...+6°C	КІЕЎ	+5...+7°C	РЫГА	+6...+8°C
ВІЛЬНЮС	+5...+7°C	МАСКВА	-1...+1°C	С.-ПЕЦЯРБУРГ	+1...+3°C

УСМІХНЕМСЯ

— Што ты ў ёй знайшоў?
— Яна любіць павесці. Значыць, і мне прыгатуе.

Жонка мне кажа, маўляў, яе жывот пасля нараджэння дзіцяці выглядае жудасна. Эх, бацька б яна маю печань пасля гэтай падзелі...

Мужчына на кірмашы прыцэньваецца да хвалістых папугаў:
— Яны будуць шчабятца? А размаўляць?
— Малады чалавек! Вы ў мяне спыталіся, і я вам скажу. Вы жанаты?
— Ну так, вядома...
— І вам мала?!